

MC
110.692

A MAGYAR NEVELÉSTÖRTÉNET
FORRÁSAI

IV.

FABULYA LÁSZLÓ

A NAGY MÚLTÚ KÖZÉPISKOLÁK KÖNYVTÁRAI

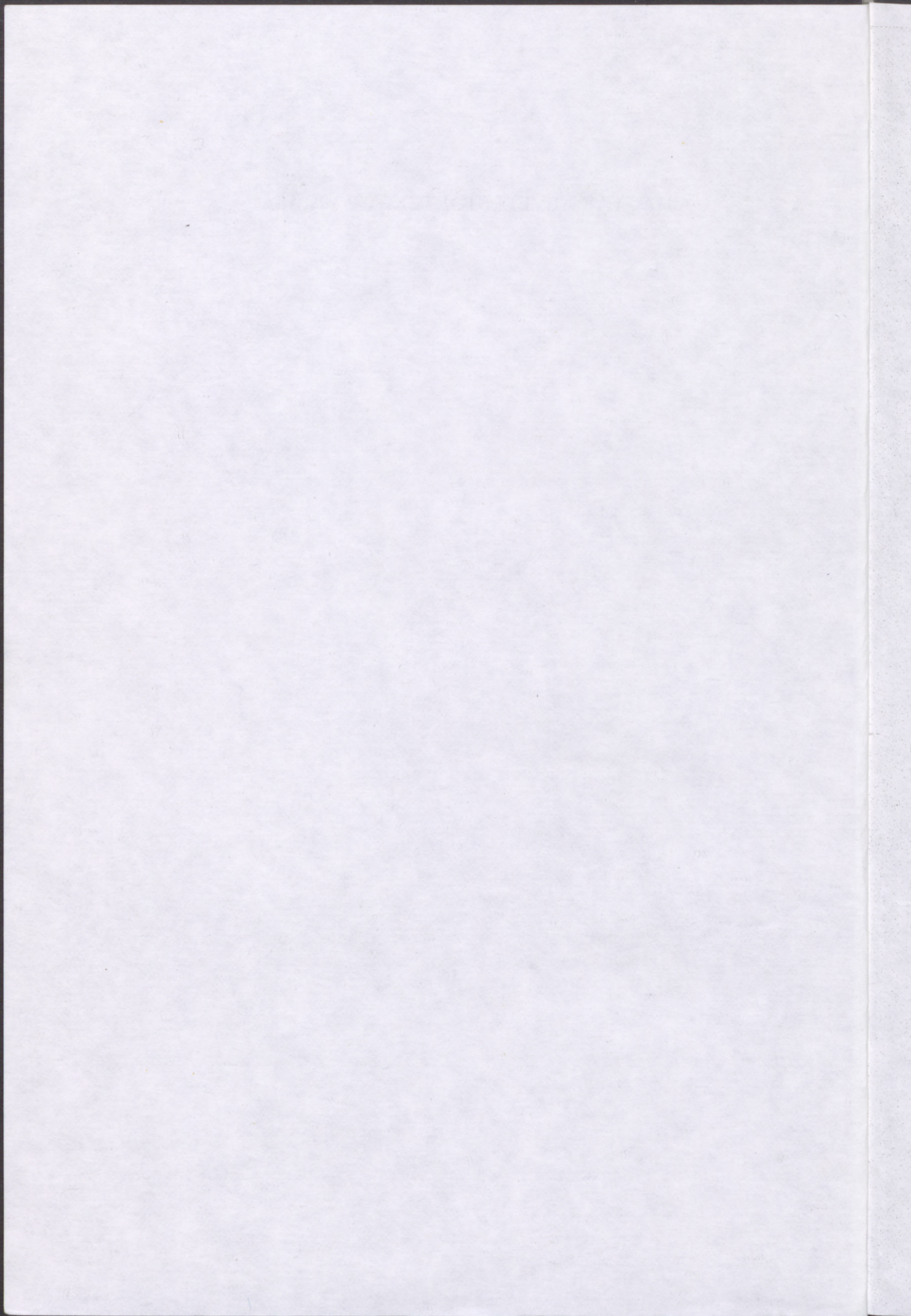
ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM.

BUDAPEST

1990

A MAGYAR NEVELÉSTÖRTÉNET FORRÁSAI

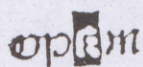

A MAGYAR NEVELÉSTÖRTÉNET
FORRÁSAI

IV.

FABULYA LÁSZLÓ

A NAGY MÚLTÚ KÖZÉPISKOLÁK KÖNYVTÁRAI

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM
BUDAPEST

1990

A MAGYAR NEVELÉSTÖRTÉNET FORRÁSAI

Szerkeszti:
KARDOS JÓZSEF és JÁKI LÁSZLÓ

Lektorálta:
HORVÁTH TIBOR

ISSN 0239-0884
ISBN 963 7516 66 3 2

MC 110.692

1990

Kiadja az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum — Budapest
Felelős kiadó: Kelemen Elemér
Készült az OPKM nyomdájában
Felelős vezető: Barkó Endre
Terjedelem: 6,88 A/5 ív. Példányszám: 350.
Munkaszám: 18/90.

ELŐSZÓ

A nagy múltú középiskolák könyvtáraiban megbúvó muzeális értékű dokumentumokról eddig is volt tudomásunk, különösen az Országos Széchényi Könyvtár 1975-ben kezdeményezett és lebonyolított felmérése óta. Arról is voltak értesüléseink — néhány könyvtár körülményeinek az ismerete alapján —, hogy a dokumentumok és a gyűjtemények állapota és elhelyezése csak kevés helyen elfogadható, a legtöbb intézményben nem megfelelő. Azonban pontos, megbízható és hiteles helyzetképünk e nagy múltú iskolai könyvtárakról nem volt.

Az 1988-89-es felmérés sok új adattal s a helyszínen szerzett értesüléssel gazdagította eddigi ismereteinket, lehetővé tette a muzeális értékű dokumentumok és azok elhelyezésének megbízható áttekintését. A felmérés eredménye arra kell sarkalljon, hogy haladéktalanul kezdjük meg, illetve folytassuk az értékmentést, amíg nem késő. E munkától nem szabad sajnálnunk sem pénzt, sem energiát.

A jelen kötetben a felmérés adatait, valamint az ezek alapján kialakított helyzetképet adjuk közre — természetesen az előzményekkel együtt — azzal a nem titkolt szándékkal, hogy minden érdekelt — könyvtáros, intézményvezető, nevelőtestület, intézmény fenntartó, művelődési irányító — figyelmét felhívjuk e felbecsülhetetlen értékekre, megmentésükre és megbecsülésükre, azaz a gyűjtemények és dokumentumok méltó elhelyezésére, folyamatos gondozására és biztonságos megőrzésére.

A kötetet ezzel ajánlom mindenki szíves figyelmébe.

Budapest, 1990. január

Balázs Mihály

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is too light to transcribe accurately.]

A nagy múltú középiskolák könyvtárai

Nemzeti múltunk számos korszakára jogos büszkeséggel tekinthetünk vissza vagy azért, mert helytállásunkkal kiemelkedő tettekre voltunk képesek megmaradásunk és Európa védelme érdekében, vagy azért, mert az európai népek kultúrájának ápolásában, terjesztésében s a sajátunk fejlesztésében példát mutattunk. Voltak korszakok, amikor nemzetünk — más nemzetekkel együtt — a haladó európai kultúra egyenjogú és egyenértékű szervezője és hirdetője volt. Példaként hivatkozhatunk Mátyás királyra vagy Bethlen Gáborra, akik semmivel sem tettek kevesebbet, mint az európai kortárs uralkodók. Itt, Európa huzatos táján századokon át háborúk vihara söpört végig, nem kímélve az emberi életet és pusztítva az ember alkotta értékeket. Nem csoda hát, ha kő kövön alig maradt - legfeljebb csak mutatóban — a román kori vagy a reneszánsz kori épületeinkből. A sokkal nagyobb számú tárgyi emlékből is sok elpusztult vagy elhurcolták, szétszórták. Ezekből mégis több maradt, s nagy részét lelkes, kultúra szerető és művelő emberek összegyűjtötték és közgyűjteményekben helyezték el. Ilyen tárgyi emlékeknek tekinthetjük az európai kultúrtörténet kézírásos vagy nyomtatott dokumentumait, melyekből nem kevés van birtokunkban, nemcsak közgyűjteményeinkben, hanem azokban a nagy múltú iskolákban, amelyek az elmúlt századokban az európai és a magyar kultúra és művelődés szellemi központjai voltak.

A reformáció és ellenreformáció, majd a felvilágosodás korában és a reformkorban alapított iskolák nemcsak az ideológiai harc bástyái voltak, hanem az egyetemes kultúra szellemi értékeinek a gyűjtőhelyei és műhelyei. Pádua és Bologna, Genf és Zürich, Utrecht és Göttinga, Ulm és Halle, Paris és Montpellier, Berlin és Bécs szellemi pezsgése a Nyugat-Európát megjáró magyar diákok közvetítésével mozgásba hozta a magyar szellemet is. Ezért sorakozhatnak egymás mellett a nagy múltú iskolák könyvtáraiban Bonfini és Janus Pannonius, Luther és Szenci Molnár Albert, Kálvin és Károli Gáspár, Erasmus és Pápai Páriz Ferenc, Gauss és Bolyai János, Voltaire és Bessenyei György művei — hogy csak néhányat említsünk a sorból. Ez egyben bizonyítéka a haladó gondolkodás és a kultúra értékei egymásra hatásának és egymásból táplálkozásának.

Ezek az iskolák évszázadokon át nem kevés áldozatvállalással, hol önerőből, hol jókedvű adakozók és mecénások jóvoltából gyarapították, fejlesztették gyűjteményeiket, s féltő gonddal hagyományozták a mindenkori utódokra, bízva abban, hogy legalább úgy megbecsülik azt, mint eleik. De a társadalom értékrendje változik. Az egymást követő generációk nem mindig ugyanazokra az értékekre esküdtek — ez is oka volt sok érték pusztulásának.

A 20. századi nagy világgégek és társadalmi forradalmak különösen nagy károkat okoztak. Voltak könyvtárak, amelyeket bombatalálat ért, másokat a tűzvész pusztított el, nem egyet feldúltak, néhányat kifosztottak, megtizedeltek, az iskolák államosításakor egész gyűjtemények kallódtak el, később nagyon sok könyvet — ideológiai-politikai megfontolásból - értéktelennek minősítettek és teherautószámra zúzdába küldtek. S ki

tudja, hogy mi minden más okozott még mérhetetlen károkat, hiszen pl. a gondatlanság és a felelőtlenség e felsorolásban nem is szerepel.

Aztán amikor „a kétszer kettő józansága” hullt ránk, s önmagunk keresésében, megismerésében, új értékrendünk kialakításában múltunkhoz jutottunk - döbrentünk rá, hogy milyen értékek mentek veszendőbe az idők folyamán, de arra is, hogy milyen értékekkel rendelkezünk, amelyekre — ha nem figyelünk és sürgősen nem gondoskodunk róluk — az enyészet vár.

E felismerés nyomán jogszabályok, intézkedési tervek, körlevelek születtek, néhány felmérésre is sor került (a két legjelentősebb felmérés dokumentációja az OSZK-ban és az OPKM-ben található), de érdemleges változás a muzeális értékű gyűjtemények helyzetében nem következett be. Az OPKM mindezt egy előterjesztésben foglalta össze és megtárgyalásra benyújtotta a MM közoktatási felügyeleti terület vezetői értekezletére. Az előterjesztést teljes terjedelmében a mellékletek között közöljük.

2. Az 1988-1989-es felmérés előkészítése és lebonyolítása

A mellékletekben közreadott előterjesztést a Művelődési Minisztérium közoktatási revíziós területi vezetői értekezlete 1988. február 2-án megtárgyalta.

Az értekezlet reálisnak tartotta és elfogadta a leírt helyzetelemzést, s aggodalmát fejezte ki a felbecsülhetetlen értékű és pótolhatatlan muzeális könyvek, nyomtatványok, több esetben teljes gyűjtemények pusztulása miatt. Egyetértett a javasolt cselekvési programmal, ám a határozathozatalra illetéktelennek találta magát, tekintettel arra, hogy nemcsak a közoktatás, hanem a közművelődés felügyeleti területét — tulajdonképpen az egész ágazatot - érintő problémakörrel van szó. Ezért felhatalmazta az OPKM főigazgatóját, hogy a cselekvési program jóváhagyása tárgyában Köpeczi Béla miniszterhez forduljon.

A miniszter a cselekvési programot elfogadta és annak pénzügyi fedezetéről gondoskodott. Utasítására a Művelődési Minisztérium Pénzügyi Osztálya 1988. augusztusában a középiskolák muzeális értékű gyűjteményei rendbetételének megkezdésére (1989. június 30-ig történő elszámolásra) 1 millió forintot biztosított az OPKM által elkészített és benyújtott költségterv alapján.

Mivel a miniszter az alternatív javaslatok kérdésében nem döntött, az OPKM-ra hárult a megteendő lépések eldöntése. A lehetőségeket mérlegelve az OPKM vezetése úgy foglalt állást, hogy az 1 millió forintból 600 ezer forintot a gyűjtemények megronzáldott állapotú dokumentumai egy részének a restaurálására fordít (erről szerződést kötött az Országos Széchényi Könyvtár Központi Restauráló Műhelyével), 400 ezer forintot pedig a muzeális értékű gyűjtemények teljes körű felmérésére. Úgy ítélte, hogy ez utóbbi lépésnek mindenképpen meg kell előznie a feldolgozás megkezdését. A felmérés megszervezésével és lebonyolításával az OPKM Módszertani Osztályát bízta meg.

A Módszertani Osztály elvégezte a felmérés előkészítő munkálatait, felkutatta az e munkára alkalmas és vállalkozó szakembereket és részletes ütemtervet dolgozott ki.

Ennek során

- értesítette a megyei (fővárosi) művelődési osztályvezetőket (és közvetlenül az iskolákat) a muzeális értékű gyűjtemények felméréséről;
- tájékoztatta a felmérő munka menetéről és módjáról a bevont szakembereket: Balázi Zoltánné dr. főiskolai docens (Sárospatak), Balogh Mihály könyvtáros tanár (Kunszentmiklós), Dr. Bot Györgyné ny. egyetemi könyvtári osztályvezető (Debrecen), Galli Katalin oktatási előadó (Budapest), Homor Tivadar könyvtárpedagógiai szaktanácsadó (Győr), Jurcsik Erzsébet könyvtáros (Budapest).
- az OPKM Könyvtári Főosztályának és Múzeumi Osztályának a közreműködésével kidolgozta a felmérés során alkalmazandó (a mellékletek között közreadott) kérdőlapot. (A felmérést végző szakemberek javaslatára a kérdőlap az alábbi kérdésekkel egészült ki: az iskola (könyvtár) alapítási éve; évkönyvek, értesítők száma; folyóiratok száma; helyi, megyei forrásból mennyi pénzt kap az iskola a régi gyűjtemény gondozására.)

A felmérést a felkért szakemberek 1988 októberében kezdték el és 1989. június végén fejezték be. Ezt követően a Módszertani Osztály a kérdőlapokat feldolgozta:

- elemezte és értékelte a nagy múltú középiskolai könyvtárak helyzetét;
 - táblázatba foglalta iskolánként, megyénként és országosan a számszerűsíthető adatokat;
 - példa értékű tájékoztatót állított össze a könyvtárakban található különleges értékű dokumentumokról;
 - szöveges elemzést készített minden iskolai könyvtár helyzetéről és tennivalóiról.
- A következőkben ezeket mutatjuk be a fenti sorrendben.

3. A nagy múltú középiskolai könyvtárak helyzetének elemzése és értékelése

A most befejezett felmérés és helyszíni tájékozódás elsősorban a régi állomány mennyiségi mutatóiban hozott újat, de a nagy múltú középiskolák könyvtárainról 1987-ben (az 1. sz. mellékletben közreadott előterjesztésben) megfogalmazott helyzetképet alapvetően nem változtatta meg, inkább megerősítette. Ugyanakkor azonban ismereteink — a felmérés következményeként — részletesebbé, árnyaltabbá, pontosabbá és hitelesebbé váltak. Éppen ezért az alábbi összefoglalóban igyekeztünk elkerülni korábbi megállapításaink ismétlését, viszont törekedtünk arra, hogy a változtatásokat, a hitelesebbé vált helyzetképet érzékeltesük.

Az 1988-89-es felmérés előkészítésekor az volt a szándékunk, hogy — az egyházi iskolák kivételével — minden olyan iskolára kiterjesszük a tájékozódást, ahol 1945 előtti kiadású dokumentumok találhatóak. Az 1975-ös felmérés adataiból 128 ilyen középiskoláról tudtunk (ezek között egyet találtunk, amelyik azóta jogutód nélkül megszűnt). Az újabb 15 középiskolát a megyei pedagógiai intézetek, illetve az iskolai könyvtári szaktanácsadók szíves segítségével derítettük fel. A felmérés lezárása után jutott tu-

domásunkra, hogy — minden körültekintés és jószándék ellenére — egy iskola elkerülte a figyelmünket (Mezőgazdasági Szakközépiskola és Élelmiszeripari Szakmunkásképző Iskola, Sátoraljaújhely). Elképzelhető, hogy a későbbiekben is fog akadni még egy-egy ilyen intézmény.

A felmért gyűjtemények nagysága nagyon eltérő (összesítő táblázatok 1-11. függőleges sorai). A két szélső érték 9 darab és 43 ezer darab. A régi állományuk nagysága alapján — csupán az adatok áttekinthetősége miatt — az alábbi kategóriákba soroltuk a gyűjteményeket:

• kis gyűjtemény (1-1000 kötet)	51 iskola
• közepesenél kisebb gyűjtemény (1000-4000)	51 iskola
• közepes nagyságú gyűjtemény (4001-6000)	11 iskola
• közepesenél nagyobb gyűjtemény (6001-9000)	12 iskola
• nagy gyűjtemény (9001 kötettől felfelé)	17 iskola
• összesen	142 iskola

A 142 iskola közül 45 iskolának (32 kis- és 13 közepesenél kisebb gyűjtemény) az állománya 1801 előtti kiadású dokumentumot nem tartalmaz, ebből is 12-nek a régi könyvállománya 200 kötet alatt van. 97 iskolában vannak 1801 előtti kiadású dokumentumok, ebből 43 iskolában ezek száma a 20 darabot nem haladja meg.

A felmérés meglepő eredményt hozott. Feltételeztük ugyan, hogy az eddig ismert mennyiségnél valamennyivel több dokumentumot fogunk találni — már csak azért is, mert gondoltuk, hogy a régi könyvekkel rendelkező nyilvántartott iskolák száma szaporodni fog -, de ilyen jelentős eltérésre nem számítottunk. Megjegyezzük ugyan, hogy a mostani adataink is csak megközelítő pontosságúak, egyes esetekben a nyilvántartások hiánya, más esetekben azok pontatlansága miatt. Az állományok összesített adatai a következők (zárójelben az 1975-ös, illetve az 1986-os reprezentatív felmérés adatait jelezzük):

• 1945 előtti kiadású dokumentum	620933 db	(482000 db)
• ebből 1801 előtti kiadású	41803 db	(20791 db)
• ősnymtatvány	23 db	(18 db)
• kódex-töredék	83 db	(4 db)
• iskolai értesítő, évkönyv	37478 db	
• folyóirat	29725 db	
• kézirat	101146 lap	(76486 lap)

Az iskolai értesítők és a folyóiratok adatai az 1975-ös felmérésben nem szerepeltek, csak annyit tudtunk, hogy sok van. Sajnos a mostani adataink sem pontosak részben a már említett okok miatt, másrészt pedig azért, mert amelyik iskola nem köttette be a folyóiratokat vagy az évkönyveket, ott darabonként, amelyik pedig évfolyamonként beköttette, ott kötetenként szerepel a számuk. Ezt a tényt a kimutatásban jeleztük. A kézirat-köteteket átlagosan 80-100 lapszámmal vettük számításba.

A művelődés-, a tudomány- és a neveléstörténészek valamint a könyvtártudomány kutatói számára érdekes lehet az 1801 előtti kiadású állomány nyelvi összetétele. Érthető okokból sok a latin nyelvű (23541 kötet) és viszonylag kevés a magyar nyelvű

(5997 kötet) könyvek száma. Ez utóbbiak száma a felvilágosodás korától, de különösen a reformkortól ugrásszerűen megnő. Éppen ezért értékesek azok a gyűjtemények is, ahol 1801 előtti kiadású mű nem található.

Hogy ebben a hatalmas dokumentum mennyiségben milyen értékek vannak, azt — a feltáratlanság és a feldolgozás hézagossága vagy hiánya miatt — számszerűen lehetetlen felbecsülni. De hogy képet alkothassunk róla, az 5. fejezetben „A különlegesen értékesnek tartott dokumentumok jegyzéke” cím alatt tájékoztatásul bemutatjuk egy töredékét. Minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy nemzeti múltunk, művelődés-, tudomány- és neveléstörténetünk, valamint az európai és a magyar nemzeti kultúra hatalmas kincsesbányája van e nagy múltú középiskolák könyvtárainak birtokában. A tartalmi értékeken túl az sem lebecsülendő, hogy egyik-másik dokumentumból az e könyvtárakban találhatóakon kívül csak néhány van az országban más közgyűjteményekben, de az is előfordul, hogy egy sem.

Végül az állománnyal kapcsolatban kell elmondanunk, hogy az elmúlt 50 évben óriási veszteségek érték ezeket a gyűjteményeket (összesítő táblázatok 41-42. függőleges sorai). Az okok között szerepel háborús pusztítás, tűzvész, indokolt és indokolatlan selejtezés, államosítás, könyvek átadása más intézményeknek. A legnagyobb veszteség egyértelműen a háború alatt és az iskolák államosításakor érte a gyűjteményeket. Egy-két kivételtől eltekintve a veszteségek egyik fajtájának sincs dokumentációja, így az adatok többsége becsült. A veszteségekről szólva gyakran találkoztunk — éppen a dokumentáltság hiánya miatt — a „több ezer” (elpusztult) kifejezéssel, melyeket így vettünk át, ezért az összesített adatokban nem is szerepeltettük. Az állományok csökkenésének a mértéke — ebből következően — jelentősen nagyobb az összesítésben szereplő adatoknál. Megítélésünk szerint az elmúlt 50 évben kb. 200 ezer kötettel csökkenhetett a könyvek száma, ami az 50 év előtti állomány egynegyedét jelenti. Ezt a folyamatot feltétlenül meg kell állítani.

A gyűjtemények elhelyezése, kezelése és gondozása nagyon változatos képet mutat (összesítő táblázatok 34-40. függőleges sorai). A 142 iskolának több mint a felében az elhelyezés körülményei megfelelőek (vannak köztük egészen jók és mintaszerűek), van elegendő terük és megfelelő berendezésük. Krónikus helyhiánnyal küszködik 45-50 iskola, a régi könyveket nem tudják megfelelően elhelyezni (legtöbbször az újakat sem), ezért földön, ládákbán, polcokon, szekrényekben, néha hozzáférhetetlenül, olykor ömlesztve, össze-vissza, raktári rend nélkül tárolják. 100 iskolának nincs raktározási lehetősége.

A könyvek elhelyezésében a szabadpolc-rendszer dominál. A muzeális értékeket 86 iskolában őrzik szekrényben (is), de van néhány más megoldás is (pl. páncélszekrény). Általános gyakorlat, hogy a legértékesebb darabokat szekrényekben helyezik el (legtöbbször az 1801 előtti kiadású dokumentumokat), a többit pedig szabadpolcon. Néhány iskolában vitrineket és üveges tárlókat is használnak bemutatás céljából.

A 142 iskolából 94-ben elkülönítetten kezelik a régi állományt. Ebből 21 iskolának olyanok a feltételei, hogy a teljes gyűjteményüket külön helyiség(ek)ben tudták elhelyezni, 40 iskolában a használatos iskolai könyvtárral egy helyiségben vannak a

könyvek, 33 iskolában pedig vegyesen, a könyvek egy része külön helyiségben, a másik része pedig az iskolai könyvtárban van. 48 iskolában a régi könyveket sajnos a könyvtári nyilvántartásban sem és a dokumentumok tárolásában sem különítették el, teljesen összekeverték a kurrens állománnyal.

A gondozottság mértéke számokban nem fejezhető ki. Ez elsősorban — külön-külön és együtt — az intézményvezetők és a könyvtárosok, sok esetben pedig még a nevelőtestületek szemléletétől is függ. A közöny, a hozzá nem értés, a hanyagság sem a zsúfoltság, a hely- vagy pénzhiány következménye, amint hogy a gondosság, a felelősségérzet vagy törődés sem a könyvtárak tágasságából vagy jó elhelyezési körülményeiből következik. Általánosítani nehéz, mert vagy érdemtelenül dicsérenénk olyanokat, akiket nem illelt elismerés, vagy indokolatlanul sérténénk meg azokat, akiket éppen jó példaként kellene emlegetni. Ezért az ezzel kapcsolatos megállapításainkat az egyes iskolák könyvtárainak néhány soros ismertetésében fogalmaztuk meg (6. fejezet — A könyvtárak állománya, helyzete és tennivalói megyénként és iskolánként).

A gondozottság — többek között — az állományvédelmen is mérhető (összesítő táblázatok 27-33. függőleges sorai). Ehhez viszont nagyon sok pénzre lenne szükség, hiszen a megfelelő körülmények megteremtésére (vagyonvédelmi biztonsági berendezések, hőszabályozó műszerek, hő- és páratartalommérők felszerelése, könyvek köttetése és restaurálása, fertőtlenítés stb.) az iskoláknak nincs anyagi fedezetük. A könyvbeszerzési keretek pedig oly alacsonyak, hogy abból lecsípni nem nagyon lehet. (Az összesítő táblázatok 43-44. függőleges sorainak adataiból látható, hogy egy-két iskola vagy megye tiszteletre méltó kivételével a régi gyűjtemények gondozására sehol sem áldoznak). Ha a kötetést és a restaurálást figyelmen kívül hagyjuk, akkor az állományvédelmet még akár elfogadhatónak is mondhatnánk, hiszen a vizsgált iskoláknak közel kétharmadában megoldott vagy részben megoldott, s valamivel több mint egyharmadában megoldatlan. Azonban ezek a számok és arányok nem jelzik, hogy mekkora gyűjteményekről és milyen értékekről van szó. Helyszínen szerzett tapasztalataink szerint általában a kisebb gyűjteményekben megoldott az állományvédelem (mert ott lényegesen egyszerűbb) és a nagyobbakban megoldatlan. És ez veszedelmes, mert ott fenyegeti a legtöbb és a legnagyobb értéket jelentő dokumentumokat a pusztulás veszélye. A régi állománynak csaknem a 25%-át köttetni kellene és közel 1%-át restaurálni. S mindehhez a jószándék kevés. A huszonegyedik órában vagyunk, ma még van mit megmentenünk, de lehet, hogy holnap már nem lesz.

Nagyon kusza képet mutat a gyűjtemények nyilvántartása (összesítő táblázatok 12-16. függőleges sorai). 104 iskolában teljes, 30 iskolában pedig részleges (általában befejezetlen) a nyilvántartás, ám legtöbb helyen megbízhatatlanok a kimutatások, mert a régi leltárkönyvek elvesztek vagy hiányosan, pontatlanul vezették, s ezért a tényleges állomány áttekintése lehetetlen. 8 iskolában egyáltalán nincs nyilvántartás. A kurrens állomány kezelése annyira lekötöti a könyvtárosok idejét és energiáját, hogy a régi könyvek újbóli állományba vételére, leltározására még gondolni sem tudnak. Nem kevés könyvtárban még a tulajdonbélyegző is hiányzik a könyvekből. Persze ebben szemléleti okok is közrejátszanak, hiszen nem egy könyvtárban nagyobb becsben tartják az ér-

téktelen, kommersz, tudománytalan, avult kiadványokat mint a 18-20. századi értékes forrásmunkákat, kézikönyveket, antikvitásokat. Néhány iskola legszívesebben meg is válna a régi könyvektől, mivel számukra kevésbé hasznosíthatóak és csak gondot okoz a megőrzésük.

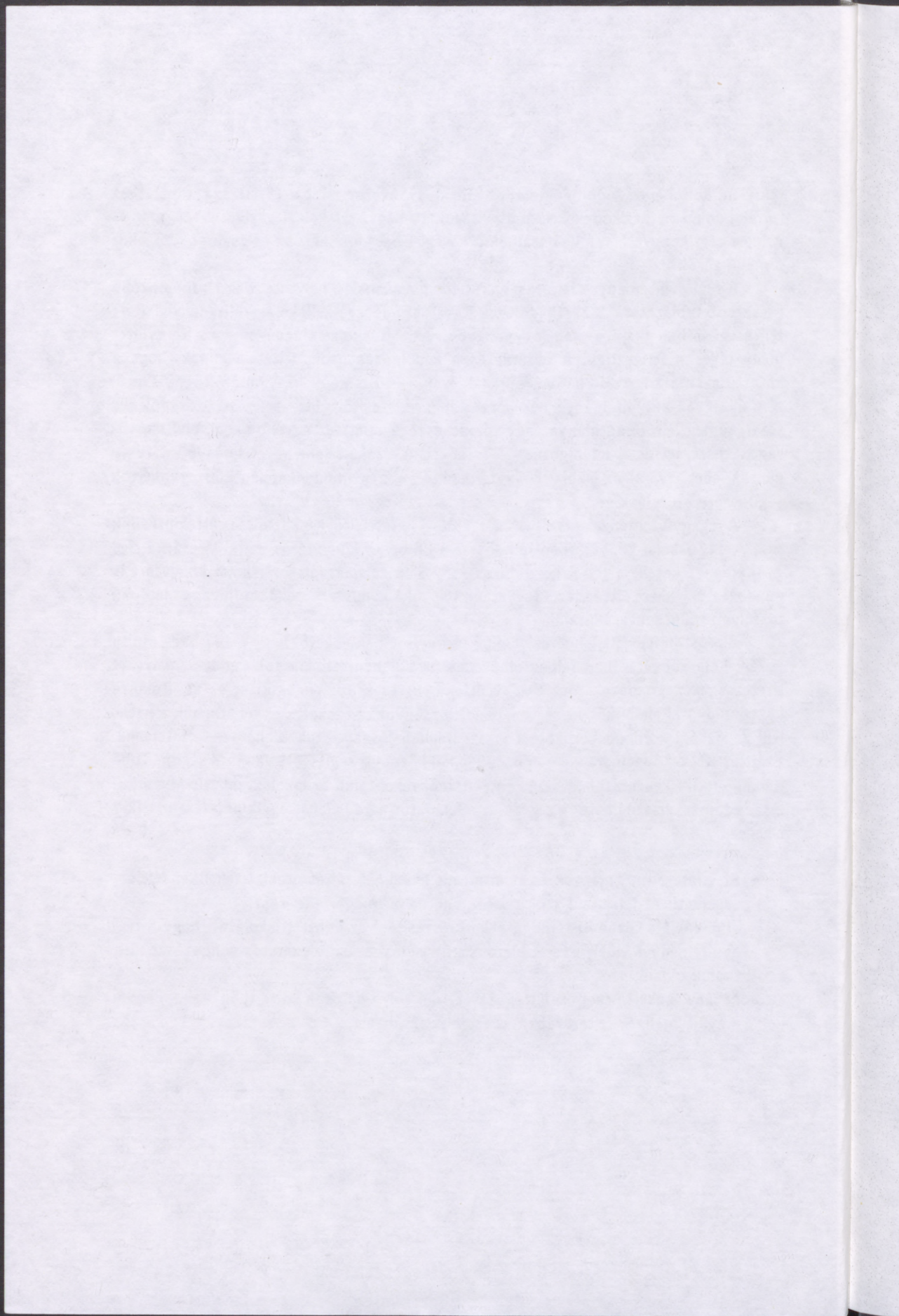
A régi gyűjtemények feltárásának, feldolgozásának a helyzete még elszomorítóbb (összesítő táblázatok 17-22. függőleges sorai). Mindössze 29 iskola gyűjteménye feltárt teljes egészében (sajnos, nem a legnagyobbak), 56 iskoláé töredékesen és 57 gyűjtemény teljesen feltáratlan. A feltárás és a feldolgozás pedig feltétele annak, hogy a kutatás számára hozzáférhetővé váljanak ezek a gyűjtemények. A kutatók rendelkezésére áll ugyan a gyűjteményeknek közel a fele (összesítő táblázatok 23-24. függőleges sorai), ám a feltártság hiánya vagy töredékessége miatt ez egyelőre csak elvi lehetőség. A feltárást és a feldolgozást — a speciális szakértelem követelménye miatt — nem is lehet elvárni az iskolai könyvtárosoktól, ebben mindenképpen külső szakértők segítségére szorulnak.

A régi gyűjtemények kezelésének személyi feltételeiről csak felületes áttekintésünk van. A 142 iskolai könyvtárban mindössze 9 fő olyan könyvtáros van, aki csak a régi gyűjteményt kezeli, a többi könyvtáros (152,5 fő) a használatos iskolai könyvtárt is gondozza. Szakképzettségükről (egyetem, főiskola, könyvtárkezelői tanfolyam, alapfokú tanfolyam) nincsenek adataink.

A most befejezett felmérés alapján bizonyítottnak vehető, hogy a 142 nagy múltú középiskola könyvtárában felbecsülhetetlen értékű nemzeti kincsek vannak, melyeket tisztességesen gondozni, megfelelő védelemben részesíteni, megőrizni és az utókorra hagyományozni elemi kötelességünk és felelősségünk. Az iskolák és fenntartóik a jelenlegi gazdasági körülmények között erre - minden jószándékuk ellenére — képtelenek. Ezért az értékek megmentésére mindenképpen központi segítségre van szükségük. Több tízmillió forint kellene ahhoz, hogy e gyűjteményeket mind az iskolák, mind pedig a kutatás számára használhatóvá tegyék. S e feladatot nem is lehet egyik napról a másikra elvégezni.

Szükségesnek tartjuk:

- az érintett intézmények és fenntartóik figyelmét ráirányítani értékeikre, felelősségérzetüket felkelteni azok méltó gondozása, megőrzése iránt;
- differenciált központi támogatásban részesíteni az érintett iskolákat, hogy a régi gyűjtemények elhelyezését, biztonságos védelmét és folyamatos gondozását meg tudják oldani;
- néhány szakértő csoport létrehozását, akik folyamatosan közre tudnának működni a gyűjtemények feltárásában és feldolgozásában.

4. A nagy múltú középiskolák könyvtárainak muzeális értékű állománya (táblázatok)

- iskolánként és megyénként
- megyénként és országonként

A NAGY MŰLTŰ KÖZÉPISKOLÁK KÖNYVTÁRAINAK MUZEÁLIS ÉRTÉKŰ ÁLLOMÁNYA ISKOLÁNként ÉS MEGYÉNként

HEGYÉK SORSZÁM	AZ ISKOLA		DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)										
	HEGNEVEZÉSE, CÍME	ALAPÍTÁSI ÉVE	1804. ELŐTT						1804-1918.	ÖSSZESEN 6-7.	8. ÉVKÖNYV	FOLYÓÍRAT	KÉZIRAT (LAP)
			1. GYMNÁZIUM	2. MAGYAR NYELVŰ	3. NÉMET NYELVŰ	4. LATIN NYELVŰ	5. MÁS IDEGEN NYELVŰ	6. ÖSSZESEN 2-5.	7. KÖNYVEK				
1	Baksay Sándor Gimnázium Kunzentmiklós	1679		149	75	471	13	708	14292	15000	3000	15	9000
2	Bányai Júlia Gimnázium Kecskemét	1917							800	800			
3	Bányai Júlia Kereskedelmi Szakközépiskola Baja	1870							600	600			
4	III. Béla Gimnázium Baja	1757		19	41	82	10	152	6348	6500	10 ^x	5 ^{xx}	200
5	Dósa György Mezőgazdasági Szakközépiskola Kalocsa	1949		2				2	598	600			x
6	Frankel Leó Német Nyelvű Gimnázium Baja	1959							1000	1000			
7	I. István Gimnázium és Övönképző Szakközépiskola Kalocsa	1765				3		3 ^x	5997	6000	500	25 ^{xx}	
8	Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskola Kecskemét	1910		1	1			2	1998	2000		600 ^x	400
9	Katona József Gimnázium Kecskemét	1564				4		4	538	542	32	3 ^x	
10	Kossuth Zsuzsa Egészségügyi és Övönképző Szakközépiskola Kalocsa	1852							350	350	34		
11	Móra Ferenc Gimnázium Kiskunfélegyháza	1809		10	35	50		95	4540	4635			1200
12	Szilády Áron Gimnázium Kiskunhalas	1676		100	50	170	40	360	11640	12000			2000
13	Tóth Kálmán Vízügyi Szakközépiskola Baja	1870				1		1	994	995			x
14	Túrr István Közgazdasági és Pozitívforgalmi Szakközépiskola Baja	1937							3000	3000	100	x	
15	Varga Jenő Közgazdasági Szakközépiskola Kiskunfélegyháza	1888							1100	1100			30 ^x
	15 iskola összesen			281	202	781	63	1327	53795	3676	648		12800
16	Janus Pannonius Gimnázium Pécs	1913							400	400			
17	Kisfeludy Sándor Gimnázium Mohács	1935			2	1		3	597	600			
18	Leővey Klára Gimnázium Pécs	1907							1500	1500			
19	Nagy Lajos Gimnázium Pécs	1687		5	2	23	1	31	4969	5000			
20	Széchényi István Gimnázium és Ipa- ri Hírközlési Szakközépiskola Pécs	1857		2	6	41	14	63	737	800	42		500
21	Trinyi Miklós Kereskedelmi Szakközépiskola Pécs	1875			1			1	1199	1200			
	6 iskola összesen			7	11	65	15	98	9402	9500	42		500
22	Erkel Ferenc Gimnázium Egészség- ügyi Szakközépiskola és Kollégium Gyula	1903		1		3		4	2766	2770	40	x	
23	Páter András Gimnázium Szeghalom	1926							700	700	22		40
	Átvitel			1		3		4	3466	3470	62		40

HEGYÉK SORSZÁM	AZ ISKOLA		DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)										
	MEGNEVEZÉSE, CÍME	ALAPÍTÁSI ÉVE	1801. ELŐTT						1801- 1945.	ÖSSZESEN 6-7.	ÉVKÖNYV	FOLYÓIRAT	KÉZIRAT (LAP)
			OLYONTARTVÁNY	MAGYAR NYELVŰ	NÉMET NYELVŰ	LATIN NYELVŰ	MÁS IDEGEN NYELVŰ	ÖSSZESEN 2-5.	KÖNYVEK				
	Áthozat			1		3		4	3466	3470	62		40
24	Rózsa Ferenc Gimnázium Békéscsaba	1895		11	3	74	2	90	10410	10500	300	x	
25	Szegedi Kis István Gimnázium Békés	1552		45	25	215	15	300	5900	6200	3000	750	740
26	Vajda Péter Gimnázium Szarvas	1802		140	746	1043	81	2010	40990	43000	14000	1100	17000
	5 iskola összesen			197	774	1335	98	2404	60766	63170	17362	1850	17780
27	Berzeviczy Gergely Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola Miskolc	1886							1810	1810	150	750	
28	Füldei Ferenc Gimnázium Miskolc	1560		4		5		9	2300	2309	100		50
29	I. László Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola Mezőkövesd	1911		1	43	1		45	4493	4538	300	150	
30	Kossuth Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola Sátoraljaújhely	1789		9	22	164	6	201	5499	5700	26		300
31	Kossuth Lajos Középiskolai Koll. Sátoraljaújhely	1971							71	71			
32	Közgazdasági Szakközépiskola Sátoraljaújhely	1911							502	502			
33	Lévay József Könyvtár Miskolc	1967	1	1894	4260	7520	526	14200	22300	36500	3474	469	1000
34	Rákóczi Gimnázium Sárospatak	1531							281	281	60		
35	Zrínyi Ilona Gimnázium Miskolc	1846							207	207	45		
	9 iskola összesen		1	1908	4325	7690	532	14455	37463	51918	4155	1369	1350
36	Batsányi János Gimnázium és Óvodai Szakközépiskola Csongrád	1920							3000	3000	60		
37	Bethlen Gábor Gimnázium Hódmezővásárhely	1657		235	14	346	5	600	34400	35000		1000	2500
38	Erdei Ferenc Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola Makó	1923							600	600			200
39	Horváth Mihály Gimnázium Szentes	1710		300	80	200		600	15400	16000	100		800
40	József Attila Gimnázium Makó	1895		2	8	18	4	32	7968	8000	80		
41	Körösy József Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola Szeged	1885		2	3		1	6	6494	6500	60		100
42	Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium Szeged	1898							4000	4000	30		
43	Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium Szeged	1955		1		3		4	1596	1600			
44	Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola Szeged	1897				7		7	7993	8000	25		35
	9 iskola összesen			540	105	574	30	1249	81451	82700	355	1000	3635

HEGYESZÁM	AZ ISKOLA	ALAPÍTÁSI ÉVE	DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)												
			1801. ELŐTT						1801-1845.						
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.		
			ÖSSZONTARTVANY	HAGYAR NYELVŰ	NÉMET NYELVŰ	LATIN NYELVŰ	HAS IDEGEN NYELVŰ	ÖSSZESEN 2-5.	KÖNYVEK	ÖSSZESEN 6-7.	ÉVKÖNYV	FOLYÓIRAT	KÉZIRAT (LAP)		
E	45	Hunyadi Mátyás Közgazdasági Szakközépiskola és Gép-Gyorsíró Szaki. Székesfehérvár	1868		1	4			1	6	2669	2675	300		
	46	József Attila Gimnázium és Szakközépiskola Székesfehérvár	1688		6			3		9	791	800	64		
		2 iskola összesen			7	4	3	1	15	3460	3475	364			
S	47	Berzezyi Dániel Gimnázium Sopron	1557	16	1500	4000	9400			14900	25100	40000	5000	70 ^x	25000
	48	Fáy András Közgazdasági Szakközépiskola Sopron	1886								1500	1500	2000	200 ^x	
	49	Kazinczy Ferenc Gimnázium Győr	1908		1					1	4999	5000	40		
	50	Kossuth Lajos Gimnázium és Szakközépiskola Mosonmagyaróvár	1738		3	3	3	1	10	2990	3000			500	
	51	Réval Miklós Gimnázium Győr	1787		8	12	40	15	75	6869	6944	400	500	4	
	52	Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola Sopron	1885			1			1	549	550			60	
	53	Széchenyi István Gimnázium Sopron	1836		35	6	44	72	157	5906	5963	78	2102		
	7 iskola összesen		16	1547	4022	9487	88	15144	47813	62957	7518	3432	25004		
D	54	Bethlen Gábor Közgazdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola Debrecen	1857		7	9	10	7	33	4790	4823				
	55	Bocskai István Gimnázium Hajdúbeszterény	1621		55	68	176	13	312	3638	3950	60		1039	
	56	Ceokonai Vitéz Mihály Gimnázium Debrecen	1721							200	200				
	57	Fazekas Mihály Gimnázium Debrecen	1873		2	2	2		6	1194	1200	100			
	58	Kossuth Lajos Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziuma Debrecen	1825		3	1			4	496	500				
	59	Körösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola Hajdúnánás	1656		27	5	88		120	7380	7500			380	
	6 iskola összesen			94	85	276	20	475	17698	18173	160		1419		
E	60	Alföldi Gyula Közgazdasági Szakközépiskola Eger	1921							320	320	8	60		
	61	Bajza József Gimnázium és Szakközépiskola Hatvan	1927							105	105	5	60		
	62	Berze Nagy János Gimnázium Gyöngyös	1634		10		15	1	26	1714	1740	48	505	621	
	63	Dobó István Gimnázium Eger	1754		7		20		27	5582	5609	29	2748		
	64	Gárdonyi Géza Gimnázium Eger	1689				4		4	759	763				
	65	Szilágyi Erzsébet Gimnázium Eger	1852							926	926	7			
	6 iskola összesen			17		39	1	57	9406	9463	97	3373	621		

MESEVÉK SORSZÁM	AZ ISKOLA		DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)												
	MEGNEVEZÉSE, CÍME	ALAPÍTÁSI ÉVE	1801. ELŐTT						1801- 1945.	ÖSSZESEN 6-7.	ÉVKÖNYV	FOLYÓIRAT	KÉZIRAT (LAP)		
			F. JÓSMONYTÁVANY	MAGYAR NYELVŰ	NÉMET NYELVŰ	LATIN NYELVŰ	MÁS IDEGEN NYELVŰ	ÖSSZESEN 2-5.	KÖNYVEK						
														1.	2.
KOMÁROM	66	Dobó Katalin Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola Esztergom	1930									300	300	7	120
	67	Eötvös József Gimnázium Tata	1765									800	800	60	200
	68	I. István Ótgyártástechnológiai és Híradástechn. Szakközépiskola Esztergom	1687		30						30	5970	6000 ^x	30	x
	3 iskola összesen			30					30	7070	7100	97	320		
NÓGRÁD	69	Balassi Bálint Gimnázium Balassagyarmat	1899		1	1	23		25	1737	1762	40	113		
	70	Építőipari Műszaki Szakközépiskola Salgótarján	1923				1		1	2099	2100	27	160	839	
		2 iskola összesen			1	1	24		26	3836	3862	67	273	839	
TÓL	71	Ady Endre Gimnázium Ráckeve	1949				10	1	11	1489	1500 ^x				
	72	Arany János Gimnázium Nagykőrös	1630		150	150	956	30	1286	15714	17000	100	1500	3000	
	73	Dawjanich János Gimnázium Nagykáta	1949			1	4		5	295	300 ^x				
	74	Kossuth Lajos Gimnázium Cegléd	1899		2	2	2		6	3994	4000	50	2000	866	
	75	Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola Aszód	1760							1500	1500	15			
	76	Sztáron Sándor Gimnázium Vác	1717							2000	2000	30	500		
	77	Török Ignác Gimnázium és Üvönői Szakközépiskola Gödöllő	1954							200	200 ^x				
	7 iskola összesen			152	153	972	31	1308	25192	26500	195	4000	3866		
SOMOGY	78	Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium és Üvönői Szakközépiskola Csongrád	1792	2	500	150	200	50	900	21100	22000	120	3000 ^y	22000	
	79	Hozzóló György Közgazdasági Szakközépiskola Kaposvár	1911							558	558	4	4		
	80	Táncsics Mihály Gimnázium Kaposvár	1813		40	30	500	10	580	6580	7160	300	2002		
		3 iskola összesen			2	540	180	700	60	1480	28238	29718	424	5006	22000
SZABOLCS-SZATMÁR	81	Bessenyei György Gimnázium Kiszárda	1911		7		19		26	9494	9520	10	320	36	
	82	Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépisk. és Szakm.képző Isk. Nyíregyháza	1918							28	28				
	83	Korányi Frigyes Gimnázium Nagykálló	1870	1	1	121	128		250	7520	7770	15	1450		
	84	Kossuth Lajos Gimnázium Nyíregyháza	1843		32	122	205	3	362	9309	9671	150	27 ^x	350	
	85	Kölcsey Ferenc Gimnázium Nyíregyháza	1928							498	498	5			
	86	Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola Nyíregyháza	1918							350	350	72	100		
	Átvitel			1	40	243	352	3	638	27199	27837	252	1897	386	

M E G Y É K S O R S Z Á M	AZ ISKOLA		DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)											
	M E G N E V E Z É S E, C Í M E	A L A P Í T Á S I É V E	1801. ELŐTT						1801- 1945.	ÖSSZESEN 6-7.	ÉVKÖNYV	FOLYÓIRAT	KÉZIRAT (LAP)	
			F. ÖSMONTELVÁNY	MAGYAR NYELVŰ	NÉMET NYELVŰ	LATIN NYELVŰ	MÁS IDEGEN NYELVŰ	ÖSSZESEN 2-5.	KÖNYVEK					
														1.
SZABOLCS-SZATHNÁ		Áthozat		1	40	243	352	3	638	27199	27837	252	1897	386
	87	Zrínyi Ilona Gimnázium Nyíregyháza	1917							2125	2125	6		
		7 iskola összesen		1	40	243	352	3	638	29324	29962	258	1897	386
K O S Z Á R	88	Dózsa György Gépészeti Szakközépiskola Mezőtúr	1930		60	120	250	220	650	14350	15000			3000
	89	Gábor Áron Gimnázium Karcag	1676		85	50	150	15	300	9700	10000	75	16 ^x	130 ^{xx}
	90	Lehel Vezér Gimnázium Jászberény	1767		2		1		3	1997	2000	300		
	91	Mészáros Lőrinc Gimnázium Jászapáti	1912				3		3	1997	2000			
	92	Móricz Zelemond Gimnázium Kisújszállás	1676				2		2	6498	6500	75		30
	93	Teleki Blanka Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola Mezőtúr	1897							200	200			
	94	Veregyhy Ferenc Gimnázium Szolnok	1831		1		9		10	1490	1500			x
	7 iskola összesen			148	170	415	235	968	36232	37200	450	16	3160	
A J L O T	95	Beszterőci István Közgazdasági Szakközépiskola Szekesvárd	1921							9	9			
	96	Garay János Gimnázium Szekesvárd	1896		4	2	3		9	2991	3000	90		500
	97	Göggös Ignác Gimnázium Dombóvár	1913		26	2	2	2	32	3968	4000	75	1000	
	98	Petőfi Sándor Gimnázium és Kollégium Bonyhád	1806		57	116	175	19	367	4881	5248	56		700
	99	Tolnai Lajos Gimnázium Gyöngyös	1806		10	15	70	7	102	1298	1400			100
		5 iskola összesen			97	135	250	28	510	13147	13657	221	1000	1300
S O Z S	100	Hámán Kató Szakközépiskola és Szakmunkásképző Iskola Kőszeg	1899							100	100		67 ^x	
	101	Jurisch Miklós Gimnázium Kőszeg	1677			2	6		8	3319	3327	39	15 ^x	1
	102	Kanizsai Dorottya Gimnázium Szombathely	1917		2		1	6	9	891	900	4		
	103	Nagy Lajos Gimnázium Szombathely	1772	3	7	5	55	3	70	930	1000	20	20 ^x	100
	104	Rudas László Közgazdasági Szakközépiskola Szombathely	1889							750	750	66		
V	105	Vörösmarty Mihály Gimnázium Szentgotthárd	1893		2	3	3		8	2492	2500	52		300
		6 iskola összesen		3	11	10	65	9	95	8492	8577	181	102	401

M E G Y E K	S O R S Z Á M	A Z I S K O L A		D O K U M E N T U M O K S Z Á M A (B E C S Ű L T A D A T O K)												
		M E G N E V E Z É S E, C Í M E	A L A P Í T Á S I É V E	1 8 0 4. E L Ő T T						1 8 6 1- 1 8 4 5.		Ö S S Z E S E N 6-7.	É V K Ö N Y V	F O L Y Ó Í R A T	K E Z Í R A T (L A P)	
				Ő S Z M O N T A V Á N Y	M A G Y A R N Y E L V Ű	N É M E T N Y E L V Ű	L A T I N N Y E L V Ű	M A S I D E G E N N Y E L V Ű	Ö S S Z E S E N 2-5.	K Ö N Y V E K	1 8 6 1- 1 8 4 5.					
											8.					9.
E R Ő L L O S V A R O S	106	Aceddi Ignác Ipari Szakközéiskola Pápa	1886								55	55	x			
	107	Ipari Szakközéiskola Veszprém	1947								125	125				
	108	Kállai Éva Gimnázium Egészségügyi Szakközéiskola és Ed. Szakiskola Veszprém	1937				3			3	526	529				
	109	Kisfaludy Sándor Gimnázium és Kollégium Sümeg	1857		3	60	118		19		200	800	1000	110	150	
	110	Lovassy László Gimnázium Veszprém	1711		9	6	25				40	500	540	x		
	111	Mezőgazdasági Szakközéiskola Elem. ip. Szakmunkaképző Intézet Pápa	1893									100	100			
	112	Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközéiskola Pápa	1531		1						1	2046	2047		20	
	113	Túrr István Gimnázium és Óvónői Szakközéiskola Pápa	1638		3	4	2				9	469	478	61	x 48	300
	114	Varga Jenő Közgazdasági Szakközéiskola Veszprém	1895									500	500	x	x 3	
		9 iskola összesen			16	70	148	19	253		5121	5374	171	221	300	
	A J A Z N	115	Csány László Közgazdasági Szakközéiskola Zalaegerszeg	1884		5		24			29	1171	1200	50	x 3	
		116	Landler Jenő Gimnázium Nagykanizsa	1765		80	60	60			200	7800	8000	55	x 22	500
		117	Thury György Kereskedelmi Szakközéiskola Nagykanizsa	1857								105	105			
		118	Vajda János Gimnázium Keszthely	1772		15					15	1895	2000	1000	x 10	
119		Zrínyi Miklós Gimnázium Zalaegerszeg	1895								1700	1700	50			
	5 iskola összesen			100	60	84		244	12761	13005	1155	35	500			
T S E R E S E S E S	120	Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium	1957								500	500				
	121	Árpád Gimnázium	1902		11	2	4	1		18	1982	2000	40	300		
	122	Berzei Dániel Gimnázium	1858		7	15	3	3		28	9972	10000	80	3000	5000	
	123	Dóza György Gimnázium	1877		1		3			4	596	600	100			
	124	Eötvös József Gimnázium	1854		14	17	22	5		58	2442	2500				
	125	Fazekas Mihály Gyakorló Gimnázium	1923		25		10			35	7965	8000				
	126	Fáy András Közlekedésgépészeti Szakközéiskola	1907			8	5	4		17	2483	2500			50	
	127	I. István Gimnázium	1900			6				6	3994	4000		200	37	
	128	I. István Közgazdasági Szakközéiskola	1887								2000	2000				
		Átvitel			58	48	47	13	166	31934	32100	220	3500	5087		

K E R E S E S E K	S O R S Z A M	AZ ISKOLA		DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)										
		MEGNEVEZÉSE, CÍME	ALAPÍTÁSI ÉVE	1801. ELŐTT						1801- 1945.	ÖSSZESEN 6-7.	ÉVKÖNYV	FOLYÓIRAT	KÉZIRAT (LAP)
				ÖSSZMINTAVÁNY	MAGYAR NYELVŰ	NEMET NYELVŰ	LATIN NYELVŰ	MÁS IDEGEN NYELVŰ	ÖSSZESEN 2-5.	KÖNYVEK				
		Át hozat			58	48	47	13	166	31934	32100	220	3500	5087
	129	József Attila Gimnázium	1912		50	60	60	20	190	3810	4000			
	130	Kossuth Zeuzsa Egészségügyi Szakközépiskola	1918		30	60	30	30	150	2250	2400		1000	
	131	Kölcsey Ferenc Gimnázium	1898		50	10	20	91	171	11829	12000	40	x 13	
	132	Madách Imre Gimnázium	1881		1	1	14		16	1484	1500		500	
	133	Móricz Zsigmond Gimnázium	1940							2000	2000			20
	134	Pesti Barnabás Élelemiszeripari Szakközépiskola	1875			14	2	15	31	969	1000	60	150	
	135	Petőfi Sándor Gimnázium	1892		7	3	12	1	23	977	1000			50
	136	II. Rákóczi Ferenc Gimnázium	1687		2	2	14		18	2982	3000			
	137	Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium	1872		30	30	60		120	17880	18000		x	
	138	Steinmetz Miklós Gimnázium	1936		2		1		3	3997	4000			
	139	Szilágyi Erzsébet Gimnázium	1881			1			1	1499	1500			
	140	Táncsics Mihály Gimnázium	1958		5	27	7	2	41	1459	1500			x 108
	141	Teleki Blanka Gimnázium	1885		24	13	10	10	57	1443	1500	210		
	142	Veres Pálné Gimnázium	1869		5	21	4	10	40	3960	4000			20
		23 iskola összesen			264	290	281	192	1027	88473	89500	530	5183	5285

A NAGY MŰLTŰ KÖZÉPISKOLÁK KÖNYVTÁRAINAK MUZEÁLIS ÉRTÉKŰ ÁLLOMÁNYA MEGYÉNKÉNTÉS ORSZÁGOSAN

SOR SZÁM	MEGYE	MEGYE NEVEZÉSE	MUZEÁLIS ÉRTÉKŰ KÖNYV- VEKRE EL RENDELKEZŐ ISKOLÁK SZÁMA	DOKUMENTUMOK SZÁMA (BECSÜLT ADATOK)											
				1801. ELŐTT						1801. - 1945					KÉZIRAT (LAP)
				1. GÖNYVORTÁVÁNY	2. MAGYAR NYELVŰ	3. NÉMET NYELVŰ	4. LATIN NYELVŰ	5. MÁS IDEGEN NYELVŰ	6. ÖSSZESEN 2.-5.	7. KÖNYVEK	8. ÖSSZESEN 6.-7.	9. ÉVKÖNYV	10. FOLYOIRAT		
														11.	
1.	BÁCS-KISKUN	15		281	202	781	63	1327	53795	55122	3676	648	12800		
2.	BARANTA	6		7	11	65	15	98	9402	9500	42		500		
3.	BÉKÉS	5		197	774	1335	98	2404	60766	63170	17362	1850	17780		
4.	BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN	9	1	1908	4325	7690	532	14455	37463	51918	4155	1369	1350		
5.	CSONGRÁD	9		540	105	574	30	1249	81451	82700	355	1000	3635		
6.	FEJÉR	2		7	4	3	1	15	3460	3475	364				
7.	GYŰR-SOPRON	7	16	1547	4022	9487	88	15144	47813	62957	7518	3432	25004		
8.	HAJDÚ-BIHAR	6		94	85	276	20	475	17698	18173	160		1419		
9.	HEVES	6		17		39	1	57	9406	9463	97	3373	621		
10.	KCHÁROM	3		30				30	7070	7100	97	320			
11.	NÓGRÁD	2		1	1	24		26	3836	3862	67	273	839		
12.	PEST	7		152	153	972	31	1308	25192	26500	195	4000	3866		
13.	SCHOOT	3	2	540	180	700	60	1480	28238	29718	424	5006	22000		
14.	SZABOLCS-SZATHÁR	7	1	40	243	352	3	638	29324	29962	258	1897	386		
15.	SZOLNOK	7		148	170	415	235	968	36732	37200	450	16	3160		
16.	TOLNA	5		97	135	250	28	510	13147	13657	221	1000	1300		
17.	VAS	6	3	11	10	65	9	95	8482	8577	181	102	401		
18.	VESZPRÉM	9		16	70	148	19	253	5121	5374	171	221	300		
19.	ZALA	5		100	60	84		244	12761	13005	1155	35	500		
20.	BUDAPEST	23		264	290	281	192	1027	88473	89500	530	5183	5285		
	ÖSSZESEN	142	23	5997	10840	23541	1425	41803	579130	620933	37478	29725	101146		

NYIL- TAR		V	
ERTELJES	TORLEKES (%)	B	5
5	1	5	1
2	3	2	3
9		9	
5	2	5	2
2		2	
2	4	2	4
6		6	
6		6	
2	1	2	1
2		2	
7		7	
1	2	1	2
7		7	
6	1	6	1
2	3	2	3
6		6	
6	3	6	3
4		4	
6	5	6	5
10	30	10	30

NYILVÁNTARTÁS		A GYŰJTEMÉNY														A DOKUMENTUMOK ELHELYEZÉSE				JELENTŐSEBB CSÖKKENÉS DR.		ÉVI RÁFORDÍTÁS EZER FT.-BAN		M E G J E G Y Z É S													
12	TELJES	VAN		FELTÁRT				KIVÁTÁSRA				ÁLLOMÁNYVÉDELME				ELKÖZMINT				41.	42.	43.	44.														
		13	TÖRÉDEKES (%)	14	LELTÁRKÖNYV	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28						29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	
8	5	14	7	2	5	5	3	2	8	2	1	3	1	7	3	4	8	1	11840	233	9	11	7	15	9	7			45900								
5	1	6	4	1	2	3	3	3	3	1	5	6	3	3	3		1	1680	40	4	3	3	4	3			5500	17000									
2	3	5		2	3	4	3	1	3	2	6	5	2	1	2	3	2	25000	660	1	4	2	1	3			2000										
9	9	3		3	5	8	3	1	1	6	3	7	2	6	3	2	2	13390	1700	2	4	3	8	4	1			217	5751			25-90					
5	2	7		2	1	5	6	2	3	5	4	11	4	4	1	3	3	7835	452	1	5	3	7	5	5			11									
2	2							2	2	2	2		1	1				200	9	1	1	1	1	1			550	29000									
2	4	5	3	1	1	2	3	2	1	4	3	4	5	3	2	3	2	5250	150	4	3	2	6	6	5			2000	4000	1				xebből 1 fő igazgatóhelyettes			
6	6	1		1	3	1	1	2	2	5	1	7	3	3	2	3		5490	92	3	2	1	3	4	5			330									
6	6			2	2	4	4		2	2	4	5	4	2	2	1		4480	6		6	5	4	2			300										
2	1	3						3	3	5		5	1	2				250	1	2	1	2	2	2			200	700									
2	2							2	2	2				2	1			2000	3	1	1	1	1	2			5	500									
7	7	1		3	1	3	3	1	3	5	2	7	1	3	4	2		9650	1022	2	5	1	6	3				12000									
1	2	3			2	1	1	1	3	1	3	1	3	2	1	1	1	3950	140	2	1	3	2	1				6400			60						
7	7	2			1	1		6	3	4	7		4	1	2	2	2	5755	295	1	1	5	6	3			3500	60									
6	1	7	3		3	2	5	1	2	6	1	3	5	6	1	1		1060	507	2	2	3	3	5			3000	2692									
2	3	5	3		4	4	2		1	2	3	5	2	3	3	1		2680	39	3	4	4	4	3			1355	117									
6	6	1		2		1		4	3	3	6		2	4				1100	118	3	3	1	4	5													
6	3	8	2		2	2	4	2	5	2	7	9	4	3	2	1	2	896	70	1	4	5	7	7													
4	4			1	1	2	2	2	2	3	6		1	3	1	1	1	2620	65	1	2	4	4	3	1	1											
6	5	20	9	2	5	15	18	15	1	3	12	11	30	9	14	4	1	9543	290	12	15	5	16	13	4	2	6093	637							xebből 2 fő az FFI állományában		
104	30	132	39	89	56	73	47	10	57	65	77	122	43	9	62	24	96	21	113669	5891	54	73	48	106	36	42	4	24731	124687			190					

5. A különlegesen értékesnek tartott dokumentumok jegyzéke

A felmérés során kiderült, hogy a nagy múltú középiskolák könyvtáraiban mind könyvészeti, mind erkölcsi szempontból óriási értékek találhatóak — egyesekben 5-6 darab, másokban százsám. Az alábbiakban a teljesség igénye nélkül jegyzékbe foglaljuk — iskolánként (sorszámuk azonos az összesítő táblázatban szereplő sorszámmal) — a legértékesebbnek tartott vagy ítélt dokumentumokat. Teljességre nem törekedtünk, mert e kiadvány keretében lehetetlen lenne több ezer dokumentum tételes felsorolása, de azért sem, mert a feltáratlanság miatt nem is tudjuk, hogy milyen értékek rejtőznek még, s végül célunk egyébként is csupán a tájékoztatás. Hisszük azonban, hogy még ez a nagyon hiányos és csonka jegyzék is felkelti az érdeklődést.

A dokumentumok pontos címeírásától el kellett tekintenünk a nyilvántartások pontatlansága és a feldolgozás hiánya miatt. Gyakran még a pontos cím sem volt megállapítható, más esetekben meg a kiadás helye vagy éve hiányzott. Sajnos, elírásokkal is számolnunk kell. A címeket úgy adjuk közre, ahogy azt az iskolák közölték. A jegyzékben - többségében — az 1801. év előtti kiadású dokumentumokat szerepeltetjük, noha az azt követő másfél évszázadból is felbecsülhetetlen értékek (dedikált művek, első kiadások, kéziratok, ritkaságok) találhatóak a gyűjteményekben.

Bács-Kiskun megye

1. Baksay Sándor Gimnázium, Kunszentmiklós
 - F. Baptistae Mantuani: De calamitatibus temporum. Paris, Petit, 1505.
 - Aristotelis... Organon. Morgiis, 1584.
 - Mondolat. Dicshalom, 1813.
 - Polydorus Vergilius Urbinatus: De rerum Inventoribus. (kotta-kódex-töredék), Strassburg, 1606.
 - Petőfi S.: A kis-kunokhoz. 1848. június, (röpirat)
 - Dedikált művek, első kiadások (Arany László, Herman Ottó, Móricz Zsigmond, Zilahy Lajos stb.)
2. Bányai Júlia Gimnázium, Kecskemét
3. Bányai Júlia Kereskedelmi Szakközépiskola, Baja
4. III. Béla Gimnázium, Baja
 - Bonfinius: Rerum Ungaricarum. Francofurti, 1581.
 - Budai Ésaías: Közönséges história. Debrecen, 1800. (dedikált)
 - Baróti Szabó D.: Kisdéd szó-tár. Kassa, 1792.
 - 17.-18. századi nyomtatványgyűjtemény — benne: Articuli Posoniensis (aláíró Manuscript M. Theresia)

5. Dózsa György Mezőgazdasági Szakközépiskola, Kalocsa
 - Szekér Joákhim: Magyarok eredete... Pozsony-Komárom, Wéber S., 1791.
6. Frankel Leó Német Nyelvű Gimnázium, Baja
7. I. István Gimnázium és Óvónőképző Szakközépiskola, Kalocsa
 - Ionstoni, Ioan: Historia Naturalis de arboribus et plantis, libri decem, tom.I-II. Heilbronnae, Eckebrecht, 1768., 1759.
 - Historia Naturalis de serpentibus libri duo. Heilbronnae, 1757.
8. Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskola, Kecskemét
 - Traumeines: Menschenfreundes. Basel, Schwaighauser, 1776.
 - Maróthi Gy.: Arithmetica vagy számvetésnek mestersége. Debrecen, Margittai, 1782.
 - Izraeliták szokásai. Debrecen, 1819.
 - Kéziratok (leltári napló, tandíjkönyv stb.)
9. Katona József Gimnázium, Kecskemét
 - Ciceronis Orationes Selectae. Tyrnaviae, Soc. les., 1755.
 - Ovidii... Metamorphoseon Libri XV. Tyrnaviae, Soc. les., 1756.
 - Caesaris Commentarii de bello Gallico et civili. Lipsiae, 1780.
10. Kossuth Zsuzsa Egészségügyi és Óvónői Szakközépiskola, Kalocsa
11. Móra Ferenc Gimnázium, Kiakunfélegyháza
 - Buffon: Naturalgeschichte. (29 kötet), 1783-1795.
 - Corpus Iuris Hungarici. Tyrnaviae, 1696.
 - A Magyar Helikonra vezérlő kalauz. Kőszegi Rájnics József. Pozsony, Landerer, 1781.
 - Scriptores Rerum Hungaricarum minores. M.G. Kovachich. Buda, Reg. Univ., 1798.
12. Szilády Áron Gimnázium, Kiskunhalas
 - Heltai G.: Krónika az magyaroknak... Kolozsvár, 1575.
 - Bessenyei Gy.: Holmi. Bécs, 1779.
 - Bonfinius koll., (benne az első: Basel, 1543., valószínű az 1568-as Sambucus-féle is, és talán 1580 is)
 - Széchenyi: Hitel. (dedikált)
 - Newton: Geographia Generalis. Jena, 1693.
 - Seneca: Opera... Basel, 1568.
13. Tóth Kálmán Vízügyi Szakközépiskola, Baja
 - ...Sallusti Opera... Biponti, 1797.
 - Dedikált könyvek (Móricz Zs.)
14. Türr István Közgazdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola, Baja

15. Varga Jenő Közgazdasági Szakközépiskola, Kiskunfélegyháza

Baranya megye

16. Janus Pannonius Gimnázium, Pécs
17. Kisfaludy Károly Gimnázium, Mohács
- Neue Sammlung Deutsche Schauspiele, Graz, 1799.
 - P. Ovidii Nasonis Elegiae Tristium Libri V. Tyrnaviae, Soc. Jesu, 1767.
 - Der schwarze Princ von Voltaire. Berlin, 1789.
18. Leövey Klára Gimnázium, Pécs
- Lassenii... Heilige Werlen(?) — Schatzes... Kopenhagen, Melchior, 1693.
 - Corpus Iuris Hungarici... Tyrnaviae, 1751.
 - Livius: Römische Geschichte. Wien u. Prag, Haas, 1799.
19. Nagy Lajos Gimnázium, Pécs
- Ányos Pál munkái... Bécs, Alberti Ignácné, 1798.
 - Magyar Virgilius... Virgiliusnak eclogái... Ford. Kőszegi Rájnis József. Pozsony, Landerer, 1789.
 - Horologium Principum... ab Emerico Csáky de Keresztzeghy. Győr, Streibig, 1742.
20. Széchenyi István Gimnázium és Ipari Hírközlési Szakközépiskola, Pécs
- Camerarius, Ioachimus: Hortus Medicus... Francofurti ad Moen, Feyerabend, 1588.
 - Fulvia, Olympia: Opera omnia... Basileae, Petri Pernaie, 1580.
 - Magdeleine...: Traitte' de horlogiographie... Paris, Tavernier, 1641.
 - Kézirat (Notae Corp. Tripart. Iuris. Eperjes, 1713.)
21. Zrinyi Miklós Kereskedelmi Szakközépiskola, Pécs
- von Windisch, Karl Gottlieb: Kurzgefalsste der Ungarn. Pressburg, Löwens, Anton, 1778.

Békés megye

22. Erkel Ferenc Gimnázium, Egészségügyi Szakközépiskola és Kollégium, Gyula
- Új Testamentum. Ford. Károli Gáspár. Debrecen, 1749.
 - Corpus Iuris Hungarici. Tom. I. Tyrnaviae, 1751.
 - Cicero: Orationes selectae, opera. Tom. 1-2. Tyrnaviae, 1756.
23. Péter András Gimnázium, Szeghalom
- Kéziratok (Tildy Zoltán, Keresztúry Dezső)
 - Saját kiadványok (Sinka István: Himnuszok kelet kapujában. Szeghalom, 1933. iskolaújságok)

24. Rózsa Ferenc Gimnázium, Békéscsaba
- Plautus: Comedie... Superst. XX. Amsteloda, 1530.
 - Cicero: Opera omnia. 1596.
 - Bél Mátyás: Notitia Hungariae novae historico geographico. 1-4. 1735-1742.
 - Bibliotheca Bekensiensis. (28 kötet)
 - Articuli diaetes Posoniensis. 1715, 1723, 1728-1808. (13 db)
25. Szegedi Kis István Gimnázium, Békés
- Erasmus: Familiaria colloquia...Frobenius, 1524.
 - D. Magni Ausonii Burdig aleusis Opera. Amsterdam, 1621.
 - Viridarium juris novum in qua Flores Axioma... Opera-studio, T. Heidenreich, 1534.
 - Kéziratok (Ilias... a 18. századból, 790 oldal)
26. Vajda Péter Gimnázium, Szarvas
- Haugen, Hans: Der Hungern Chronica. 1536. (egyharmada kézírással)
 - Sylvester János: Új Testamentum Magar nelwen. Újsziget, 1541.
 - Heltai Gáspár: A Biblianac első része. 1551.
 - Különgyűjtemények (Tessedik Sámuel, Vajda Péter, Diószeghy Sándor, Melich János, Bolza család stb.)
 - Koren Gyula: Szarvas virányai. (Herbarium) 29 kötet
 - Kalendárium 1617-ből
 - Kéziratok (17 ezer lap — Rezik János: Gymnasiológia 1-3. kötet, 1728).

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

27. Berzeviczy Gergely Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola, Miskolc
- Dugonics András: Etelka. 1804.
 - Első kiadások (Kazinczy, Kölcsey, Vörösmarty, Arany János stb.)
28. Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc
- Pray Georgius: Specimen hierarchiae Hungaricae. 1-2. kötet, 1776., 1779.
 - Pray Georgius: Historia regum Hungarica. 1-3. kötet, 1801.
 - Szendrey: Miskolcz város története. 1-5. kötet, 1886-1911.
 - Zrínyi: Munkái. 1856. (Lévay József dedikációval)
29. I. László Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola, Mezőkövesd
- Szabó Dávid versei. Kassa, Landerer Mihály, 1777.
 - Pápai Páriz Ferenc: Latin-magyar szótár. Pozsony, 1801.
 - Különgyűjtemény (Ország László hagyatéka)
30. Kossuth Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sátoraljaújhely
- Bonifacius Symonita: Epistulde. 1509.
 - Josephus Judeus: Opera. 1514.

- Bonfini: Res Ungaricae. 1568.
 - Cicero: Orationes. 1528.
 - Franciscus Pápai Páriz: Dictionarium manuale Latino-Ungaricum et Ungarico-Latino-Germanicum. 1750., 1767.
31. Kossuth Lajos Középiskolai Kollégium, Sátoraljaújhely
 - Zrinyi Minden munkáji. Pest, Trattner János, 1817. (dedikált)
 - Arany János életmű sorozat. 1885.
 32. Közgazdasági Szakközépiskola, Sátoraljaújhely
 - Virág Benedek: Magyar századok. 9-13. kötet, 1808. (szerzői aláírással)
 - Teleki Sándor: Garibaldi alatt 1859-ben. 1883.
 33. Lévy József Könyvtár (Miskolci Iskolák Muzeális Gyűjteménye), Miskolc
 - Gaufredius: Summája (ősnymtatvány). 1488.
 - Vitkovics kódex töredéke. 1525.
 - Vizsolyi Biblia. 1590.
 - Alvinci Péter: Az úrvacsoráról szóló intés. 1622.
 - Kecskeméti: Pázmány Péter kalauzának 13. könyvére való felelet. 1622.
 - Különgyűjtemény (Lévy József — 3 ezer kötet)
 34. Rákóczi Gimnázium, Sárospatak
 - Ókori hitéleti és művészeti régiségek képgyűjteménye. Segédkönyv a történelem és irodalom szemléltető tanításához. Miskolc, 1896.
 - Zágoni Mikes Kelemen Törökországi levelei. (emlékkiadás), Budapest, 1907.
 - Egyetemes történet négy kötetben. Szerk.: Hóman-Szekfű-Kerényi. Budapest, 1936-1937. (számozott példányok)
 35. Zrinyi Ilona Gimnázium, Miskolc
 - Kalevala. 1935. (Kallio Kyöstinen finn köztársasági elnök aláírásával)
 - Különgyűjtemény (Szabó Jenő)

Csongrád megye

36. Batsányi János Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Csongrád
 - Pharmazeutische-Medizinische Botanik. Wien, 1828.
 - Világatlasz M.F.I. 1890.
37. Bethlen Gábor Gimnázium, Hódmezővásárhely
 - Biblia Szenci Molnár Albert könyvtárából. 1544.
 - Bornemissza Péter Prédikációi. 2. kötet, 1574.
 - Bonfini... 1567.
 - Kéziratok (2500 lap) — Kossuth, Széchenyi levelek, Mária Terézia, II. József kézjegyét viselő dokumentumok

- Térképek, atlaszok — Mercator-féle Európa térkép, 1612.
 - Különgyűjtemények (Baranyi Elek, Szél Sámuel, Nagy Ferenc, Németh László)
38. Erdei Ferenc Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola, Makó
- Dobsa Lajos önképzőkör jegyzőkönyve. (200 lap)
39. Horváth Mihály Gimnázium, Szentes
- Zwingli Ulrik: Commentarius de vera et falsa religione, Tiguri, 1525.
 - Calvinus J.: Epistulae et responsa. Hanoviae, 1596.
 - Szenci Molnár Albert: Az ótestamentum.. Oppenheim, 1612.
 - Különgyűjtemények (Derzsi Kovács Ferenc, Négyessy László stb.)
40. József Attila Gimnázium, Makó
- Plinius: Historiae naturalis. Venetiis, 1517.
 - Penther J. Fr.: Praxis Geometriae. Augsburg, 1768.
 - Petri Andree:... Opera... Basel, 1598.
 - Gvadányi József: A világnak közönséges históriája. 1-5. kötet, Poson, 1796-1798.
41. Kőrösy József Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola, Szeged
- Dugonics András: Trója veszedelme. Posony, 1774.
 - Dugonics András: Gyöngyösi Istvánnak költeményes maradványi. Posony-Pest, 1796.
 - Hanlen, Wilhelm: Das Leben Miltons. Wintethur, 1797.
42. Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium, Szeged
43. Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium, Szeged
- Palma: Notitia rerum Hungaricorum. 1-3. kötet. Pest-Buda, Landerer, 1785.
 - Baróti Szabó Dávid: Három könyvei. 1777.
44. Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola, Szeged
- Werbőczy kötet 1696-ból
 - Publius Ovidius Naso: Amatoria. Lyon, 1564.
 - M. Tullius Cicero: De officiis. Padova, 1763.

Fejér megye

45. Hunyadi Mátyás Közgazdasági Szakközépiskola és Gép-Gyorsíró Szakiskola, Székesfehérvár
- Móra Ferenc: A festő halála. (szöveges dedikációval)
46. József Attila Gimnázium és Szakközépiskola, Székesfehérvár
- Ordo Scholarum... in gimnasio... Alba Regalensi... Pest, Royer, 1782.
 - Magyar és latin nyelvű évkönyvek (4 db az 1792-1800., 60 db az 1802-1849. közötti évekből)

Győr-Sopron megye

47. Berzsényi Dániel Gimnázium, Sopron
 - Ósnyomtatványok (16 db)
 - Kódex-töredékek (80 db)
 - Térképek, metszetek, atlaszok (120 db)
 - Értesítők (5 ezer db)
 - Reuchlin: Vocabularis brevilogus. (benne 17-18. századi magyar glossarium)
 - Különgyűjtemény (Glosius Dániel — 3 ezer kötet)
48. Fáy András Közgazdasági Szakközépiskola, Sopron
 - Értesítők (2 ezer db)
 - Magyarország történelmi emlékei. (20 kötet)
 - Erdélyi országgyűlési emlékek.
 - Kossuth összes művei.
49. Kazinczy Ferenc Gimnázium, Győr
 - Decsy Sámuel: Osmanográfia. 1789.
 - Ferenczy Zs.: Adalék Honi nyelvünk és irodalmunk kérdéseiről. 1844.
 - Első kiadások (Babits Mihály, Tatay Sándor stb.)
50. Kossuth Lajos Gimnázium és Szakközépiskola, Mosonmagyaróvár
 - Dugonics A.: Szerecsenek. 1798.
 - Carte Aux-Pays (színes térkép). 1794.
 - Bertus: Orbis Pictus, 1801.
51. Révai Miklós Gimnázium, Győr
 - Architectura. Strassburg, 1599.
 - Coeh van Alest: Templomépítészet. Antwerpen, 1553.
 - Palladio: Zwei Bücher von der Baukunst. Nürnberg, 1698.
 - Kéziratok, első kiadások (Révai Miklós, Eötvös Loránd, Mikszáth Kálmán)
 - Különgyűjtemények (Révai Miklós)
52. Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola, Sopron
 - Burgsdorf: Holzarten vorzüglicher. Berlin, 1800.
 - Bedő: Magyar erdőségek leírása. 1-6. 1885.
 - Erdészeti lapok (60 évfolyam 1860-tól)
53. Széchenyi István Gimnázium, Sopron
 - Latin nyelvű füvészkönyv 1787-ből.
 - Pázmány Péter: Hodegus.
 - Voltaire 63 kötetes sorozata 1787-ből.
 - Plinius: Historia Naturae. 1723.
 - Első kiadások (Széchenyi István, Bolyai Farkas)
 - Széchenyi különgyűjtemény

Hajdú-Bihar megye

54. Bethlen Gábor Közgazdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola, Debrecen

- Cicero: Opera omnia. Geneve, 1660.
- Athanasii kircheri folgennis Bochonii... 1663.
- Neues Deutsch-Franzosisch... Dictionarium... Genff, 1669.
- Elementha chemiae Hermanus. Boerhaave, 1-2. Tom. 1732.

55. Bocskai István Gimnázium, Hajdúböszörmény

- Historia Imperii Romani... 4 kötet (984 oldal) kézirat, 1796.
- De variis politicae... 120 oldal kézirat 1801 előttről
- Előljáró beszéd... 170 oldal kézirat, 1784.
- Szent Pál levele, 240 oldal kézirat 1801 előttről
- Különgyűjtemény (Benedek János)

56. Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium, Debrecen

57. Fazekas Mihály Gimnázium, Debrecen

- Baróthi Szabó Dávid: Új mértékre vett különb verseknek három könyve. Kassa, 1777.
- Gyöngyössi János: Magyar versei. Béts, 1790.

58. Kossuth Lajos Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziuma, Debrecen

- Bod Péter: Magyar Athenas. 1776.
- Mindenés gyűjtemény V. negyed. Komárom, 1791.
- Klein, M.: Sammlung merkwürdigster Naturseltenheiten... Leipzig, 1778.
- Különgyűjtemény pedagógiai irodalomból és régi tankönyvekből

59. Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola, Hajdúnánás

- Öreg Graduál — énekeskönyv Rákóczi György aláírásával, 1636.
- Bél Mátyás: Introductio... geographic. Posonii, 1748.
- Maróthy György: Arithmetica. Debrecen, 1763.
- Zrínyi: Ne bánts a magyart. Marosvásárhely, 1790.
- Juris Hungarici... 3 kötet (350 oldal) kézirat, 1793.
- Különgyűjtemények (Sós Gábor és Sós Sára, Csiha Márton, Nagy Sándorné)

Heves megye

60. Alpári Gyula Közgazdasági Szakközépiskola, Eger

- Kisfaludy Károly minden munkái. 1-2. kötet, Pest, 1843.
- Közgazdasági enciklopédia. 1-4. kötet, Pest, 1898.

61. Bajza József Gimnázium és Szakközépiskola, Hatvan

- Pázmány Péter: Igazságra vezérlő kalauz. Bp. 1898.

- Pázmány Péter: Egyházi beszédei. 1889.
 - Pázmány Péter: Imádságos könyv. Bp. 1895.
62. Berze Nagy János Gimnázium, Gyöngyös
- Szenci Molnár Albert: Syllecta Scholastica. 1644.
 - La Fontaine: Oeuvres Diverses. 1-3. kötet, Paris, 1729.
 - Új Orbis Pictus. Bécs, 1806.
 - Kéziratok (tanmenetek, óravázlatok a századforduló idejéből)
63. Dobó István Gimnázium, Eger
- Káldy Görgy: Szent Biblia. Bécs, 1626.
 - Latin-német szótár. Bécs, 1764.
 - Illyés András: Keresztyéni életnek példája. Nagyszombat, 1743.
64. Gárdonyi Géza Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Eger
- Elementa Historiae Naturalis. Buda, 1778.
 - Elementa Geometriae Practicae. Buda, 1791.
 - Padhl: Compendium Institutionum Physicarum. 1797.
65. Szilágyi Erzsébet Gimnázium, Eger
- Az egeri érseki jogliceum története. (1740-1896.), Eger, 1898.

Komárom megye

66. Dobó Katalin Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Esztergom
- Gleims: Fabeln — 1816. (acélmetszetes)
 - Naturkunde Meyers. 1-23. kötet (acélmetszetes)
 - Pallas Lexikon. 1-18. kötet
67. Eötvös József Gimnázium, Tata
- Bernozák: Lexikon Slovicum. Buda, 1825.
 - Orbán Balázs: Székelyföld leírása.
 - Divald Kornél: Magyarország művészeti emlékei. 1-2. kötet
 - Fényes Elek: A török birodalom.
68. I. István Gépgyártástechnológiai és Híradástechnikai Szakközépiskola, Esztergom
- Konrad Gessner: Tierbuch. 1669.
 - Bitnitz: A magyar nyelvbeli előadás tudománya. Pest, 1827.
 - Budenz: Magyar-ugor összehasonlító szótár. 1873-1884.
 - Toldy F.: Irodalomtörténeti olvasókönyv. Pest, 1868.

Nógrád megye

69. Balassi Bálint Gimnázium, Balassagyarmat
- Pápai Páriz Ferenc: Magyar-latin, latin-magyar szótár, 1776.
 - Notitia rerum Hungaricarum. Nagyszombat, 1775.
 - Cicero: Opera. 1783.
 - Különgyűjtemény (Nagy Iván)
70. Építőipari Műszaki Szakközépiskola, Salgótarján
- Cicero: Epistolák. 1798.
 - Cicero: Összes művei. 1897.

Pest megye

71. Ady Endre Gimnázium, Ráckeve
- Plautus: Comediae. Nürnberg, 1612.
 - Livius: Historiarum. Amsterdam, Elzevir, 1646.
 - Istorìa e cultura delle piante... Velence, 1726.
 - Horváth: Elementa phisica. Buda, 1793.
72. Arany János Gimnázium, Nagykőrös
- Manutti, Paulli: In M. Tullii Ciceronis orationes commentarius... Coloniae Agrippinae, 1574.
 - Neandri, M.: Physice, Sine potius Syllogae... Lipsae, 1585.
 - Sebastianus Münsterus: Cosmographia. Basileae, 1552.
 - Calvinus, Johannis: Commentarii in Novum Testamentum. Genevae, 1554.
 - Különgyűjtemény (Szikosy József országgyűlési hagyatéka)
73. Damjanich János Gimnázium, Nagykáta
- Ovidius: Metamorphoseon. Halle-Magdeburg, 1754.
 - Neuer Anfang... 1769.
 - Ovidius: Elegiae tristum. Nagyszombat, 1799.
 - Historisches Allgemeines Lexicon. IV.vol. 1743.
74. Kossuth Lajos Gimnázium, Cegléd
- Cicero: Orationes. Nagyszombat, 1776.
 - Rohlewes János Miklós: Baromvoros könyv. Kolozsvár, 1827.
 - Róbert Péter született anglus élete és különös története. Pozsony-Pest, 1797.
 - Az Ó Testamentomi Ekklesiának históriája. Komárom, 1791.
75. Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola, Aszód
76. Sztáron Sándor Gimnázium, Vác
77. Török Ignác Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Gödöllő

Somogy megye

78. Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Csurgó
- Ősnyomtatványok (2 db)
 - Kódex-töredékek (2 db)
 - Bankjegyek, plakátok, érmek
 - Kéziratok (240 kötet: Csokonai, Luther, Kossuth, Báthory Zsófia, Arany, Berzsenyi, Kisfaludy)
 - Reformkori országgyűlési jegyzőkönyvek sorozata
 - Különgyűjtemények (Sárközi hagyaték)
 - Szenci Molnár Albert, Geleji Katona István, Apafi Mihály, Pápai Páriz Ferenc, Bornemissza Péter munkái
79. Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskola, Kaposvár
- Borovszky: Magyarország vármegyéi. (1-2. kötet)
 - Wells: Világtörténet.
 - Bátky-Győrffy: Magyar néprajz. 1-4. kötet
80. Táncsics Mihály Gimnázium, Kaposvár
- Cosmographia. 1560
 - Csáky: Strigones. Nagyszombat, 1752.
 - Zrínyi M.: Az Adriai tengernek syreniae. 1651.
 - Monumenta Hungaria Historia. (okmánytár) 1-40. kötet

Szabolcs-Szatmár megye

81. Bessenyei György Gimnázium, Kisvárda
- Káldi György: Szent Biblia, Nagyszombat, 1732.
 - Cicero: Opera. 1776.
 - Eutropius: Breviarium Romanae historiae. Debrecen, 1777.
82. Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Iskola, Nyíregyháza
- A magyar kereskedő könyve. 1-4. kötet, Buda, 1807.
 - Az osztrák-magyar monarchia írásban és képekben. 1-12. kötet, 1887-1896.
 - Magyarország vármegyéi és városai. Magyarország monográfiája. 1-18. kötet, Bp. 1909.
83. Korányi Frigyes Gimnázium, Nagykálló
- Ősnyomtatvány (1 db)
 - Budai Ésaías: Publii Terentii afri Comediae Lex. Debrecen, 1795.
 - Historicis latinis melioris. 1697.

- Georgii Soh: Operum. 1591.
 - Pápai Páriz Ferenc: Dictiones et Locutiones Latine. 1761.
84. Kossuth Lajos Gimnázium, Nyíregyháza
- Terentius vígjátékai. Rotterdami Erasmus bevezetőjével. 1532.
 - Weltbuch. 1534.
 - Klopstock: Salomo. Bécs, 1765.
 - Budai Ésaías: Magyarország históriája. Debrecen, 1805.
 - Kéziratok (Kossuth levele 1890-ből)
85. Kölcsey Ferenc Gimnázium, Nyíregyháza
- Kölcsey Ferenc gyűjtemény
86. Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola, Nyíregyháza
- Hübner-Sperl-Fehér: Földrajzi lexikon. Pest, 1816.
 - Német-magyar nyelvtan. Pest, 1828.
 - Széchenyi István: Világ. Pest, 1831.
 - Kereskedelmi szótár. 1887.
 - Széchenyi István különgyűjtemény
87. Zrinyi Ilona Gimnázium, Nyíregyháza

Szolnok megye

88. Dózsa György Gépészeti Szakközépiskola, Mezőtúr
- Szenci Molnár Albert: Discursus... a legfőbb jóról, Kolozsvár, Misztótfalusi, 1701.
 - Decsy: Pannóniai Féniksz... Béts, 1790.
 - Weigelio: Ókori térkép. (37 levél)
 - Kéziratok (kb. 30 kötet — hajdani tanárok előadásai a 18-19. századból)
 - Első kiadások (Kant: A tiszta ész kritikája, Rousseau: Emil)
89. Gábor Áron Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Karcag
- G. Adam Struvius: Syntagma iurispudentiae. Francofurti-Lipsiae, 1692.
 - Stephanus Tőke M. Vásárhelyi: Institutiones Philosophiae naturalis. Cibinii, 1736.
 - P. Prileszky: Opusculum. Posonii, 1735.
 - S. Hatvani: Introductis ad principia philosophiae solidioris. Debrecini, 1757.
 - M. Bodo: Iurispudentia criminalis. Posonii, 1735.
 - Különgyűjtemények (Káta Gábor, Szalmássy Gergely)
 - Kéziratok (meteorológiai feljegyzések 1910-től, majorsági leltár)
90. Lehel Vezér Gimnázium, Jászberény
- Haller János: Hármaskönyv. (17.sz.?)
 - Különgyűjtemény (Berze Nagy János)
 - Káldy György: Biblia. (2. kiadás)

91. Mészáros Lőrinc Gimnázium és Szakközépiskola, Jászapáti
- Calepinus: 10 nyelvű szótára. Basel, 1582.
 - Corpus Juris Hungarici. Budae, 1822.
92. Móricz Zsigmond Gimnázium és Közgazdasági Középiskola, Kisújszállás
- Wagner, C.: *Analecta scepussii sacri et profani*. Viennae, Thomae-Trattner, 1774.
 - Thomae-Trattner-Lampe F.A.: *Historiae ecclesiae reformatae in Hungaria et Transylvania*. Poolsum, 1728.
 - Dedikált művek, első kiadások. (Kossuth Lajos, Móricz Zsigmond)
93. Teleki Blanka Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola, Mezőtúr
94. Versegly Ferenc Gimnázium, Szolnok
- Rausch: *Elementa architecturae*. Budae, 1779.
 - Debreceni Grammatica. Bécs, 1795.
 - Firmiano opuscula. Gedani, 1686.
 - Schmidt, S.: *Hosae Prophatae*. 1696.

Tolna megye

95. Bezerédj István Közgazdasági Szakközépiskola, Szekszárd
96. Garay János Gimnázium, Szeszárd
- Baróti Szabó Dávid: *Kisdéd Szótár*. Kassa, Ellinger, 1792.
97. Gőgös Ignác Gimnázium, Dombóvár
- S. Thomae Aguinatis: *Summae Theologiae*. 1622.
 - Ányos Pál munkáji. Bécs, Albertiné, 1798.
 - Klasszikus Arany Biblia.
 - Különlenyomat (Kodály Zoltán dedikációjával)
98. Petőfi Sándor Gimnázium és Kollégium, Bonyhád
- Régi iratok (nemesi oklevél, céhszabadsomlevél)
 - Kéziratok (egyháztörténet, önképzőkori napló, tanári értekezleti jegyzőkönyvek)
99. Tolnai Lajos Gimnázium, Gyöngyös
- *Apophegmata... probatis graecae...* 1594.
 - *Elzevir* (földrajzi tárgyú), 1664.
 - Emlékezet a jászok eredetéről. Szeged, Grün, 1845.
 - Régi iratok (céhszabályzat 1816-ból)

Vas megye

100. Hámán Kató Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Kőszeg

101. Jurisich Miklós Gimnázium, Kőszeg
- Andreas, Petri: Krauther-Buchs. 1552-53.
 - Johann, Hübners: Conversations lexicon. 1769.
 - Matthias, Bel: De Vetere Litteratura Hunno-Scythica... 1758.
 - Az ótestamentum... könyve. 1804.
 - Francia egyházi katekizmus. Buda, 1815.
102. Kanizsai Dorottya Gimnázium, Szombathely
- Pápai Páriz: Pax corporis... 1687.
 - Dugonics A.: Etelka. 1-2. kötet, Poson, 1790.
 - Pretre: Meditations sur les verites... 1-6. kötet, Lyon, 1764.
103. Nagy Lajos Gimnázium, Szombathely
- Homann: Atlas mapparum geographicarum generalium specialium. Nürnberg, 1762.
 - Werbőczy: Tripartitum. (kb. 16. század)
 - Negyedréti gyűjtemények (kolligátumok)
 - Növényi lenyomatok gyűjteménye 5 (folio) kötetben
 - Livius P.: Ni latiane Historiae principis decades tres. 1535.
 - Provincia Pannoniae... Augsburg, 1684.
104. Rudas László Közgazdasági Szakközépiskola, Szombathely
105. Vörösmarty Mihály Gimnázium, Szentgotthárd
- Pápai Páriz F.: Dictionarium. 1-2. kötet, Nürnberg, 1708.
 - Pápai Páriz F.: Dictionarium Leutsche. 1-2. kötet, 1708.
 - Real Schul-lexicon. Wien, 1800.
 - Graduc ad parnassum. Tyrnaviae, 1771.
 - Régi magyar codexek. (hasonmás) 1-13. kötet
 - Kéziratok (hadikölcsön jegyzés 1917; kivándorlási nyilatkozat 1907; Eintzig Miklós gimnáziumi tanár feketelistája 1919; tanári minősítések 1893. stb.)

Veszprém megye

106. Acsády Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Pápa
- Malonyai Dezső: Magyar népművészet.
 - Révai Kereskedelmi Lexikon. 1-4. kötet.
 - Flecskei: Mesterségek szótára. 1912.
 - Révai lexikon. 1-21. kötet
107. Ipari Szakközépiskola, Veszprém
- Ullmans: Chemische und Technische lexikon. 1-12. kötet, 1912. (?)

108. Kállai Éva Gimnázium, Egészségügyi Szakközépiskola és Egészségügyi Szakiskola, Veszprém
- Lucretius, Aulus Gellius töredékes művek 1781-ből.
 - Életképek. (Szerk.: Petőfi-Jókai), 1849.
 - Lovassy: Magyarország gerinces állatai.
 - Siklóssy: A magyar sport ezer éve. 1-3. kötet
109. Kisfaludy Sándor Gimnázium és Kollégium, Sümeg
- Georgius Fejér: Kodex diplomaticus. 1-15. kötet
 - Geographisches Lexicon. 1-6. kötet, Lipcse, 1747.
 - Grosse Deutsche Atlas. 1795.
 - Novum Testament. 1542.
 - Stigelio: Libri Samuelis. Regum, 1569.
110. Lovassy László Gimnázium, Veszprém
- Dugonics: Tudákosságnak első könyve. 1784.
 - Bél Mátyás: Compendium... 1777.
 - Márton István: Oskolai könyvetske. 1793.
 - Horváth János: Elementa Mathesos. 1772.
 - Faludi Ferenc: Bölcs és Figyelmetes udvari ember. 1772.
111. Mezőgazdasági Szakközépiskola, Élelmiszeripari Szakmunkásképző Intézet, Veszprém
- Reischler Endre: Mezőgazda-tiszt. Pest, 1864.
 - Mille Gy.: Gazda lexikon.
 - Galgóczy: Pest monographiája. Pest, 1876.
112. Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Pápa
- Vályi: Magyarország leírása. 1799.
 - Pápai Páriz Ferenc: Dictionarium. 1801.
 - Herman O.: Magyar pásztorok nyelvkincse.
 - Budai pasák magyarországi levelei.
113. Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Pápa
- Werbőczy: Tripartitum. Bártfa, 1632.
 - Észrevételek a magyar nyelvnek... Veszprém, 1807.
 - Fényes Elek: Magyarország leírása. 1847.
 - Magyar Hírmondó. Bécs, 1789.
 - Nevelés és tanítás tudomány szülők és házitanítók számára. 1822.
 - 19. századi folyóiratok (Idők tanúja 1861, Tanodai lapok 1860, Vasárnapi újság 1867, Magyar Hírlap 1852, Politikai újdonságok 1859. stb.)
 - Kéziratok (3 kötet — Pápa és Ugod község telekösszeírása, 1801., 1805., 1808.)
114. Varga Jenő Közgazdasági Szakközépiskola, Veszprém
- Brózik: Nagy magyar atlasz.

- Szádeczky: Iparfejlődés története Magyarországon.
- Közgazdasági-kereskedelmi szakkönyvek a 20. század elejéről (100 kötet)

Zala megye

115. Csány László Közgazdasági Szakközépiskola, Zalaegerszeg
- Notitia Vindobonae. Bécs, 1774.
 - Boér Sándor: Bárkláj argnézise. Kolzsvár, 1792.
 - Telemachus bujdosásának... Kassa, Heller, 1758.
 - Pray G.: Historia Regni Hungariae.1-3. kötet, 1800.
116. Landler Jenő Gimnázium, Nagykanizsa
- Cluverus: Geographia. Amsterdam, 1697.
 - Polibius: Historia.1-3. kötet, 1763.
 - Dugonics A.: Tudákosságnak első könyve. Pest, 1784.
 - Kéziratok (önképzőkori jegyzőkönyvek stb.)
117. Thury György Kereskedelmi Szakközépiskola, Nagykanizsa
118. Vajda János Gimnázium, Keszthely
119. Zrinyi Miklós Gimnázium, Zalaegerszeg

Budapest

120. Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium
121. Árpád Gimnázium
- Pázmány Péter: Az isteni igazságra vezérlő kalauz, 1607.
 - Szenci Molnár Albert: Dictionarium... Francofurti, 1644.
 - Szenci Molnár Albert: Lexion Latini... Norinberg, 1645.
 - Marcus Tullius Ciceronak az emberek tisztéről... Posony, 1795.
 - Imperatorum Romanorum... Amstolodami, 1738.
122. Berzsenyi Dániel Gimnázium
- Cicero: De oratore... Debrecen, 1795.
 - Verligia Comitiorum... Buda, 1790.
 - Petthő-Kálnoki-Spangar: Magyar krónika. Cassan, 1734.
 - Dugonics: Szittyai ének.
 - Különgyűjtemény (Ritoók Béla)
 - Kéziratok (leltárkönyv, matematika és természettudományi kör jegyzőkönyvei)
123. Dózsa György Gimnázium
- C. Nepos: Vitae. Debrecen, 1800.

- Horatius: Opera. Nagyszombat, 1757.
 - Plautus: Comediae. 1621.
124. Eötvös József Gimnázium
- Bonfini: Rerum Ungaricarum decades. Francofurti, 1581.
 - Thierbuch. Zürich, 1563.
 - Livius, Patavini: Opera. 1-3. kötet. Basiliae, 1554.
 - Szenci Molnár Albert-Maróthy György: Szent Dávid 'soltárjai. Debrecen, Margittai, 1776.
 - Pázmány Péter: Prédikációk. Nagyszombat, 1788.
125. Fazekas Mihály Gimnázium
- Czvittinger Dávid: Specimen Hungarias Literalae. Frankfurt és Lipcse, 1711.
 - Historia Sacra. Amsterdam, 1688.
 - Bessenyei Gy.: Ágis tragédiája... Bécs, 1772.
 - Baróti Szabó Dávid: Új mértékre vett különb verseknek... Kassa, Landerer, 1777.
 - Dedikált művek (Babits Mihály, József Attila)
126. Fáy András Közlekedésgépészeti Szakközépiskola
- Schmerl: Abhandlung. (hajóépítési szakkönyv), Wien, 1788.
 - Schmerl: Ausführliche. 1-3. kötet. (útépítési szakkönyv), Wien, 1802.
 - Fáy különgyűjtemény
127. I. István Gimnázium
- Biographien des Plutarchos. Wien-Praag, 1796.
 - Horatius: Lyrische Gedichte. Wien-Praag, 1801.
 - Fesler: Die drei grossen Könige des Ungarn. Karlsruhe, 1809.
128. I. István Közgazdasági Szakközépiskola
- Dedikált első kiadások (Juhász Gyula)
 - 19-20. századi tudományos sorozatok (Révai lexikon, Malonyai, Pintér J.)
129. József Attila Gimnázium
- Marcellius: De Proprietate... Paris, 1583.
 - Plutarchos: Opera. Heidelberg, 1561.
 - Hesidonius: Opera omnia. Párma, 1785.
 - Seneca: Opera. Paris, 1613.
130. Kossuth Lajos Egészségügyi Szakközépiskola
- Albizio, Antonio: Principium christianorum stemata... 1610.
 - Menzel: Flora der Excellenz gräflichen Clam Gallas'scen. Prag, 1831. (préselt virágokat tartalmazó album)
 - Különgyűjtemény (Hofer Károly)
131. Kölcsey Ferenc Gimnázium
- Báróczy Báróczy Sándor: Kassandra. (fordítás), Pest, 1793.

- Bertalanffi Pál: Világnak két rend-béli rövid isméréte. Nagyszombat, 1757.
 - Károli Biblia. Hanovia, 1608.
 - De bello Troiano. 1668.
 - Bél Matthias: De vetere Litteratura hunno-schythica. Lipcse, 1718.
 - Cicero: Orationes. Lyon, 1555.
132. Madách Imre Gimnázium
- Livius: Historia ad urbe condita. Amsterdam, 1664.
 - Calepinus tizenegy nyelvű szótára. Basiliae, 1608.
 - Wolffgangi de Bethlen: Celsissimi principis Transsilvaniae. Cibinii, 1782.
 - Alberto Molnar: Dictionarium ungarico-latino-germanicum. Noribergae, 1708.
 - F. Pariz Papai: Dictionarium latino-hungaricum. Tyrnaviae, 1762.
133. Móricz Zsigmond Gimnázium
- Első kiadások (Ady, Babits)
 - Dedikált művek (Móricz Zsigmond)
 - Kármán Mór különgyűjtemény
134. Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakközépiskola
- Haiminsfeldio: Imperatorum caesarum augustorum... Frankfurt am Main, 1713.
 - Robertson: L'histoire de regne de l'empereur Charles V. Paris, 1775.
 - La Fontaine. London, 1788.
 - Schwartner Márton: Statistics des Kõnigreichs Ungarn. Pèst, Trattner, 1798.
135. Petõfi Sándor Gimnázium
- Dugonics A.: A tudákosságnak első könyve. Pozsony-Pest, 1798.
 - Bessenyei Gy.: Egy magyar társaság iránt való jámbor szándék. Bécs, 1790.
 - Eichler: Die Stützen des k. rom. Reichs... Augsburg, 1746.
 - Sylvester: Gramatica-hungaro latina. Debrecen, 1825. (hasonmás kiadás)
 - Első kiadások (Széchenyi István)
136. II. Rákóczi Ferenc Gimnázium
- Maróthi György: Arithmetica... Debrecen, 1782.
 - Székér Joakim: Magyarok eredete... Posen-Komárom, 1791.
 - M. J. Hoeckerum: Clavis Philosophica... Tübingae, 1613.
 - Seneca: Opera omnia. Genevae, 1636.
137. Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium
- Otrokocsi Foris Ferenc: Róma, istennek szent városa. Nagyszombat, 1698.
 - Grotius: Epistolae. Amsterdami, 1687.
 - Szenci Molnár Albert: Latin-görög, magyar-latin szótár. 1-2. kötet, Heidelbergae, 1621.
 - Ludovicus: Exercitatio lingua latina... Budaë-Brabanticae, 1547.

138. Steimetz Miklós Gimnázium

- Baróthi Szabó Dávid: Új mértékre vett különb verseknek három könyvei. Kassa, 1777.
- Voltaire magyar fordításai. 1789., 1792.
- Schrevelli: Lexicon Manuale... Amsterdam, 1685.
- Vanier: Paraszti majorság. Kassa, 1794.

139. Szilágyi Erzsébet Gimnázium

140. Táncsics Mihály Gimnázium

- Örmény-német ABC-s könyv. Trieszt, 1788.
- Logas, K.: Ortographia. Buda, 1818.
- Lyka Károly grafikák, festmények.
- Különgyűjtemény (Lyka Károly, Budapest XII. kerületi helytörténeti gyűjtemény)

141. Teleki Blanka Gimnázium

- Plutarchos: Moralia. Frankfurt ad Moen, 1592.
- Pázmány P.: Kalauz. Poson, 1637.
- Adamen, F.: Österreichische... Augsburg, 1674.
- Gustav Doré rézmetszetes Bibliája.
- Kazinczy F.: Tövisek és virágok. Széphalom, 1811.

142. Veres Pálné Gimnázium

- Merian: Historische Chronica. Frankfurt, 1642.
- Desy: Osmanografia.1-2. kötet, Bécs, 1788.
- Bornmeister: Neu eröffnete Schau-Platy... Nürnberg, 1678.
- Ebert: Naturlehre.1-3. kötet, 1785.

6. A könyvtárak állománya, helyzete és tennivalói megyénként és iskolánként

A most befejezett felmérés során az összegyűjtendő adatokon kívül igyekeztünk személyes tapasztalatokat is szerezni a nagy múltú középiskolai könyvtárak pillanatnyi helyzetéről: az elhelyezésükről, az állományuk állapotáról, az állománygondozás tudatosságáról, a nyilvántartásokról, a feltárás mértékéről stb. — s mindezek alapján fogalmaztuk meg véleményünket a szükséges tennivalókról. Arra nem volt módunk — elsősorban területi okokból —, hogy részletes elemzést készítsünk, csak arra, hogy röviden vázoljuk a helyzetet és a feladatokat. Több-kevesebb sikerrel tartózkodtunk a minősítéstől, általában csak a tényekhez ragaszkodtunk. A könyvtárak helyzetének és a tennivalóknak az alább következő leírásával az érintett iskolák könyvtárosainak, igazgatóinak, fenntartóinak és az irányító szerveknek szándékozunk segítséget nyújtani.

A gyűjteményeket régi állományuk nagysága alapján a 3. fejezetben bemutatott kategóriákba soroltuk. Természetesen tudjuk, hogy a gyűjtemények nagysága nem mércéje az ott található értékeknek, hiszen vannak olyan kis gyűjtemények, amelyek állományösszetételük alapján értékesebbnek minősülhetnek egyik-másik közepes vagy annál kisebb vagy nagyobb gyűjteménynél.

Bács-Kiskun megye

A muzeális értékű dokumentumokat tekintve igen gazdag a megye, öt iskolában — a mennyiséget tekintve is — jelentős gyűjtemény található, de a többi tíz iskolában is szép számmal vannak értékek. Legértékesebb gyűjtemények: Baksay Sándor Gimnázium (Kunszentmiklós), III. Béla Gimnázium (Baja), I. István Gimnázium (Kalocsa), Móra Ferenc Gimnázium (Kiskunfélegyháza) és Szilády Áron Gimnázium (Kiskunhalas). Az iskolák kb. felében rendezettek, gondozottak a gyűjtemények, a másik felében sajnos nem nagyon törődnek vele, megóvása érdekében még azt sem teszik meg, amit az adott körülmények között lehetne. Olyan iskola is akad, amelyik legszívesebben megszabadulna a számára terhet jelentő gyűjteménytől.

1. Baksay Sándor Gimnázium, Kunszentmiklós

A megye legnagyobb és legértékesebb gyűjteménye. Azzá teszi az 1801 előtti időből származó dokumentumok, továbbá az iskolai értesítők és a kéziratok nagy száma. Nem egy különlegesség (kódex-töredékek, Petőfi-röpirat) és számos dedikált mű is gazdagítja a gyűjteményt. A könyvtár rendezett, gondozott, az iskola alkalmanként külön is áldoz az állományvédelemre. Az iskolai értesítők és a folyóiratok állománybevétele és elhelyezése megoldatlan. A nyilvántartás csaknem teljes, a feltárás töredékes, befejezetlen.

Tennivalók: megfontolandó a régi állomány 1945 előtti könyvtári elrendezésének rekonstrukciója. Meg kellene oldani az értesítők, folyóiratok további fertőtlenítését, rendbetételét és elhelyezését. A gyűjteményt viszonylag rövid időn belül

hozzáférhetővé lehetne tenni a nyilvántartásba vétel befejezésével és az állomány teljeskörű feltárásával. A régi állomány mintegy 10%-a (1500 kötet) köttetésre szorul, s 150 dokumentumot restauráltatni is kell.

2. Bányai Júlia Gimnázium, Kecskemét

Az iskolák államosításakor a régi állomány nagy részét (kb. 10 ezer kötetet) átadták s mindössze 800 kötet maradt. Az iskola — szemmel láthatóan — nem tud mit kezdeni a különösebb értékeket nem tartalmazó gyűjteménnyel. Kb. 100 kötet (főleg szépirodalom) a kurrens állomány közt van, a többi a könyvtár egyik sarkában polcokra rendezetlenül felrakva porosodik, „foglalja a helyet”, az állományba fel sem vették.

Tennivalók: a régi könyvek kivonása a kurrens állományból és a könyvtár felső polcain egy elkülönített, folyamatosan köttetendő (kb. 4-500 kötet) és feltárandó állományrész kialakítása. A régi anyagot állományba kellene venni, a dokumentumokat tulajdonbélyegzővel ellátni s el kellene készíteni a raktári lapokat. A rendezés során szükséges a portalanítás.

3. Bányai Júlia Kereskedelmi Szakközépiskola, Baja

A viszonylag kis gyűjtemény zöme a 19-20. századforduló idejéből való, különleges értékek nélkül. Az állomány gondozott, rendezett, nyilvántartása is rendben van.

Tennivalók: az állományt fel kellene tární, s közel 100 könyvet be kellene köttetni.

4. III. Béla Gimnázium, Baja

Közepes nagyságú, értékes gyűjtemény. A néhány különlegesség mellett (kéziratok, kézzel festett térképek, Mária Terézia sajátkezű (?) aláírása) szép számmal vannak 1801 előtti dokumentumaik is. Az állomány jól gondozott és óvott, a muzeális értékű könyveket külön szekrényben tartják. A gyűjtemény elkülönített, teljes egészében nyilvántartott és felerészben feltárt.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni, s az állomány mintegy 25%-át (1500 kötet) be kellene köttetni. A restaurálásra szoruló művek száma 15 kötet.

5. Dózsa György Mezőgazdasági Szakközépiskola, Kalocsa

Nagy értékek nélküli kis gyűjtemény, részben elkülönített, részben a kurrens állománnyal keverve. Az állomány teljes egészében nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: a könyvtárban van hely, ezért mielőbb egyesíteni kellene a régi állományt és elkülöníteni. A könyvek mintegy 25%-a (150 kötet) köttetésre szorul.

6. Frankel Leó Német Nyelvű Gimnázium, Baja

A kis gyűjtemény zöme 19. századi német nyelvű szépirodalom. Az állomány nagyobbik része nincs leltárban s tulajdonbélyegző nélküliek (az iskola az 50-es

évek végén vált ki a III. Béla Gimnáziumból és önállósult). A könyvtár szűk, zsúfolt.

Tennivalók: az új épületbe költözés előtt le kellene bélyegezni a könyveket és leltárba venni valamennyit. Ezután a régi könyvekről egységesen el kellene készíteni a raktári katalógust, és az új helyen teljesen elkülöníteni az állományt, majd elvégezni a feltárást. Az állománynak mintegy negyedét (250 kötet) be kellene köttetni.

7. I. István Gimnázium és Óvónőképző Szakközépiskola, Kalocsa

Közepes negyságú gyűjtemény, az áttekinthetelenség miatt csak sejteni lehet, hogy jelentős értékekkel. A sok iskolai értesítő, régi folyóirat és kézzel festett atlasz mellett állítólag mintegy 50 kötet 1801 előtti könyvük is van, de a jelen körülmények között ellenőrizhetetlen. A könyvek tárolására használt szekrények megközelíthetetlenek vagy nyithatatlanok, a nyithatók viszont oly zsúfoltak, hogy belenyúlni sem lehet. A tiszteletdíjas könyvtáros magas óraszámában tanít, nincs ideje foglalkozni a régi könyvekkel.

Tennivalók: az iskolavezetésnek nagyobb becsben kellene tartania a régi gyűjteményt, mely kötődik az iskola múltjához. Éppen ezért nem lenne helyes elhanyagolni, ha az iskola más közgyűjteménynek átadná, azt helyben kell gondozni. A tiszteletdíjas könyvtáros mellé legalább egy kettős munkakörű könyvtárost kellene alkalmazni, aki hosszabb idő alatt rendbe tudná tenni a gyűjteményt. Megfelelő helyet kellene biztosítani a feltételezhetően gazdag állománynak, minden dokumentumot leltárba kellene venni és feltárni a teljes gyűjteményt. A könyveknek kb. 30%-át (2000 kötet) köttetni kellene s megállapítani a restaurálásra szoruló művek számát.

8. Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskola, Kecskemét

Közepesen kisebb gyűjtemény. 1801 előtti kiadványuk alig van (2 kötet), de különleges értékűek a kézírataik és a kb. 600 kötetnyi régi közgazdasági, statisztikai stb. folyóirat. A régi könyveknek legalább 90%-áról semmiféle nyilvántartás nincs, a gyűjtemény teljesen feltáratlan és elkülönítetlen, a két zárt faliszekrényben két sorban porosan áll több mint száz könyv, a többi szabadpolcon.

Tennivalók: a kurrens anyagból ki kellene vonni és elkülöníteni a régi dokumentumokat, leltárba venni, tulajdonbélyegzővel ellátni, majd raktári katalógust készíteni róluk. Szét kellene választani a régi folyóiratokat, kézikönyveket, a szak- és szépirodalmat, s a legértékesebb részt megfelelően tárolni a zárható szekrényekben. A régi állománynak mintegy 25%-a (500 kötet) kötetésre szorul.

9. Katona József Gimnázium, Kecskemét

A kis gyűjteményben van néhány 1801 előtti kiadású és néhány értékes dedikált könyv. Az állomány felerészben elkülönített, másik része szabadpolcon

keveredik a kurrens állományrészsel. Egyébként a teljes állomány nyilvántartott és feltárt. A könyvek eléggé rongált kötésűek.

Tennivalók: a régi könyveket a szabadpolcon is el kellene különíteni. Az iskola — alapos válogatás után — talán saját költségvetésből is fedezni tudná a régi állomány folyamatos köttetését (kb. 250 kötetről van szó). Két muzeális értékű könyvet restauráltatni kellene.

10. Kossuth Zsuzsa Egészségügyi és Óvónői Szakközépiskola, Kalocsa

Kis gyűjtemény, néhány figyelemre méltó 19. századi pedagógiai művel s egy-két dedikált könyvvel. Az egész könyvtárra jellemző a méltatlan szűkösség és zsúfoltság, így a régi állomány — melynek kisebbik hányada keveredik a kurrenssal — raktárakban, szekrényekben porosodik.

Tennivalók: csak az iskolai könyvtár megfelelő elhelyezése után oldható meg a teljes egészében nyilvántartott régi könyvállomány elkülönítése, kezelése és a feltárás befejezése. Köttetésre szorul a régi könyvek 15%-a (50 kötet).

11. Móra Ferenc Gimnázium, Kiskunfélegyháza

Közepes nagyságú, gazdag gyűjtemény különleges értékű dokumentumokkal, kéziratokkal, Móra Ferenc relikviákkal. Az 1801 előtti kiadású állomány zárható részben megfelelően, bár kissé zsúfoltan tárolt, kisebb része szétszórta, 4-5 helyiségben található, a nagyobbik része (kb. 80%-a) elkülönítetlenül a kurrens állományba van belesorolva. A gyűjtemény nagyobbik része nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: a régi állományt ki kellene venni a kurrens anyagból, teljesen elkülöníteni és egységes gyűjteménnyé alakítani. Gondoskodni kellene a régi gyűjtemény megfelelő elhelyezéséről és állománybavételéről. A nyugdíjba készülő könyvtáros szerződéses alkalmazásával be lehetne fejezni a leltározást és el lehetne készíteni a raktári és a betűrendes katalógust. Az állománynak kb. 20%-a (900 kötet) köttetésre szorul, s mintegy 15 dokumentumot restauráltatni kell.

12. Szilády Áron Gimnázium, Kiskunhalas

Nagy és értékes gyűjtemény, sok-sok különlegességgel, magyar nyelvű felvilágosodáskori művekkel, dedikált munkákkal és kéziratokkal. Az értékes gyűjtemény elhelyezése és állományvédelme nem megbízható, kisebbik része nincs is elkülönítve. Használható, de pontatlan a nyilvántartás, s az állomány nincs feltárva.

Tennivalók: a most „díszterem”-ként használt régi könyvtárban rekonstruálni lehetne a régi körülményeket, hiszen megvannak a régi üveges szekrények és a régi leltárkönyvekben az eredeti szakrend. A régi könyveket ki kellene vonni a kurrens állományból és egyesíteni a régi könyvtárhelyiségben. A tekintélyes állomány (12 ezer kötet) mindenképpen megérdemelne egy fő kettős munkakörű könyvtárost, mert a feltárást is el kellene végezni, hogy az a kutatók számára hozzáférhető

legyen. Sajnos, nagyon sok könyvet kellene kötetni (kb. 3 ezer kötet) és restauráltatni (50 kötet).

13. Tóth Kálmán Vízügyi Szakközépiskola, Baja

Muzeális értékek szempontjából nem jelentős, de megbecsülendő kis gyűjtemény. A vegyes régi könyvek hű tükröi a jogelőd iskolák változatainak. Egy részük a kurrens állomány közé keveredve raktári katalógussal is rendelkezik, a többség viszont csak a leltárkönyvben szerepel, és az egész feltáratlan.

Tennivalók: teljesen el kellene különíteni és összevonni a régi állományt, ehhez a könyvtárban van is hely. Folytatni kellene a raktári katalógus készítését, s elkezdeni a folyamatos feltárást és kötetést (150 kötet).

14. Türr István Közdzdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola, Baja

Közepes nagyságú, muzeális értékkel nem rendelkező, elkülönített, nyilvántartott, részben feltárt gyűjtemény. A tiszteletdíjas könyvtárosnak nagyon kevés ideje van a régi állomány gondozására.

Tennivalók: ellenőrizni kellene a régi állomány nyilvántartását, egyúttal elkészíteni a hiányzó raktári lapokat és folytatni a feltárást. Kb. 900 könyvet kötetni kell.

15. Varga Jenő Közgazdasági Szakközépiskola, Kiskunfélegyháza

A közepesnél kisebb gyűjteményben kizárólag 1801 utáni kiadású művek találhatóak: világ- és magyar szépirodalmi sorozatok, kézikönyvek, lexikonok, ismeretterjesztő és összefoglaló munkák. A régi könyvek nagyobbik részét elkülönítetten kezelik. Az állomány teljes egészében nyilvántartott, feltárva nincs.

Tennivalók: a kurrens állományba kevert mintegy 100 kötetnyi régi könyvet is érdemes lenne kivonni és elkülöníteni. Érdemes folytatni a korábban a gerincre ragasztott címkék eltávolítását, s az állományt fel kellene tární. Kb. 100 könyvet kötetni szükséges.

Baranya megye

Öt középiskolában található régi könyvek. Legnagyobb értékek a pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban és a pécsi Széchenyi István Gimnázium és Ipari Hírközlési Szakközépiskolában vannak. Az utóbbiban található kéziratok különösen értékesek. Az iskolák egy része becsben tartja, gondolzza, másik részének a gondozás erejét meghaladja.

16. Janus Pannonius Gimnázium, Pécs

A gyűjteménye kicsi, 1801 előtti kiadású dokumentumuk nincs. A könyvek többsége a 19-20. század fordulója idejéből való művelődéstörténeti munka. A gyűjtemény jól gondozott, védett, a használatos iskolai könyvtártól elkülönített, nyilvántartása rendben van.

Tennivalók: az állományt fel kellene tárni, azaz el kellene készíteni a raktári és a betűrendes katalógusokat.

17. Kisfaludy Károly Gimnázium, Mohács

A kis gyűjteményben 3 db 1801 előtti kiadású dokumentum van. A könyvtár elég zsúfolt, nehezen áttekinthető. Az állományt elkülönítetten kezelik. A régi könyvek teljes egészében nyilvántartottak és feltártak. A raktári katalógus készen van ugyan, de nem alkalmazható, mert nincs meg hozzá a raktári rend. A leltározáshoz sem használható, mert a leltári számok nem szerepelnek a cédulákon.

Tennivalók: szisztematikusan rendet kellene csinálni, együtt tárolni a régi állományt és „összehangolni” vele a raktári katalógust. Indokolt lenne a féregtelenítés is. Mintegy 100 könyvet köttetni szükséges.

18. Leövey Klára Gimnázium, Pécs

A másfél ezernyi régi dokumentum fele raktárban, másik fele meg a tanári szobában van szekrényben. Néhány 1801 előtti kiadású dokumentumuk is van. A gyűjtemény tárolása nem megnyugtató. Nyilvántartása rendben van, a raktári katalógus készítését is elkezdték.

Tennivalók: az állomány feltárását be kellene fejezni, s el kellene készíteni a teljes régi állomány raktári katalógusát valamint a betűrendes katalógust. A gyűjteményt célszerű lenne egy helyen, talán a tanári szobában tárolni. Kb. 150 könyv köttetésre szorul s öt könyvet restauráltatni kellene.

19. Nagy Lajos Gimnázium, Pécs

A régi könyvek gyűjteménye közepes nagyságú, szép számban vannak 1801 előtti kiadású dokumentumok és értékes, a 19-20. század fordulója idejéből való kézikönyvek. A nagy iskolai könyvtár (kb. 40 ezer kötet) folyamatos működtetése mellett az 1 fő könyvtáros érdemben nem képes gondozni a régi gyűjteményt. Ez az oka annak, hogy a könyveknek csak mintegy 20%-a van nyilvántartásban.

Tennivalók: a régi állományt ki kellene vonni a kurrens anyagból és egyesíteni az alkalmas raktári helyiségben szabadpolcon; leltárba kellene venni a mintegy 4 ezer kötetnyi állományon kívüli régi anyagot és ennek el kellene készíteni a raktári lapját; a teljes állományt fel kellene tárni. E sok munkához feltétlenül szükséges lenne még egy függetlenített könyvtárost alkalmazni. A régi állománynak mintegy 25%-a (1200 kötet) köttetésre szorul, s restauráltatni is kellene legalább 10 dokumentumot.

20. Széchenyi István Gimnázium és Ipari Hírközlési Szakközépiskola, Pécs

Viszonylag kicsi, de értékes gyűjtemény. Mind az 1801 előtti kiadású dokumentumok, mind pedig a két kötet kézzel írott jogi munka ritkaságnak számítanak. A gyűjtemény gondozott, rendezett, gondosan védett, az iskolai könyvtári álló-

mánytól nagy része elkülönített. Nyilvántartása rendben van. Sajnos, egy régebbi instrukció nyomán színcsík került a régi könyvek gerincére.

Tennivalók: teljessé kellene tenni a régi anyag raktári tárolását és elkülönítését; el kellene távolítani a színcsíkokat; folytatni kellene a régi anyag feltárását: elkészíteni a betűrendes és a szakrendi katalógust. Köttetni kellene mintegy 80 könyvet és a legértékesebb darabokat (mintegy 25-öt) restauráltatni.

21. Zrinyi Miklós Kereskedelmi Szakközépiskola, Pécs

A nem túl nagy gyűjteményt a 19. század első feléből származó elég gazdag szakmai (kereskedelmi) anyag teszi értékessé. Az egész állomány nyilvántartása rendben van, a régi anyag jó része keveredik a modern állománnyal, egy része pedig — ömlesztve — polc nélküli szekrényben található. A tiszteletdíjas könyvtáros nem is tud a régi anyaggal foglalkozni.

Tennivalók: a régi állományt rendbe kellene tenni, egy helyen összevonni és elkülöníteni a mai állománytól. Indokolt lenne egy főfoglalkozású könyvtáros alkalmazása. El kellene készíteni a raktári katalógust, majd elvágezni a feltárást. A régi könyvek kb. 15%-a (150 kötet) köttetésre szorul.

Békés megye

Öt középiskolában van számottevő muzeális gyűjtemény. Ezek közül egy kicsi, kettő közepes, kettő pedig tekintélyes nagyságú és értékű. Az utóbbiak közül kiemelkedik a szarvasi Vajda Péter Gimnázium páratlan értékű gyűjteménye, melyhez hasonló mindössze néhány van az országban. A bőség zavara miatt még jelezni is nehéz, hogy a magyar művelődés- és tudománytörténetnek milyen kincseshányája található itt. Valamennyi gyűjtemény gondozott, rendezett, az előírásoknak megfelelően elkülönített. Az iskolák tudják, hogy milyen értékeik vannak, ám anyagi lehetőségeik nagyon korlátozottak a gyűjtemények gondozására.

22. Erkel Ferenc Gimnázium, Egészségügyi Szakközépiskola és Kollégium, Gyula

Közepes nagyságú gyűjtemény néhány értékesebb dokumentummal. A könyvtár gondozott, rendezett, külön-külön tanári és diák olvasóteremmel. Az elkülönített, nyilvántartott és feltárt gyűjtemény a kutatók számára hozzáférhető.

Tennivalók: tulajdonképpen csak köttetni kell mintegy 1 ezer kötetet.

23. Péter András Gimnázium, Szeghalom

A kis gyűjteményben 1801 előtti kiadású dokumentum nem található. A könyvtár értékeit a kéziratok (Tildy Zoltán, Keresztury Dezső), saját kiadványaik (pl. Sinka István első kötete, iskolai újságok stb.) és az Öreg Diákok Baráti Körének ajándékai jelentik. Kevés a hely, olvasótermük nincs. Az állomány részben nyilvántartott, részben feltárt és részben elkülönített.

Tennivalók: a zsúfoltságon egy olvasóterem kialakításával lehetne segíteni. A régi könyveket el kellene különíteni és be kellene fejezni a nyilvántartásba vételt és a feltárást. Kb. 500 db könyvet köttetni szükséges.

24. Rózsa Ferenc Gimnázium, Békéscsaba

Viszonylag nagy gyűjtemény sok-sok jelentős értékkel. Rendezett, gondozott, jól áttekinthető és kezelhető könyvtár. Az állomány teljes egészében nyilvántartott és feltárt, betűrendes, szakrendi, folyóirat, tárgyszó és sorozati katalógusuk is van. A régi könyvek állományvédelme nem megoldott.

Tennivalók: hasznos lenne a raktár magasságát galériás megoldással megosztani, mivel a felső polcokon elhelyezett könyvek nehezen hozzáférhetők. A gombátlanítás és féregtelenítés mellett az alapos portalanítás is kívánatos lenne. Elég sok könyvet (kb. 1500 kötetet) kellene köttetni és mintegy 20 dokumentumot restauráltatni.

25. Szegedi Kis István Gimnázium, Békés

Értékes, az eddigi nyilvántartásokban nem szereplő, közepes negységű gyűjtemény. Az iskola megbecsüli és értékeli a könyvtár múltat őrző és jelent formáló hatását. A könyvtárhelyiségek tágasak, az állomány áttekinthető. Nagy értéket jelentenek az 1801 előtti kiadványaik, a történelmi Magyarország iskoláiból összegyűjtött értesítők (3 ezer db), a 750 bekötött folyóirat, a kéziratok, továbbá Kosuth levele és egyéb rölapok. Az állomány elkülönített, részben nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: a felújításra szoruló raktárat érdemes lenne — korhű polcokkal és padlózattal — eredeti formájában megőrizni. A könyvtár nagysága indokolja a könyvtárosi létszám emelését (legalább 1 fő kettős munkakörű könyvtárossal), s akkor lehetséges lenne a nyilvántartásba vétel és a feltárást befejezése. A régi állományt fertőtleníteni és portalanítani kellene. Indokolt mintegy 2 ezer dokumentum kötetése és 40 mű restauráltatása.

26. Vajda Péter Gimnázium, Szarvas

Az ország egyik legnagyobb, páratlan értékű gyűjteménye. Teljesen elkülönített, külön épületben, méltó környezetben helyezték el, bár több helyiségre lenne szükség ahhoz, hogy a gyűjtemény valóban használható legyen. A felsorolhatatlanul sok értékből néhány példa: 17 ezer lap kézirat (közte Rezik János 3 kötetes Gymnasiológiája), kódex-töredék, az első ismert kalendárium, mintegy 1 ezer kötet folyóirat, 14 ezer db régi értesítő az Osztrák Magyar Monarchia iskoláiból, különgyűjtemények (Tessedik Sámuel, Vajda Péter, Diószeghy Sándor, Melich János stb.). A gyűjtemény rendezett, gondozott, nagyrészt nyilvántartott és feltárt (kb. 80-80%-ban).

Tennivalók: indokolt lenne a raktári lehetőségek bővítése, ezzel is használhatóbbá lehetne tenni a kutatás számára. Sürgető a nagyon értékes gyűjtemény folyama-

tos védelme: gombátlanítani, féregteleníteni kellene. A nyilvántartásba vételt és a feltárást is be kellene fejezni. Mindehhez azonban az 1 fő főállású és 1 fő kettős munkakörű könyvtáros nem elegendő. A létszámot feltétlenül emelni kellene, s akkor talán nemcsak egy délutánt tudnának biztosítani a kutatók számára.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Nyolc iskolában vannak muzeális értékű könyvek, de ebből csak három iskolában van számottevő gyűjtemény. A kilencedik a Lévy József Könyvtár, mely a miskolci iskolák összevont muzeális gyűjteménye és a Városi Könyvtár kezelésében van. Az iskolák többsége megbecsüli a régi könyveket, az adott feltételek között törődnek is vele, féltik és gondozzák. Egy-két iskolában - talán a mostoha körülmények ellenére is — többet lehetne tenni e nemzeti értéket is jelentő művek, gyűjtemények megóvásáért. A gyűjtemények többsége rendezett, elkülönített, kisebbik része zsúfolt, nehezen áttekinthető.

27. Berzeviczy Gergely Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola, Miskolc

Az iskolai gyűjteményből a nagyértékű műveket (kb. 4400 kötetet) a Lévy József Könyvtár megalapításakor (1967.) elvitték oda és a Megyei Levéltárba, itt csak közepesen kisebb gyűjtemény maradt. A könyvek többsége 19. századi művelődéstörténeti, irodalmi munka, sok közte az első kiadás. A könyvtár rendezett, de a régi könyvek keverednek a használatos iskolai könyvtáriakkal. A gyűjtemény egésze nyilvántartott, felerésze feltárt, állományvédelme megoldott.

Tennivalók: a régi könyveket ki kellene vonni a használatos iskolai állományból s külön kezelni. A feltárást folyamatosan be kellene fejezni. Mintegy 350 kötetet köttetni kellene.

28. Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc

Közepesen kisebb gyűjtemény, néhány ritkasággal és különlegességgel. A könyvtár túlszúfolt, a polcokon két sorban állnak a könyvek, ilyen körülmények között a régi állomány különválasztása nem lehetséges. A legértékesebb dokumentumokat zárt szekrényben őrzik. A teljes állomány nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: a zsúfoltságon a könyvtár bővítésével kellene enyhíteni, s akkor megoldható lenne a régi állomány teljes elkülönítése is. A feltárást el kellene kezdeni s folyamatosan végezni. Ehhez azonban a főfoglalkozású könyvtáros mellé egy kettős munkakörű könyvtárost kellene alkalmazni. Köttetni kellene mintegy 500 kötetet és restauráltatni 100 kötetet.

29. I. László Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola, Mezőkövesd

Közepes nagyságú gyűjtemény, számos értékes, 1801 előtről származó művel.

különgyűjteménnyel (Ország László) és iskolai értesítőkkal. A régi könyvek részben elkülönítettek (zárt szekrényben, szaktantermi tárlókban), másik része összekötözött kupacokban a szekrények alján hever elég méltatlanul. Ilyen körülmények között az állományvédelem nem oldható meg. A nyilvántartás teljes, a feltárásnak azonban a felénél tartanak.

Tennivalók: mindenekelőtt a régi könyvek elhelyezéséről és elkülönítéséről kellene gondoskodni, továbbá az állományvédelemről (gombátlanítás, féregtelenítés). A főfoglalkozású könyvtáros mellé egy kettős munkakörű könyvtáros alkalmazásával meg lehetne gyorsítani a feltárást. Sajnos, nagyon sok (2500 kötet) könyvet kellene köttetni és restauráltatni (90 kötet).

30. Kossuth Lajos Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sátoraljaújhely

Közepes nagyságú gyűjtemény, viszonylag sok 1801 előtről származó művel (201 kötet) és néhány különlegességgel (pl. iskolai anyakönyvek az 1772-1833. közötti évekből, benne Kossuth Lajos adatai; önképzőkori jegyzőkönyvek a 20. század elejéről). A régi állomány elkülönített, szekrényben őrzik, ennek megfelelően a könyvek jó állapotban vannak. A teljes állomány szerepel a nyilvántartásban, a feltárás azonban töredékes. Az iskola nagy becsben tartja a régi állományt.

Tennivalók: a nagyon megbecsült régi állományt csak fel kellene tární, ehhez azonban az egy főállású könyvtárosnak segítségre lenne szüksége. Restauráltatni kell kb. 10 kötetet.

31. Kossuth Lajos Középkolai Kollégium, Sátoraljaújhely

Tulajdonképpen nem is gyűjtemény, csupán néhány tucatnyi 19. századi könyv található a könyvtárban, mely a város legrégebb épületében, a volt piarista rendház — Petrasovszky Emánuel freskóival diszített s intarziás bútorokkal berendezett — egykori ebédlőjében működik. Az állomány nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: érdemes lenne a régi állományt együtt tárolni, s a tárlókat biztonsági zárral ellátni. Be kellene fejezni a feltárást.

32. Közgazdasági Szakközépiskola, Sátoraljaújhely

Kis gyűjtemény, muzeális értékű dokumentumok nélkül. A könyvek kisebbik része 19. századi művelődéstörténeti és irodalmi munka, a nagyobbik rész 20. századi. A könyvtár gondozott, rendezett, a könyvek kielégítő állapotúak. A régi állomány teljes egészében nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: a legértékesebb darabokat indokolt lenne zárt szekrényben elhelyezni.

33. Lévy József Könyvtár (Miskolci Iskolák Muzeális Gyűjteménye), Miskolc

Az ország legnagyobb és legértékesebb gyűjteményeinek egyike, igen nagy mennyiségű és értékű 1801 előtti dokumentumokkal (14200 kötet). A könyvtárban sok különleges érték található (ősnymotatvány, kódex-töredék), továbbá néhány ritkaság (pl. Vizsolyi Biblia 1590-ből). Értékes a folyóirat- és iskolai értesítő-gyűjtemény.

továbbá a régi és újabb keletű térképek. A könyvtár a Városi Könyvtár fenntartásában van 3 fő függetlenített könyvtárossal, szakmai gondozás tekintetében — az iskolai könyvtárakhoz hasonlóan — az OPKM-hez tartozik. A könyvtárosok óriási munkát végeztek, hiszen az elmúlt években a teljes állományt nyilvántartásba vették és csaknem befejezték a teljeskörű (szerzői betűrendes, címrendszős és szakrendi) feltárást. A könyveknek közel egyharmada rossz állapotban van és az állományvédelem sincs megnyugtatóan megoldva.

Tennivalók: indokolt lenne rendezni a könyvtár helyzetét, mert a jelenlegi áldatlan állapotban fenntartása, fejlesztése nincs megnyugtatóan biztosítva. Miután a könyvtár a kutatók számára hozzáférhető, szükségük lenne néhány technikai és egyéb berendezési tárgyra (fénymásoló, új tárlók). De sürgősen gondoskodni kellene a megfelelő állományvédelemről (páncélszekrény, riasztóberendezés) és az állomány megóvásáról (gombátlanítás, féregtelenítés). Mintegy 10 ezer könyvet kellene köttetni és 1500 kötetet restauráltatni.

34. Rákóczi Gimnázium, Sáropatak

Nem túl jelentős, muzeális értékű dokumentumot nem tartalmazó kis gyűjtemény. Az állomány többsége 19-20. századi művelődéstörténeti munka. A könyvtár egyébként tágas, gondozott, rendezett, állományvédelme is megoldott. A teljes állomány szerepel a nyilvántartásban s fel is van tárva. Sajnálatos, hogy e nagy múltú iskola régi könyvállományának fejlesztésére anyagi okok miatt nincs mód.

35. Zrinyi Ilona Gimnázium, Miskolc

A könyvtár mintegy 200 kötetnyi régi állománya 19-20. századi művelődéstörténeti és főleg irodalmi munka. Van néhány különlegességük és egy különgyűjteményük (Szabó Jenő). Az iskola becsben tartja a szép elrendezésű könyvtárban elhelyezett régi állományt. Teljes egészében nyilvántartott és csaknem teljesen feltárt a gyűjtemény. Sajnos nincs elkülönítve a használatos állománytól, csupán a legértékesebb darabokat őrzik zárt szekrényben.

Tennivalók: a régi könyveket ki kellene vonni a kurrens anyagból és elkülöníteni. A feltárást is be kellene fejezni. A Szabó Jenő féle hagyaték nyilvántartásba vétele és feltárása is elvégzendő feladat. Mintegy 40 könyvet kellene köttetni.

Csongrád megye

A megyében elég sok iskolában van értékes, muzeális gyűjtemény. A kilenc iskolából kettőben nincs számottevő régi könyv, ötben közepes nagyságú, kettőben pedig tekintélyes, igen értékes gyűjtemény található. Az utóbbiak közül az egyik (Bethlen Gábor Gimnázium, Hódmezővásárhely) megkülönböztetett figyelmet érdemel. Az iskolák többségében a könyvtárak gondozottak, rendezettek, törődnek a régi állománnyal — még ott is, ahol a zsúfoltság már-már elviselhetetlen körülményeket jelent. Tennivaló

azért van bőven, hiszen olyan iskolák is akadnak, ahol vagy a hiányzó nyilvántartást kellene pótolni és az elkülönítést vagy a feltárást kellene következetesen elvégezni és befejezni.

36. Batsányi János Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Csongrád

Közepes negyságú, 19-20. századi műveket tartalmazó gyűjtemény, néhány érdekességgel. Két olvasótermük viszonylag tágas, jól berendezett, mutatja a tördést. Az állomány nincs elkülönítve, keveredik a használatos könyvekkel. Nyilvántartás csak az újabb művekről van, a régi leltárkönyv elveszett. Az állomány részben feltárt.

Tennivalók: a régi könyveket ki kellene vonni a kurrens állományból és elkülöníteni. Az elveszett leltári kimutatást pótolni, a feltárást pedig befejezni kellene. A régi könyvek 10%-a (300 kötet) köttetésre szorul.

37. Bethlen Gábor Gimnázium, Hódmezővásárhely

Az ország legnagyobb és legértékesebb muzeális gyűjteményeinek az egyike, rendezettsége és gondozottsága pedig ezek sorában egyedülálló. Az állomány nagyságához mérten az 1801 előtti kiadású dokumentumok száma viszonylag kevés (600 kötet), ám ritkaságaik (pl. 1612-es Mercator-féle Európa térkép), kézírataik (1378-ból, 1468-ból, továbbá Kossuth, Széchenyi levelek, Mária Terézia és II. József kézjegyet viselő dokumentumok), régi folyóirataik (1000 kötet) és különgyűjteményeik (Baranyi Elek, Szél Sámuel, Nagy Ferenc, Németh László) rendkívül értékessé teszik a hatalmas gyűjteményt. A teljes állomány szerepel a nyilvántartásban s felerészben feltárt. A régi könyveket külön helyiségben, elkülönítetten kezelik.

Tennivalók: a régi állomány feltárását be kellene fejezni, de a két főállású könyvtáros a 70 ezer kötetes teljes állományú könyvtár kezelése és szolgáltatásainak ellátása mellett — minden hivatásszeretet és szakértelem ellenére — erre képtelen. Létszámukat feltétlenül emelni kellene. A régi állományt gombátlanítani és féregteleníteni szükséges. Kb. 100 könyvet köttetni, 200 dokumentumot pedig restaurálni kell.

38. Erdei Ferenc Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola, Makó

Kis gyűjtemény muzeális értékű dokumentumok nélkül. Jó állapotú irodalmi sorozataik és a szakirodalmi munkák mellett kézírataik (Dobsa Lajos önképzőkör jegyzőkönyve — kb. 200 lap) a legértékesebbek. A régi állomány nyilvántartása teljes, de nincs feltárva. A kis gyűjteményt elkülönítetten kezelik.

Tennivalók: a régi állományt fel kellene tární, s ezt a munkát a kettős munkakörű könyvtáros helyett 1 fő állású könyvtáros alkalmazásával meg is lehetne oldani. A régi könyvek mintegy 10%-át (60 kötet) be kellene köttetni.

39. Horváth Mihály Gimnázium, Szentes

A nagy gyűjtemények sorába tartozó, sok-sok muzeális értékű dokumentumot tartalmazó könyvtár. A szép számú (kb. 600 kötet) 1801 előtti kiadású könyv mellett (benne Zwingli, Luther, Kálvin munkái) igen értékesek a kézírataik (kb. 800 lap), a dedikált könyvek, az első kiadások, valamint a különgyűjtemények (Derzsi Kovács Ferenc, Négyessy László stb.). A könyvtár most költözött az új helyére, mely biztonságos, több helyiségből álló, tágas, szép elrendezésű (2 olvasó, 2 raktár, dolgozószoba). Az egész könyvtáron látszik, hogy törődnek vele, fontosnak tartják a jó körülmények közötti működtetését. A régi állomány 80%-a nyilvántartásban van, a feltárás 60%-os. A könyvtárt két főállású könyvtáros kezeli.

Tennivalók: mindenképp az átköltöztetett állományt kellene ellenőrizni, majd a régi könyvek nyilvántartásba vételét és az állomány teljes feltárását befejezni. Szükséges lenne gombátlanítani és féregteleníteni. Mintegy 400 könyv köttetésre, 150 kötet pedig restauráltatásra szorul.

40. József Attila Gimnázium, Makó

Közepesnél nagyobb gyűjtemény, kevés 1801 előtti dokumentummal. A régi állomány zöme 19-20. századi művelődéstörténeti munka, köztük sok értékes kézikönyv, lexikon. Az elkülönítetten kezelt állomány csaknem egészében szerepel a nyilvántartásban, s kb. 90%-a feltárt. A könyvtár elhelyezése 1989 szeptembertől megoldódik.

Tennivalók: teljessé kellene tenni a nyilvántartást és a feltárást. A könyvtár nagysága (29 ezer kötet) indokolná, hogy összesen 2 főállású könyvtárosuk legyen. A sok rossz állapotú könyvből mintegy 4 ezer kötetet köttetni, 100-at pedig restauráltatni kellene.

41. Körösy József Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola, Szeged

Közepes nagyságú gyűjtemény, kevés 1801 előtti kiadvánnyal, sok értékes 19. századi reformkori és azt megelőző évekből való művel. Szép, rendezett könyvtár, de már helyhiánnyal küszködnek. Az elkülönítetlen régi állomány nyilvántartása teljes, a feltárás kb. 50 vannak.

Tennivalók: mindenképp a zsúfoltságon kellene enyhíteni s azzal egy időben megoldani a régi állomány elkülönítését, ezt követően a feltárás befejezését. Mindössze néhány (15 db) könyvet kellene újra köttetni.

42. Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium, Szeged

A közepes nagyságú gyűjtemény állományának jelentős része 20. századi munka, kézikönyvekkel, lexikonokkal, művelődéstörténeti kiadványokkal és szépirodalmi sorozatokkal. A könyvtár nagyon zsúfolt, rendszeresen igénybe veszik tanításra is. Az állomány teljes egészében nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: gondoskodni kellene a könyvtár méltó elhelyezéséről, mert ez a mű-

ködtetés és a szolgáltatóképesség feltétele (talán az iskola korábbi épületének visszaadása révén). Az állományt fel kellene tární. A könyveknek mintegy 20%-át be kellene köttetni.

43. Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium, Szeged

A közepesnél kisebb gyűjteményben mindössze 4 db 1801 előtti kiadású dokumentum van. Az állomány gerincét a 19. századi magyar klasszikusok művei képezik. A könyvtár elég zsúfolt, a könyvek alig férnek el, a helybenolvasás is korlátozott. Az elkülönítetten kezelt állomány nagyobbik része szerepel a nyilvántartásban, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: a gyakorló iskolai feladatok különösképpen indokolnák a könyvtár zsúfoltságának megszüntetését és megfelelő nagyságú olvasóterem kialakítását. Be kellene fejezni a nyilvántartásba vételt és a feltárást. Mintegy 160 db könyvet köttetni szükséges.

44. Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola, Szeged

A közepesnél nagyobb gyűjteményben van néhány 1801 előtti kiadású dokumentum, a zöme azonban 19. és főként 20. századi munka, köztük sok német (gót betűs) és francia nyelvű könyv. Az iskola ezeket a számukra használhatatlan könyveket legszívesebben eladná, hogy a befolyt összegből gyarapítsa kurrens állományát, vagy ellenszolgáltatás nélkül átadná, mivel egyébként is nagyon zsúfolt a könyvtár, olvasótermük nincs s a két raktár is megtelt. Az állomány nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: a zsúfoltság enyhítésére az egyetlen lehetséges megoldás talán az iskolával egybeépült kollégium visszajuttatása lenne. Mielőtt az iskola egyetlen könyvtől is megválna (s ez esetben semmiképpen sem eladásra, hanem átadásra gondolunk), szükséges lenne a régi állomány teljes revíziója. S még a feltárást is el kellene végezni. A régi könyvek mintegy 25%-a (2000 kötet) köttetésre szorul s két kötetet restauráltatni kell.

Fejér megye

A megyében mindössze két középiskolai könyvtárban van régi gyűjtemény, az egyik kicsi, a másik közepes nagyságú. Mindkettő zsúfolt, nehezen áttekinthető, s a feltárás hiánya miatt az ott lévő értékekről nehéz képet alkotni. Az egyik legszívesebben megválna a teljes gyűjteménytől, a másiknak meg energiája nem jut a gondozásra.

45. Hunyadi Mátyás Közgazdasági Szakközépiskola és Gép-Gyosíró Szakiskola, Székesfehérvár

A közepes nagyságú gyűjteményben minössze néhány 1801 előtti mű található. A régi állomány nyilvántartott, de nincs feltárva. A helyhiány miatt a teljes gyűj-

teményt a Megyei Levéltárnak szándékoznak átadni, ahol különgyűjteményként kezelnék s gondoskodnának szakszerű tárolásáról, feltárásáról és kutathatóságáról.

Tennivalók: a gyűjtemény átadásának szándékát az Országos Széchényi Könyvtárnak kell bejelenteni s véleményüktől függően dönteni sorsáról. Átadás esetén is megfontolandó néhány fontosabb kézikönyv, lexikon, esetleg más, az iskola által használható mű visszatartása.

46. József Attila Gimnázium és Szakközépiskola, Székesfehérvár

A jogelőd iskolák tekintélyes könyvtáraiból mindössze 800 kötetnyi régi könyv maradt, 1801 előtti kiadású csak néhány. Értékesek az 1792-1849. közötti kiadású magyar és latin nyelvű évkönyvek. A gyűjtemény elkülönített, de hozzáférhetetlenül zsúfolt és rendezetlen. Az egy főállású könyvtárosnak a 30 ezer kötetes iskolai könyvtár gondozása mellett nem jut ideje a régi állomány rendezésére. A gyűjtemény nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: szükséges lenne a könyvtár bővítése és rendezése. A raktárban csak a leginkább védendő muzeális, illetve régi állományt kellene tárolni, a többit pedig — elkülönítetten — a szabadpolcos részben. Indokolt lenne legalább egy fő kettős munkakörű könyvtáros alkalmazása is, s akkor a feltáró munkát is el lehetne végezni.

Győr-Sopron megye

A muzeális értékek tekintetében gazdag megye hét iskolájában van régi gyűjtemény. Ezek közül kettő nem számottevő, négy közepes nagyságú és egy (a Berzsényi Dániel Gimnázium, Sopron) országos viszonylatban is tekintélyes nagyságú és értékű. A könyvtáraknak a fele rendezett, gondozott, ideális elhelyezésű, a másik fele zsúfolt, méltatlan körülmények között, elég elhanyagolt állapotban van. A gyűjtemények közül kettőben a nyilvántartás teljes, négyben befejezetlen, egyben hiányzik. Teljesen feltárt egy könyvtár, kettő töredékesen, négy egyáltalán nincs feltárva. A könyvtárak állapota kifejezi a régi könyvek megbecsülésének a mértékét. Néhány iskolában büszkék a múltjukat reprezentáló értékekre, máshol közönyösek vagy anyagi okok miatt tehetetlenek, de olyan iskola is akad, amelyik árverés útján szeretne megválni a régi gyűjteménytől annak reményében, hogy a kapott ellenérték kielégítő forrás lenne a használatos állomány fejlesztésére.

47. Berzsényi Dániel Gimnázium, Sopron

Az ország legnagyobb és legértékesebb gyűjteményeinek egyike. A könyvtárban felbecsülhetetlen értékű dokumentumok vannak (16 db ősnymtatvány, 80 db kódex-töredék, közel 15 ezer 1801 előtti kiadású mű, térképek, metszetek, plakátok, régi folyóiratok, mintegy 5 ezer iskoai értesítő stb.). A hatalmas, régi beren-

dezésű könyvtár két helyiségből (inkább raktár) áll. A körülmények elszomorítóak és a gyűjtemény sorsát illetően aggasztóak: nincs fűtés, világítás, beázásos a mennyezet, az oldalfalak, minden nyirkos, nedves. Az elkülönített állomány 90%-áról van nyilvántartás, de a feltárás nagyon töredékes (kb. 5%-os). Két lelkes, fiatal, szakértő könyvtáros félállásban gondozza a gyűjteményt, emberfeletti erőfeszítésük minden elismerést, de főként segítséget és támogatást megérdemel. A Művelődési Minisztérium kezdeményezésére csekély támogatást kapnak a szerény lehetőségű Városi Könyvtártól.

Tennivalók: ezt az óriási értéket képviselő gyűjteményt mindenképpen meg kellene menteni a pusztulástól, hiszen pótolhatatlan dokumentumok vannak ott. Központi, megyei és helyi összefogással ma még megmenthető. Az egész könyvtárat fel kellene újítani (belső renoválás, padozatcsere, szigetelés, világítás, fűtés, klíma- és biztonsági berendezések, zárható szekrények stb.). Ekkora gyűjtemény gondozásához, a nyilvántartásba vétel befejezéséhez, a folyamatos feltáráshoz és a kutatók kiszolgálásához nemhogy a két kettős munkakörű, de még két főállású könyvtáros is kevés. Jelenlegi létszámukat feltétlenül növelni kellene. Megfontolandó lenne az államosításkor a Soproni Evangélikus Konventnek átadott állománnyal (4 ezer kötet) való újraegyesítés is. Az egész gyűjteményt gombátlanítani, féregteleníteni kellene. Indokolt mintegy 2500 könyv köttetése és 150 dokumentum restauráltatása.

48. Fáy András Közgazdasági Szakközépiskola, Sopron

Közepesenél kisebb, 1801 előtti dokumentumokkal nem rendelkező gyűjtemény. Értékesek a 19-20. századi lexikonok, kézikönyvek, forrásmunkák és a nyilvántartásban nem szereplő évkönyv-gyűjtemény (2 ezer db). Az állomány zöme magyar és német nyelvű szépirodalom. A régi könyvek keverednek a használatosakkal a könyvtárban és a raktárban is. A nyilvántartás hiányos, az állomány feltáratlan. A kettős munkakörű könyvtárostól (heti 4 órás) a régi állomány gondozása nem elvárható.

Tennivalók: csak főállású könyvtárossal lehetne a feladatokat megoldani: ellenőrizni a régi könyvek nyilvántartását, pótolni a hiányokat, elvégezni az elkülönítést, a feltárást, gondoskodni a megfelelő állományvédelemről. Mintegy 300 könyvet köttetni kellene.

49. Kazinczy Ferenc Gimnázium, Győr

A közepes nagyságú, 1801 utáni állományú gyűjteményben a lexikonokon, kézikönyveken és művelődéstörténeti forrásmunkákon kívül főleg magyar, latin, francia és német nyelvű szépirodalom található. Az elkülönített gyűjtemény nagyobbik része egy rendet nélkülöző szűk raktárban ömlesztve zsúfolódik, a kisebbik része a könyvtárhelyiségben a használatos könyvek között van. A régi állomány teljes egészében feltáratlan, zöme nyilvántartásba sincs véve. A régi leltárkönyvek elkallódtak, új nyilvántartás pedig nem készült. A szakképzetlen könyvtáros

(másodéves természettudományos szakos egyetemi hallgató) csak tanulmányai befejezéséig akar a könyvtárban dolgozni. Az iskola számára csak gondot jelent a régi gyűjtemény, ezért árverés útján szeretnének megválni tőle.

Tennivalók: ha a jelentős kulturális értékű gyűjteménytől meg akarnak válni, szándékukat be kell jelenteniük az Országos Széchényi Könyvtárnak, s csak az ő véleményük alapján dönthetnek sorsáról. A régi állomány azonban annyira kötődik az iskola múltjához, hogy inkább „birtokba” kellene venni: elvégezni a nyilvántartásba vételt, a feltárást, az elkülönítést, s a gyűjteményt méltó környezetben, biztonságosan elhelyezni. Természetesen mindehhez elengedhetetlen egy szakképzett könyvtáros alkalmazása. A régi könyvek közül kb. 1500-at be kellene köttetni.

50. Kossuth Lajos Gimnázium és Szakközépiskola, Mosonmagyaróvár

A közepes nagyságú gyűjteményt a néhány 1801 előtti időből származó dokumentumon kívül az teszi értékké, hogy megtalálható benne a múlt század szinte valamennyi fontos lexikonja, kézikönyve, monográfiája, magyar, német, latin klasszikus sorozata, kulturtörténeti forrásmunkája. Jelentős a folyóirat-gyűjteménye is (500 kötet). Az elkülönítetten kezelt értékes gyűjtemény egy nehezen áttekinthető kis raktárban zsúfolódik. A teljes állomány nyilvántartásban van, de nincs feltárva. Az állományvédelem megoldatlan.

Tennivalók: miután a jogelődötől örökölt könyveket annak idején egyeztetés nélkül vették át, szükséges lenne a teljes leltárrevízió. Az értékes gyűjteményt — a könyvtár bővítésével — méltóbb körülmények között kellene elhelyezni. Ezt követően fel kellene tárni az egész állományt. Az átrendezéskor szükséges lenne portalanítani és féregteleníteni. Mintegy 500 könyvet be kellene köttetni.

51. Révai Miklós Gimnázium, Győr

Közepesnél nagyobb gyűjtemény szép számú 1801 előtti dokumentummal és számos más, jelentős értékkel (Révai Miklós hagyatéka, folyóirat-gyűjtemény, kéziratok stb.). A tekintélyes (7 ezer kötetes) régi állomány 19-20. századi művelődéstörténeti anyaga rendkívül gazdag. Az elkülönített gyűjtemény legértékesebb dokumentumait páncélszekrényben, a többi részben szabadpolcon, részben szekrényben helyezték el. A régi könyveknek mintegy feléről van nyilvántartás. A feltárás is kb. ilyen arányú. Az iskola büszke a gyűjteményre, erejéhez mérten áldoz rá, gondozza. A jó állapotú régi állományt az igazgatóhelyettes kezeli.

Tennivalók: az állomány megóvása érdekében további értékes darabokat kellene zárható szekrényekben elhelyezni. A nyilvántartásba vételt is és a feltárást is be kellene fejezni. Kb. 300 könyvet köttetni kell.

52. Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola, Sopron

A felújított épületrészben elhelyezett szép elrendezésű könyvtárban viszonylag kevés könyv található. Nagyobbik része múlt századi magyar klasszikusok művei,

kisebbik része magyar és német nyelvű természettudományos szakirodalom. A gyűjteménynek ez utóbbi az igazán értékes vagy érdekes része. Az elkülönítetlen régi állomány mintegy 80%-a szerepel a nyilvántartásban, de feltárva nincs. Tennivalók: a régi könyveket el kellene különíteni, a nyilvántartásba vételt befejezni és a feltáró munkát elvégezni. Mintegy 50 könyvet be kellene köttetni.

53. Széchenyi István Gimnázium, Sopron

Közepes nagyságú, jelentős számú 1801 előtti kiadású könyvvel és több, nagyértékű, ritka dokumentummal rendelkező megbecsült, gondozott, ideálisan elhelyezett gyűjtemény. A természettudományos, ismeretterjesztő és szépirodalmi sorozatok mellett jelentősek a különgyűjtemények és a régi folyóiratok (2102 db). A teljes állomány szerepel a nyilvántartásban. Betűrendes és szakrendi katalógusuk is teljes, így a tanulók, a tanárok és a kutatók egyaránt használhatják.

Tennivalók: az állomány fokozott védelme céljából szükséges lenne zárható szekrények beszerzése. Kb. 100 kötet könyvet be kellene köttetni.

Hajdú-Bihar megye

Hat középiskolában vannak muzeális értékű dokumentumok. Az 1801 előtti időből valók száma nem túl sok (471 kötet), ám a ritkaságok miatt mégis jelentős értékűek. A régi gyűjteményeket — egy kivétellel — az előírásoknak megfelelően elkülönítetten kezelik, s valamennyi iskolában megbecsülik. A könyvtárak feltételei a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnáziumban és a Fazekas Mihály Gimnáziumban jók, a többi könyvtár — az 1945 utáni állományt is tekintetbe véve — zsúfolt, egyik-másikban a helyhiány miatt az állomány nehezen áttekinthető. A személyi feltételek kedvezőtlenebbek. Viszonylag nagy gyűjteményekről lévén szó (általában 20 ezer egység fölött), mindegyik iskolában kevés a könyvtárosok száma (általában 1-1 fő). A gyűjtemények — a hajdúnánási Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola kivételével — általában kielégítő állapotúak, bár állományvédelmi szempontból mindenhol van tennivaló, köttetni és restauráltatni is kell szinte valamennyi iskolában. A nyilvántartás minden iskolában teljes, viszont az állományok jelentős része feltáratlan.

54. Bethlen Gábor Közgazdasági és Postaforgalmi Szakközépiskola, Debrecen

A közepes nagyságú gyűjteményben a sok értékes régi könyv mellett a reformkorból igen gazdag gyűjtemény található. A könyvtár rendezett, de nagyon zsúfolt, emiatt nehezen áttekinthető. Az elkülönített teljes régi állomány szerepel a nyilvántartásban, a feltárás viszont csak töredékes. A könyvek elég jó állapotúak. Tennivalók: mindenekelőtt a zsúfoltságon kellene enyhíteni (talán a Megyei Könyvtár új épületbe költöztetésével?). A könyvtárosi létszámot is növelni kellene legalább egy kettős munkakörű könyvtáros alkalmazásával s akkor be lehetne fejezni a feltárást is. Az állománynak kb. az 5%-át (250 kötet) köttetni kellene.

55. Bocskai István Gimnázium, Hajdúböszörmény

Közepes nagyságú, igen értékes gyűjtemény. A viszonylag sok 1801 előtti kiadású könyv mellett figyelmet érdemelnek a különleges kéziratok. A gyűjtemény sajnos nincs elkülönítve, a szekrényben elhelyezett legértékesebb dokumentumok kivételével szabadpolcon keveredik a használatos könyvekkel. A teljes állomány nyilvántartásban van, de egyáltalán nincs feltárva. A könyvek elég rossz állapotban vannak.

Tennivalók: a zsúfoltságot a könyvtár bővítésével (esetleg a könyvtár melletti tanterem igénybevételével) kellene megszüntetni, s akkor lehetséges lenne a régi állomány elkülönítése is, valamint a gombátlanítás és a féregtelenítés is. A feltáró munka elvégzésének pedig a könyvtárosi létszám emelése (legalább egy kettős-munkakörű könyvtárossal) lenne a feltétele. A könyveknek mintegy 40%-át (1200 kötet) köttetni kellene, 30 könyvet pedig restauráltatni.

56. Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium. Debrecen

A tekintélyes nagyságú könyvtárban (32 ezer kötet) mindössze 200 kötet régi könyv található különösebb érték nélkül. Az egész állomány nyilvántartott és feltárt. A könyvek elég jó állapotban vannak.

Tennivalók: kb. 30 könyvet be kellene köttetni.

57. Fazekas Mihály Gimnázium, Debrecen

A közepesnél kisebb gyűjteményben néhány értékes 1801 előtti kiadású könyv, továbbá első kiadások és dedikált művek találhatóak. A teljes egészében nyilvánított, de csak töredékesen feltárt régi állományt a viszonylag tágas és szépen rendezett könyvtárban elkülönítetten kezelik. A könyvek elég jó állapotban vannak.

Tennivalók: el kellene végezni a régi állomány feltárását, s mintegy 60 könyvet beköttetni.

58. Kossuth Lajos Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziuma, Debrecen

A kis gyűjteményben néhány értékes 1801 előtti kiadású dokumentum van. Figyelemre méltó a különgyűjteményük pedagógiai irodalomból és régi tankönyvekből. A teljes régi állomány nyilvántartásban van, részben feltárt és elkülönítetten kezelik.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni. Indokolt lenne a féregtelenítés, továbbá mintegy 150 könyv köttetése és 2 könyv restauráltatása.

59. Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola, Hajdúnánás

A megye legnagyobb és legértékesebb gyűjteménye. A szép számú 1801 előtti kiadású könyv mellett néhány ritkaság (Rákóczi György énekeskönyve 1636-ból), kézirat és különgyűjtemény is található. A könyvtár szépen rendezett, de elég zsúfolt. A teljes régi állomány nyilvántartásban van, de csak negyede feltárt. A

régi könyveket elkülönítetten kezelik. A könyvek elég rossz állapotban vannak. Tennivalók: a folyamatban lévő iskolabővítés befejezése után lehetséges lesz a könyvtár bővítése, s ezzel a zsúfoltság enyhül. A kutatás számára is fontos gyűjtemény feltárását el kellene végezni. A régi állomány felét (kb. 3800 kötet) köttetni kellene, kb. 60 könyvet pedig restauráltatni.

Heves megye

A megye hat középiskolájában vannak régi könyvek, ezek közül jelentősebb nagyságú és értékű gyűjtemény csak az egeri Dobó István Gimnáziumban. A könyvtárak mindegyike gondozott, rendezett még ott is, ahol helyhiánnyal küszködnek. A régi könyvek mindenhol keverednek a kurrens állománnyal. A nyilvántartásba vétel valamennyi könyvtárban teljes, viszont csak két gyűjtemény feltárt, kettő töredékesen, kettő pedig nincs feltárva. A könyvek elég rossz állapotban vannak, sokat kellene beköttetni.

60. Alpári Gyula Közgazdasági Szakközépiskola, Eger

A kis gyűjteményben jelentős értékek nincsenek, a könyvek többségét a 19-20. századforduló idejéből való (töredékes és hiányos) sorozatok alkotják, s van néhány figyelemre méltó szakkönyvük. Az elkülönítetlen gyűjtemény teljes egészében nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: a régi állományt el kellene különíteni s mintegy 50 könyvet be kellene köttetni.

61. Bajza József Gimnázium és Szakközépiskola, Hatvan

A könyvtár régi állománya mindössze 105 kötet, melyeket a használatos könyvekkel együtt kezelnek. A nyilvántartás rendben van, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: a régi könyveket elkülönítetten kellene kezelni, s be kellene fejezni a feltárást. Mintegy 30 kötet köttetésre szorul.

62. Berze Nagy János Gimnázium, Gyöngyös

A közepesenél kisebb gyűjteményben van néhány (26 db) értékes 1801 előtti kiadású könyv. Figyelemre méltóak a kéziratok (621 lap — nyilvántartások, tanmenetek, óravázlatok) és a folyóirataik. A gyűjtemény nincs elkülönítve. A teljes állomány nyilvántartásban van, de nincs feltárva.

Tennivalók: a régi állományt el kellene különíteni és elvégezni a feltárást. A könyvek 40%-át (kb. 600 kötetet) köttetni kellene, 2 könyvet pedig restauráltatni.

63. Dobó István Gimnázium, Eger

Közepes nagyságú gyűjtemény, kevés (27 kötet) 1801 előtti kiadású művel, értékes ritkaságokkal, német nyelvű könyvekkel és nagy mennyiségű (2748 db) folyóirattal. A régi állomány nincs elkülönítve, a legértékesebb dokumentumok

is szabad polcon vannak. A teljes állomány szerepel a nyilvántartásban, de még töredékesen sincs feltárva. A könyvek sajnos nagyon rossz állapotban vannak.

Tennivalók: a régi könyveket ki kellene vonni a kurrens állományból, elkülönítetten kezelni, a jelentősebb értékeket pedig zárható szekrényben elhelyezni. A teljes gyűjteményt fel kellene tárni. Az állomány fele (kb. 3 ezer kötet) köttetésre, 3 könyv pedig restauráltatásra szorul.

64. Gárdonyi Géza Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Eger

A kis gyűjteményben a néhány 1801 előtti kiadású munkán kívül egy-két különlegesség található. A régi könyvek nincsenek elkülönítve, keverednek a használatosokkal. A nyilvántartás teljes, lényegében a feltárás is, csupán a szakrendi katalógus nincs befejezve. A könyvek elég rossz állapotban vannak.

Tennivalók: a régi könyveket el kellene különíteni és befejezni a feltárást. Mintegy 300 kötetet köttetni, egyet pedig restauráltatni kell.

65. Szilágyi Erzsébet Gimnázium, Eger

A szépen rendezett, de nagyon zsúfolt könyvtárban a kevés régi könyv nagyobbik része a 19-20. századforduló körüli időből való. A teljes egészében nyilvántartott és feltárt régi állomány nincs elkülönítve.

Tennivalók: a könyvtár főépületbe való átköltöztetésekor a régi állományt el kellene különíteni és megfelelőképpen tárolni. A gyűjteménynek kb. a felét (500 kötet) köttetni kell.

Komárom megye

A megye három középiskolájában vannak régi könyvek, gyűjtemény nagyságú csak az esztergomi I. István Gépgyártástechnológiai és Híradástechnikai Szakközépiskolában. A könyvtárak elég rendezetlenek és a mostoha feltételek miatt áttekinthetetlenek. A régi könyvek nincsenek elkülönítve, keverednek a használatosakkal.

66. Dobó Katalin Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Esztergom

A különösebb értéket nem tartalmazó 300 kötetnyi régi könyv nyilvántartása rendben van ugyan, de a könyvekben szereplő több pecsét és leltári szám miatt nehéz eligazodni. A könyvek többsége múlt századi latin, német és angol nyelvű ismeretterjesztő és szépirodalmi munka. Az állomány feltáratlan.

Tennivalók: szükséges a leltári ellenőrzés, a „párhuzamos” nyilvántartás megszüntetése, az állomány elkülönítése és feltárása. Mindezek önerőből megoldhatók. Kb. 10 kötet könyvet köttetni kell.

67. Eötvös József Gimnázium, Tata

A kis gyűjteményben 1801 előtti kiadású dokumentum nincs, viszont van néhány múlt századi ritkaság és idegen nyelvű klasszikus mű. Sok a töredék kötet és a szórványszám. Nyilvántartás az állomány háromnegyed részéről van, feltárva egyáltalán nincs. A régi könyvek nincsenek elkülönítve.

Tennivalók: a hiányzó nyilvántartás elkészítésével egyidőben szükséges lenne az állomány ellenőrzése, majd a régi könyvek elkülönítése és feltárása. Az értéke-sebb dokumentumokat zárható szekrényekben kellene elhelyezni. Mintegy 40 db könyvet köttetni kellene.

68. I. István Gépgyártástechnológiai és Híradéstechnikai Szakközépiskola, Esztergom

A közepes nagyságú gyűjtemény — amelyben mindössze 30 kötet 1801 előtti kiadású dokumentum van — gerincét az 1900-1945 között megjelent magyar, német és latin nyelvű klasszikus szépirodalom alkotja, de szép számban találhatók nyelvészeti, irodalomtörténeti, művészeti, helytörténeti forrásmunkák is. A könyveket — miután külön könyvtárhelyiségük nincs — tantermekben, tanári szobában, nyitott és zárt szekrényekben, néhol három sorba zsúfolva, rendezetlenül tárolják. A teljes régi állományról van nyilvántartás, de nincs elkülönítve és feltárva. A nagy könyvtár kezeléséhez csak egy fő kettős munkakörű könyvtárosuk van, akinek energiáját leköti a napi kölcsönzés.

Tennivalók: szükséges lenne egy megfelelő nagyságú és berendezésű könyvtárhelyiség kialakítása. Az épület ma két középiskolának ad otthont. A Dobó Katalin Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola elköltözése után erre talán meglesz a lehetőség. Szükséges a régi könyvek elkülönítése, feltárása és a legértékesebb dokumentumok biztonságos tárolása. Kb. 200 db könyvet köttetni kellene.

Nógrád megye

Két, közepesnél valamivel kisebb, jelentős értékű régi könyvgyűjtemény van a megyében. Az 1801 előtti kiadású dokumentumok száma ugyan kevés, de a későbbi időből származó ritkaságok, kéziratok mindkét gyűjtemény értékét növelik. Mindkét iskola becsben tartja a régi könyveit, a gondozottság szemmel látható, noha a feltételekben jelentős köztük a különbség.

69. Balassi Bálint Gimnázium, Balassagyarmat

A közepesnél kisebb gyűjteményben a kevés 1801 előtti kiadású dokumentumon kívül elég sok különlegesség (Nagy Iván különgyűjtemény, dedikált művek, az iskola volt tanárainak és diákjainak a munkái stb.) található. Csaknem a teljes állomány magyar nyelvű, közte jónéhány sorozat. A teljes állomány nyilvántartott, de nincs elkülönítve s a feltárás is töredékes. A régi állomány most van abban az állapotban, amikor még restaurálással, köttetéssel megmenthető.

Tennivalók: legsürgetőbb feladat a kötetés (kb. 1 ezer kötet) és a restaurálás (3 kötet) lenne. A régi állományt el kellene különíteni és gondoskodni kellene az értékesebb dokumentumok biztonságos tárolásáról. A feltárás munkája talán külső segítség nélkül is elvégezhető.

70. Építőipari Műszaki Szakközépiskola, Salgótarján

A közepesnél kisebb gyűjtemény nagyértékű példányait (500 kötet) 1978-ban átadták a Balassi Bálint Megyei Könyvtárnak. A dokumentumok zömét a 19-20. századforduló körüli időben adták ki, köztük jelentős számú latin, német és francia nyelvű könyv található. Az állomány teljes egészében nyilvántartott, elkülönítetten őrzik, de töredékesen sincs feltárva. A könyvek elég rossz állapotban vannak.

Tennivalók: a zsúfoltságon enyhíteni kellene és biztonságosabb körülmények között (jól zárható szekrények, tárlók) kellene elhelyezni a régi könyveket. A feltárást el kellene kezdeni és folyamatosan elvégezni. Mintegy 1 ezer könyvet kötetni kellene.

Pest megye

A hét, régi könyveket birtokló iskola közül országosan is jelentős értékű gyűjteményével kiemelkedik a nagykőrösi Arany János Gimnázium könyvtára. A három újonnan alakult gimnázium a viszonylag kis számú régi könyveit a gödöllői premontreiktől, illetve a nagykőrösi tanítóképzőtől kapta. Ezenkívül van három közepes, illetve annál kisebb gyűjtemény. A könyvtárak általában rendezettek, gondozottak a nyilvántartás mindenhol teljes és rendben van. A gödöllői Török Ignác Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola kivételével mindenhol elkülönítetten kezelik a régi állományt. Teljesen feltárt három gyűjtemény, részlegesen egy, s három nincs feltárva. A könyvek nem túl jó állapotúak, kifejezetten rosszak a nagykőrösi Arany János Gimnáziumban. A régi gyűjtemények gondozása az iskolák anyagi lehetőségeit meghaladják, segítségre lenne szükségük.

71. Ady Endre Gimnázium, Ráckeve

Régi könyveiket, köztük a 11 kötet 1801 előtti kiadásút a gödöllői premontrei könyvtártól kapták. E legértékesebb dokumentumokon kívül van néhány értékes ritkaságuk (pl. egy ráckevei családtól származó 1805-ös kiadású biblia), első kiadások (Eötvös, Ady) és különgyűjteményük (Mesterházi Lajos). A körülmények jók, a gyűjtemény rendezett, nyilvántartott, elkülönített, de nincs feltárva. A könyvek állapota — az 1801 előtti kiadásúak kivételével — megfelelő.

Tennivalók: A rövidesen jelenkező zsúfoltságot a felszabaduló, könyvtárral szomszédos tanterem igénybevételével el lehetne kerülni. A régi állományt fel kellene

tárni. A könyvek állapotának megőrzését elősegítené a gombátlanítás és a legrégebb kiadások (11 kötet) restaurálása.

72. Arany János Gimnázium, Nagykőrös

Országosan is kiemelkedő nagyságú, állományösszetételét tekintve igen értékes gyűjtemény. A nagyszámú 1801 előtti kiadású mű (1285 kötet) mellett kézfesztésű és nyomtatott térképek (200 lap), atlaszok (8db), kéziratok (kb. 20 kötet), nagyszámú klasszika-filológiai mű, továbbá kézikönyv, lexikon és alapvető forrásmunka teszik gazdaggá és értékessé a gyűjteményt. A könyvtárat most költöztették külön helyiségbe, de az új polcrendszer sajnos elégtelen a gyűjtemény megfelelő elhelyezésére. A nyilvántartás rendben van. A feltárás teljes, de a pontatlanságok miatt megbízhatatlan, ilyen állapotban a kutatást csak a véletlen szerencse segítheti. A könyvek elég rossz állapotban vannak. 1989-ben a MM pénzügyi keretéből (OSZK — Soros Restauráló Műhely) 7 kötetet restauráltak. Tennivalók: a teljes állományellenőrzéssel egyidejűleg el kellene készíteni a raktári katalógust, s ez alapján az eddig hiányzó betűrendes katalógust, illetve pótolni kellene a tárgyszókatalógus hiányzó céduláit. Az állományrendezés során meg kellene oldani a dokumentumok szakszerű tárolását (kéziratok, nagyalakú könyvek). Ezt követhetné egy széleskörű konzerválási program (portalanítás, bőrkötések ápolása, fertőtlenítés, köttetés, restaurálás). Ez a munka az egy főállású könyvtáros erejét és munkaidejét meghaladja, kiegészítő munkaerőre lenne szüksége s mindehhez — természetesen - anyagi támogatásra. Az állomány 50%-a (kb. 8 ezer kötet) köttetésre, 10%-a (kb. 1 ezer kötet) restaurálásra szorul.

73. Damjanich János Gimnázium, Nagykáta

A kis gyűjtemény néhány értékes dokumentuma (7 kötet) a jászóvári premonstreiek könyvtárából származik. A régi könyveket gyakorlatilag rendezetlenül, csomóba kötve, zárt szekrényben őrzik. Valamennyi szerepel a nyilvántartásban, a címléírások is megvannak, csak nincsenek katalógusba rendezve.

Tennivalók: megfontolandó lenne a régi könyvek átmentése egy nagyobb iskolai gyűjteménybe. Kb. 50. kötetet kötetni, 3 kötetet pedig restauráltatni kellene.

74. Kossuth Lajos Gimnázium, Cegléd

A közepes nagyságú gyűjteményben a néhány 1801 előtti kiadású dokumentumon kívül sok régi folyóirat (kb. 2 ezer) és kézirat (866 lap) is található. A könyvtár nagyon zsúfolt, még a földön is halomban állnak a könyvek. Az elkülönítetten kezelt régi állomány teljes egészében nyilvántartott, de nincs feltárva. A könyvek elég jó állapotban vannak.

Tennivalók: mindenekelőtt a zsúfoltságon kellene enyhíteni egy raktárhelyiség biztosításával, hogy áttekinthető és kezelhető legyen a könyvtár. A régi állományt fel kellene tárni, néhány kötetet gombátlanítani, mintegy 200 kötetet köttetni, 4 kötetet pedig restauráltatni kellene.

75. Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola, Aszód

Az 1970-es évek végén 2 teherautónyi régi könyvet zúzdába küldtek, a maradék másfélzernyi lehet. Ennek kb. egyötöde feldolgozott, megfelelő környezetben és módon tárolt. A nagyobbik rész — amely véletlen folytán elkerülte a zúzdába küldést — össze-vissza szekrényekben porosodik.

Tennivalók: teljes leltárrevízióval rendbe kellene tenni a nyilvántartást, ezt követően rendezni a gyűjteményt és elvégezni a feltárást. Ez a munka raktárbővítést is igényel. A régi könyvek 70%-át (kb. 1100 kötetet) köttetni kellene.

76. Sztáron Sándor Gimnázium, Vác

A közepesnél kisebb régi gyűjteményben a 19-20. századforduló körüli időből való kézikönyvek, lexikonok, alapvető forrásmunkák, ismeretterjesztő és szépirodalmi sorozatok a legértékesebbek. Az elkülönítetten kezelt gyűjteményt jó körülmények között helyezték el. Az állomány teljes egészében nyilvántartott és részben feltárt. A könyvek jó állapotban vannak.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni s mintegy 200 könyvet beköttetni.

77. Török Ignác Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Gödöllő

A 200 kötetnyi régi könyv a nagykőrösi tanítóképző könyvtárából került az iskolába, nagyjából 19. századi magyar klasszikusok millenium körüli kiadásai. Nincs elkülönítve a gyűjtemény, beépítették a használatos könyvek közé. Teljes egészében nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: Kb. 100 könyvet köttetni kell.

Somogy megye

Három iskolában van muzeális gyűjtemény, melyek közül nagyságával, dokumentumai értékével kiemelkedik a csurgói Csokonai Mihály Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola könyvtára, mely egyben az ország egyik legjobban gondozott és rendben tartott könyvtára is. Az elmúlt évtizedekben az iskola, a megyei tanács, a megyei könyvtár és más társadalmi szervezetek (Somogy megyei Műemlékfelügyelőség, Csurgói Öreg Diákok Köre) jelentős összegeket áldoztak a gyűjteményre. Ugyancsak sok muzeális értékű dokumentum van a kaposvári Táncsics Mihály Gimnáziumban is. Mindkét iskolában nagy becsben tartják és gondozzák a régi gyűjteményt. A harmadik gyűjtemény — e két könyvtárhoz viszonyítva — nem számottevő.

78. Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Csurgó

Az ország legnagyobb és legértékesebb gyűjteményeinek egyike. Számos páratlan értékű dokumentumuk van (ősnymtatványok, kódex-törödékek, térképek, atlaszok, bankjegyek, éremgyűjtemény, plakátok, mintegy 22 ezer lap kézirat, gazdag református teológiai anyag, iskolatörténeti gyűjtemény, első kiadások, dedikált

művek stb.) A régi állományt elkülönítetten, az ún. régi könyvtárban helyezték el s szakszerűen tárolják (vitrinek, szekrények, mappák, dobozok stb.). A gyűjtemény teljes egésze nyilvántartott, a feltártság kb. 90%-os. Az iskola évente 100 ezer forintot áldoz a régi gyűjtemény karbantartására, gondozására.

Tennivalók: a kutatásra jelenleg is használt könyvtárnak nagy szüksége lenne egy raktárhelyiségre és egy kutatószobára. A feltárást, a katalógusok elkészítését be kellene fejezni. A több éve folyó tervszerű állományvédelmi munka ellenére még mindig számos dokumentum szorul köttetésre (kb. 3 ezer kötet) és restaurálásra (kb. 80 kötet és a kéziratok kb. 15%-a), s gombátlanítani és féregteleníteni is kellene. Az intézmény 1992-ben ünnepli fennállásának 200. évfordulóját — jó lenne addigra a fenti munkákat elvégezni.

79. Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskola, Kaposvár

A kis gyűjteményben muzeális értékek nincsenek, a régi állomány 19-20. századi kézikönyvekből, lexikonokból, ismeretterjesztő és szépirodalmi sorozatokból valamint időszaki kiadványokból áll. Az elkülönítetten kezelt teljes állományról van nyilvántartás, de nincs feltárva.

Tennivalók: el kellene végezni a feltárást s mintegy 150 db könyvet szükséges köttetni.

80. Táncsics Mihály Gimnázium, Kaposvár

A közepesnél nagyobb gyűjteményben az elég sok 1801 előtti kiadású dokumentumon kívül (kb. 580 kötet) számos ritkaság, nagyértékű forrásmunka található. Az elkülönített régi állományt a szépen restaurált, eredeti könyvtári berendezéssel működő könyvtárszobában helyezték el. Az iskola féltve őrzi és nagy gondot fordít a régi gyűjteményre. A muzeális anyagnak kb. 20%-a még nincs nyilvántartásba véve, a feltártság kb. 70%-os, de folyamatosan végzik.

Tennivalók: a nyilvántartásba vételt és a feltárást be kellene fejezni. Mintegy 800 kötet köttetésre, 60 kötet pedig restaurálásra szorul.

Szabolcs-Szatmár megye

Hét iskolában van régi könyvgyűjtemény, ezek közül három nem számottevő nagyságú és értékű, egy közepesnél kisebb, három viszont közepesnél nagyobb, már-már nagy gyűjteménynek tekinthető, számos muzeális értékű dokumentummal és ritkasággal. A könyvtárak nagyobbik része rendezett, gondozott, kisebbik része — a helyhiány miatt — zsúfolt és rendezetlen. Hasonló arányban kezelik elkülönítetten illetve együtt a használatos állománnyal. A régi könyvek mindenhol szerepelnek a nyilvántartásban, de feltáratlanok, illetve egy könyvtárban megkezdték a feltárást. A könyvek általában elfogadható állapotúak, a nagykállói Korányi Frigyes Gimnáziumban viszont nagyon rosszak.

81. Bessenyei György Gimnázium, Kisvárd

A közel 10 ezer kötetes régi gyűjteményben mindössze 26 kötet 1801 előtti kiadású mű található, a többi 19-20. századi, többségében magyar nyelvű ismeretterjesztő és szépirodalmi munka, továbbá értékes kézikönyvek, lexikonok, alapvető forrásmunkák. Az elkülönítetten kezelt állomány nagyon zsúfolt elhelyezésű és nehezen áttekinthető. A teljes állomány szerepel a nyilvántartásban, de feltárva nincs.

Tennivalók: mindenképp a zsúfoltságon kellene enyhíteni egy kisebb raktárhelyiség biztosításával. A tekintélyes nagyságú állományt fel kellene dolgozni, ehhez azonban a folyó könyvtári munkát ellátó könyvtárosnak segítségre lenne szüksége. Az értékesebb dokumentumokat zárható szekrényekben kellene elhelyezni. Előtte azonban szükséges gombátlanítani és féregteleníteni. Köttetni kell mintegy 250 kötet könyvet, 5 kötetet pedig restauráltatni.

82. Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Iskola, Nyíregyháza

A kis gyűjtemény mindössze 28 dokumentumból áll, melyek 19-20. századi kiadású, részben hiányos kézikönyv-sorozatok. Valamennyi szerepel a nyilvántartásban, de nincs elkülönítve és feltárva.

Tennivalók: el kellene különíteni és feltárni a kis gyűjteményt. Kb. 5 könyvet be kellene kötetni.

83. Korányi Frigyes Gimnázium, Nagykálló

A tekintélyes nagyságú gyűjteményben az 1db ősnymtatványon kívül 250 kötet 1801 előtti kiadású dokumentumot őriznek nagyon rossz körülmények között: polcok alatt, asztalokon, összezsúfolva és áttekinthetetlenül. Az iskola tisztában van a gyűjtemény rendkívüli értékével, szeretnék megőrizni és gondozni. Az állagmegóvás iránti többszöri segélykérésük (OPI, Megyei Pedagógiai Intézet, Soros-alapítvány) csak annyi eredménnyel járt, hogy 1988-ban az OSZK 1 db ősnymtatványt és 5 kötet könyvet restaurált. Az elkülönítetlen állomány teljes egészében nyilvántartott és felerészben feltárt. Az állományvédelem megoldatlan. Tennivalók: legsürgősebbnek az állományvédelem, az értékek megmentése látszik: gombátlanítani és féregteleníteni kell, az állomány 70%-át (mintegy 5400 kötetet) köttetni és kb. 140 db könyvet restauráltatni kell. De növelni kellene a könyvtár alapterületét is, hogy el lehessen különíteni a régi állományt. A jelentősebb értékeket zárható szekrényekben kellene elhelyezni, s be kellene fejezni a feltárást. Az 1 főállású könyvtáros e feladattal megbirkózni nem tud, segítségre (1 fő kettős munkakörű könyvtárosra) lenne szüksége.

84. Kossuth Lajos Gimnázium, Nyíregyháza

A közel 10 ezer kötetes gyűjteményben rendkívül értékes dokumentumok találhatóak: 362 kötet 1801 előtti kiadású mű, zömmel latin és német nyelvűek, folyóiratok, évkönyvek, kéziratok (többek között Kossuth Lajos levele az iskolához 1890-ből), 19-20. századi alapvető forrásmunkák, tudományos és ismeretterjesztő művek, kézikönyvek, lexikonok, szépirodalmi sorozatok stb. Az elkülönített állomány elhelyezése megfelelő, gondozott, rendezett. A nyilvántartás teljes és pontos, a feltárás töredékes. A régi állomány gondozása — a napi könyvtári munkát is ellátó — főfoglalkozású könyvtáros energiáját meghaladja.

Tennivalók: sürgető lenne a régi állomány feltárása, azonban legalább egy fő kettős munkakörű könyvtáros segítsége nélkül elképzelhetetlen. A régi könyvek közül mintegy 150 kötetet restauráltatni kellene.

85. Kölcsey Ferenc Gimnázium, Nyíregyháza

A muzeális értéket nem képviselő kis gyűjtemény túlnyomó része 20. századi kézikönyvekből, ismeretterjesztő és szépirodalmi munkákból áll. A régi könyvek keverednek a ma használatosakkal. Valamennyi régi könyv szerepel a nyilvántartásban, az állomány jól áttekinthető. A feltárást elkezdték.

Tennivalók: a régi könyveket el kellene különíteni és be kellene fejezni a feltárást.

86. Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola, Nyíregyháza

A kizárólag 19-20. századi kiadású művekből álló kis gyűjteményt néhány ritkaság teszi értékesé (pl. 100 kötetes, gót betűs, német nyelvű, díszkötéses „Bibliothek der Unterhaltung und des Wissens”, Lipcse-Stuttgart-Berlin, 1901-1915.). Az elkülönítetlen gyűjtemény teljes egészében nyilvántartott és részben feltárt. A könyvek jó állapotban vannak, a közelmúltban köttették.

Tennivalók: a régi állományt el kellene különíteni és be kellene fejezni a feltárást.

87. Zrínyi Ilona Gimnázium, Nyíregyháza

A közepesnél kisebb gyűjteményben kifejezetten muzeális értékek nincsenek. A régi könyveket részben elkülönítetten (a 19. századi kiadásokat szaktantermekben, szekrényekben), részben a kurrens állománnyal együtt (a 20. századi kiadások szabadpolcon) kezelik. A könyvtárhelyiség zsúfolt, nehezen áttekinthető. A régi könyvek nyilvántartása teljes, itt-ott adatok hiányoznak, feltárva viszont nincs.

Tennivalók: leltárelenőrzéssel a nyilvántartást ki kellene egészíteni, utána a régi állományt elkülöníteni és a feltárást elkészíteni. Mindehhez szakképzett könyvtárosra lenne szükség.

Szolnok megye

Hét iskolában vannak régi könyvek. A gyűjtemények általában közepesnél kisebb nagyságúak, s nagyon kevés 1801 előtti kiadású dokumentumuk van. Nagyságával és értékével kiemelkedik viszont a mezőtúri Dózsa György Gépészeti Szakközépiskola régi könyvállománya, mely országos viszonylatban is a legnagyobbak közé tartozik. A könyvtárak többségében a régi állományt elkülönítetten őrzik és gondozzák. Valamennyi gyűjtemény teljes egészében szerepel a nyilvántartásokban. Három könyvtárban fel is tárták a régi állományt. Az iskolák megbecsülik, gondozzák a régi gyűjteményt, de az anyagi lehetőségeik nagyon korlátozottak. A könyvek általában elfogadható állapotban vannak, de elég sokat kellene köttetni és restauráltatni.

88. Dózsa György Gépészeti Szakközépiskola, Mezőtúr

A jelentős nagyságú gyűjteményt az 1801 előtti kiadású könyvek viszonylag nagy száma (650 kötet), továbbá kézirataik és néhány különlegességük, ritkaságuk tesz értékessé. De a 19-20. századból való kézikönyvek, lexikonok, alapvető forrásmunkák, irodalmi sorozatok is nagy értéket képviselnek. A könyvtár gondozott, szakszerűen karbantartott, tiszta. A gyűjtemény teljes egészében nyilvántartott, azonban feltárva töredékesen sincs.

Tennivalók: a példásan rendben tartott gyűjtemény feltárását kellene elvégezni. Kb. 500 könyvet köttetni, 200 dokumentumot pedig restauráltatni kellene.

89. Gábor Áron Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Karcag

Igen értékes, nagy gyűjtemény. Az iskola most befejezett felújítása során sajnos a teljes régi állomány elázott, szinte pótolhatatlan kár keletkezett. A viszonylag nagyszámú 1801 előtti kiadású mű mellett régi folyóiratok, értesítők és különleges kéziratok is vannak a gyűjteményben. A 19-20. század szinte minden, iskolában fontos kézikönyve, szótára, lexikonja, szépirodalmi és természettudományos sorozata megtalálható. A régi állomány nincs elkülönítve, nyilvántartása teljes, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: mindenekelőtt az elázás következtében tönkrement könyveket kellene rendbe tenni. Indokolt lenne a felújítást végző vállalat ellen kártérítési eljárást indítani. A feltárást be kellene fejezni. A teljes 1801 előtti kiadású állományt restauráltatni kell.

90. Lehel Vezér Gimnázium, Jászberény

A közepesnél kisebb gyűjteményben van néhány 1801 előtti kiadású könyv, szép számú régi értesítő s a Berze Nagy János különgyűjtemény. A könyvtár gondozott, szépen rendezett. A teljes régi állomány nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: az iskolai értesítőket rendszerezni kellene, továbbá kb. 150 könyvet köttetni, 2 könyvet pedig restauráltatni szükséges.

91. Mészáros Lőrinc Gimnázium és Szakközépiskola, Jászapáti

A közepesnél kisebb könyvtárban mindössze 3 kötet 1801 előtti kiadású mű található, a könyvek zöme 20. századi, köztük több jelentős összefoglaló munka. A könyvtár rendezett és gondozott. Csak a 3 kötet 1801 előtti kiadású munkát őrzik külön, a többit besorolták szak szerint a használatos állományba. A teljes régi gyűjtemény nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: érdemes lenne a régi állományt elkülöníteni. Mintegy 20 könyvet köttetni, egy könyvet pedig restauráltatni kellene.

92. Móricz Zsigmond Gimnázium és Közgazdasági Középiskola, Kisújszállás

A közepesnél nagyobb gyűjteményben csak 2 db 1801 előtti kiadású dokumentum van. Igen értékes a kevés kézirat és a sok dedikált munka (Kossuth Lajos, Móricz Zsigmond). Az állomány gerincét a 19. századi kézikönyvek, természettudományos ismeretterjesztő művek és szépirodalmi sorozatok alkotják. A régi könyvek keverednek a használatosakkal, a nyilvántartás és a feltárás csaknem teljes.

Tennivalók: a régi állományt el kellene különíteni s be kellene fejezni a nyilvántartásba vételt és a feltárást. Esetleg megfontolandó az ajándékozott művek különgyűjteményként kezelése. Kb. 350 könyvet köttetni, egyet pedig restauráltatni szükséges.

93. Teleki Blanka Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola, Mezőtúr

A kis gyűjteményben mintegy 200 kötetnyi régi könyv van, többsége 20. századi, elsősorban vidéki kiadók kiadványa. Az egész régi állományt külön szekrényben őrzik. Valamennyi szerepel a nyilvántartásban, feltárva nincs.

Tennivalók: az állományt feltárni s mintegy 10 könyvet köttetni kellene.

94. Verseghy Ferenc Gimnázium, Szolnok

A közepesnél kisebb gyűjteményben a 10 kötetnyi 1801 előtti kiadású munkán kívül a 19-20. század fordulója körüli időből származó gyűjteményes munkák, sorozatok, értékes kézikönyvek találhatóak. Az elkülönítetten kezelt állomány elhelyezése zsúfolt, nehezen áttekinthető. Az állomány teljes egészében nyilvántartott és feltárt. A könyvek elég rossz állapotban vannak.

Tennivalók: a zsúfoltságon enyhíteni lehetne több szekrény beállításával. Kb. 50 könyv kötetésre, 3 könyv pedig restaurálásra szorul.

Tolna megye

Öt iskolában van régi gyűjtemény. Valamennyi állománya közepes nagyságú vagy annál kisebb. A gyűjteményeket az 1801 előtti kiadások, a ritkaságok, a kéziratok, a régi folyóiratok teszik értékessé. A könyvtárak elhelyezése, körülményei az intézmények felében elfogadhatóak, a többiben vagy a zsúfoltság vagy a rossz körülmények okoz-

nak gondot. A nyilvántartások valamennyi iskolában befejezetlenek vagy hiányosak, a feltárás pedig töredékes. Elég sok könyv rossz állapotú. Mindegyik iskola büszke a régi állományára, a méltóbb gondozásnak általában anyagi akadályai vannak.

95. Bezerédj István Közgazdasági Szakközépiskola, Szekszárd

A régi könyvállomány olyan kicsi (9 db), hogy nem is lehet gyűjteménynek nevezni. Egy kivételével valamennyi könyvük 20. századi kiadású. Elkülönített, nyilvántartott, részben feltárt az állomány.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni.

96. Garay János Gimnázium, Szekszárd

A közepesnél kisebb gyűjtemény legértékesebb része — a néhány 1801 előtti kiadású munkán kívül — a többszáz kötetnyi, zömében 20. századi német nyelvű dokumentum. A könyvtár megfelelő elhelyezésű, a muzeális értékeket zárt szekrényben őrzik. A régi állomány 80%-a nincs leltárba véve, az állományba vett rész viszont keveredik a használatos könyvekkel. A feltárás töredékes.

Tennivalók: valamennyi régi könyvet állományba kellene venni, majd elkülöníteni a használatos könyvektől. Folytatni kellene a feltárást, a raktári és a betűrendes katalógus elkészítését. A régi állomány mintegy 10%-a (300 kötet) köttetésre, 3 könyv pedig restaurálásra szorul.

97. Gőgös Ignác Gimnázium, Dombóvár

A közepes nagyságú gyűjteményben szép számmal (32 kötet) található 1801 előtti kiadású dokumentumok, ritkaságok (különlenyomat Kodály Zoltán aláírásával), régi folyóiratok (kb. 1 ezer db), a 19-20. századforduló körüli időből származó kézikönyvek, lexikonok, művelődéstörténeti munkák, szépirodalmi sorozatok. A raktározásra használt helyiség nem igen felel meg a követelményeknek. A könyvtáros a napi munkája mellett folyamatosan végzi a nyilvántartásba vételt (kb. 95%-os) és a feltárást (kb. 25%-os). A régi állomány részben elkülönített, nagyobbik része keveredik a használatos könyvekkel.

Tennivalók: megfelelőbb raktári helyiségre lenne szükség, be kellene fejezni a nyilvántartásba vételt és a feltárást s következetesen elkülöníteni a régi állományt. A jelenlegi raktárt féregteleníteni kellene. Mintegy 800 kötet könyv köttetésre, 3 db pedig restaurálásra szorul.

98. Petőfi Sándor Gimnázium és Kollégium, Bonyhád

A közepes nagyságú gyűjtemény a legnagyobb és a legértékesebb a megyében. A tekintélyes számú (367 db) 1801 előtti kiadású dokumentumon kívül számos ritkaság (nemesi oklevél), kézirat (egyháztörténeti munkák, önképzőkori jegyzőkönyv stb.), gazdag kézikönyvállomány teszi értékessé a gyűjteményt. A jó állapotú muzeális értékű dokumentumokat zárt szekrényben tárolják. Sajnos a régi állomány zömét az enyhén nedves alagsorban, illetve egy nyirkos levegőjű épület-

ben helyezték el. A nyilvántartásba vétel csaknem teljes, a feltárás befejezetlen. Tennivalók: a legsürgősebb lenne szárazabb helyiségeket keresni a régi állomány elhelyezésére. A még leltározatlan dokumentumokat állományba kellene venni és befejezni a feltárást. Mintegy 1300 könyvet köttetni, 18 dokumentumot pedig restauráltatni kellene.

99. Tolnai Lajos Gimnázium, Gyöngyös

Az iskola régi könyvtári anyagát a korábbi években — feltehetőleg — nem gondolták kellő szakszerűséggel (20 évvel ezelőtt csak 13 db muzeális értékű könyvről tudtak, a mostani felmérés szerint 102 db-ot tartanak nyilván). A közepesnél jóval kisebb gyűjtemény igen értékes. Az 1801 előtti kiadású könyveken kívül gazdag a kézikönyv állomány s értékes kézírataik (gyöngyi céhszabályzat, iskolatörténeti dokumentumok) is vannak. A gyűjtemény részben elkülönített. Folyamatosan végzik a nyilvántartásba vételt és a feltárást.

Tennivalók: a nyilvántartásba vételt be kellene fejezni s az elkülönítést következetesen végrehajtani. A feltárást is be kellene fejezni. Mintegy 280 kötet könyv kötetésre, 15 db pedig restauráltásra szorul.

Vas megye

A megye hat, régi könyvekkel rendelkező iskolai könyvtára közül két iskolában közepesnél kisebb, négy iskolában pedig kis gyűjtemény van. A hat iskolában található 1801 előtti kiadású dokumentumok száma együttesen sem éri el a 100-at, s ebből 62 db egy iskolában található (Nagy Lajos Gimnázium, Szombathely). Emellett azonban számos egyéb értékkel rendelkeznek. A könyvtárak többsége rendezett ugyan, de zűrt, helyhiánnyal küszködnek. A régi állomány valamennyi iskolában elkülönített és teljes egészében nyilvántartott. Két gyűjtemény feltárt, a többi még töredékesen sem. A könyvek viszonylag elfogadható állapotban vannak, bár elég sokat kellene köttetni és restauráltatni.

100. Hámán Kató Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Kőszeg

A muzeális értékek nélküli kis gyűjtemény túlnyomó többsége a 20. század első harmadából származó folyóirat. A rendezett, gondozott, elkülönített és nyilvántartott állomány feltáratlan.

Tennivalók: mindenképpen célszerű lenne az állományt feltárni és katalogizálni.

101. Jurisich Miklós Gimnázium, Kőszeg

A közepesnél kisebb nagyságú gyűjteményben figyelemre méltó értékek találhatók: néhány (8 db) 1801 előtti kiadású könyv, történelmi forrásmunka gyűjtemény, természettudományi ritkaságok a 19. század elejéről, kézikönyvek, lexikonok, szépirodalmi sorozatok stb. A könyvtár alapterülete kicsi, a könyvek

zsúfoltan vannak. A régi állományt elkülönítetten, de több helyiségben és nem elég biztonságosan tárolják. A nyilvántartott állomány nincs feltárva.

Tennivalók: az állomány nagyságára és értékére való tekintettel célszerű lenne az egészet külön helyiségben, biztonságosan, áttekinthetően és hozzáférhetően elhelyezni. Szükséges a régi anyag rendezése és feltárása. Kb. 500 kötetet köttetni s mintegy 100 könyvet restauráltatni kellene.

102. Kanizsai Dorottya Gimnázium, Szombathely

A kis gyűjteményben a néhány (9 db) 1801 előtti kiadású könyvön kívül nagyértékű muzeális dokumentum nem található. Az állomány többsége a 19-20. század fordulójának idejéből származó szépirodalmi, természettudományos és történelmi munka. A rendezett, de elég szűk könyvtárban a régi állomány nincs elkülönítve. A nyilvántartás és a feltárás teljes.

Tennivalók: célszerű lenne a régi állományt elkülöníteni. A legértékesebb dokumentumokat mindenképpen szükséges zárható tárlóban vagy szekrényben elhelyezni. Kb. 150 könyvet köttetni, 3 könyvet pedig restauráltatni kellene.

103. Nagy Lajos Gimnázium, Szombathely

Nagyságát tekintve nem, de értékét tekintve nagyon jelentős gyűjtemény. Az 1801 előtti kiadású dokumentumok (62 db) között számos ritkaság és nagyértékű különlegesség is található. A dunántúli nyomdák aprónyomtatványainak kolligátumgyűjteménye, az ún. „negyedréti gyűjtemény” nyomdatörténeti és helytörténeti ritkaság. Gazdag a folyóiratállomány is. A könyvtárat jelenleg átépítik, az új feltételezhetően tágasabb lesz. A régi állomány részben elkülönített, teljes egészében nyilvántartott, de feltáratlan.

Tennivalók: az új helyiségbe költözéskor célszerű lenne a régi állományt teljesen elkülöníteni, a legértékesebb dokumentumokat zárható vitrinben tárolni. A feltárást is el kellene végezni. Mintegy 200 könyv köttetésre, 15 könyv pedig restaurálásra szorul.

104. Rudas László Közgazdasági Szakközépiskola, Szombathely

A muzeális értéket nem tartalmazó kis gyűjtemény a 19. század végén és a 20. század elején megjelent művelődéstörténeti forrásmunkákból és szépirodalmi sorozatokból áll. Az állományt elkülönítetten, két tanteremben elhelyezett, biztonságosnak nem mondható szekrényben őrzik. Az állomány nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: lehetőség szerint egy helyen, elkülönítve, az állományvédelmi szempontokat figyelembe véve kellene elhelyezni a régi könyveket. El kellene végezni a feltárást s mintegy 50 könyvet beköttetni.

105. Vörösmarty Mihály Gimnázium, Szentgotthárd

A közepesnél kisebb nagyságú gyűjteményben a néhány (8 db) 1801 előtti ki-

adású munkán, valamint a 19-20. századi kézikönyveken és művelődéstörténeti sorozatokon kívül legértékesebbek a kéziratok (hadikölcson jegyzés 1917-ből, kivándorlási nyilatkozat 1907-ből, feketelista 1909-ből, tanári minősítések stb.). Az állomány részben elkülönített, teljes egészében nyilvántartott és az irattári anyag kivételével feltárt. Az iskola féltő gonddal őrzi a régi dokumentumokat. Tennivalók: érdemes lenne a régi anyagot teljesen elkülöníteni. Az irattári anyagot rendezni kellene, nyilvántartásba venni és feltárni. Kb. 200 könyvet szükséges kötetni.

Veszprém megye

Kilenc iskola könyvtárában vannak régi könyvek. A pápai Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola kivételével valamennyi gyűjtemény kicsi, a dokumentumok száma nem haladja meg az ezret. Ennek ellenére jelentős értékek vannak, elsősorban a két pápai és a sümegi gimnáziumi könyvtárakban. Az intézmények felében a régi gyűjtemények rendezettek, gondozottak, a többi helyen a helyhiány okozta zsúfoltság miatt nehezen áttekinthetők. A régi állományt a legtöbb intézményben — az előírásoknak megfelelően - elkülönítetten kezelik. Az állományba vétel három intézményben befejezetlen. A feltárás két intézményben teljes, a többiben töredékes vagy el sem kezdődött. A könyvek elfogadható állapotban vannak, bár elég sokat kell kötetni.

106. Acsády Ignác Ipari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, Pápa

A kis gyűjtemény muzeális értékű dokumentumokat nem tartalmaz. Állományuk 20. századi művészeti, történelmi, szépirodalmi és kevés szakmai jellegű kiadványból áll. A könyvtár rendezett, az állomány nyilvántartott, feltárt és elkülönített.

Tennivalók: 5-6 könyv kötetése.

107. Ipari Szakközépiskola, Veszprém

Az imponálón szép könyvtárban (díszterem) nincs muzeális értékű dokumentum. A kis gyűjtemény 20. századi természettudományos ismeretterjesztő, szak- és szépirodalmi művekből (töredékes sorozatokból) áll. A nyilvántartott és feltárt régi állomány nincs elkülönítve.

Tennivalók: érdemes lenne külön szekrényben elkülöníteni a régi könyveket. Mintegy 30 db könyvet kötetni kell.

108. Kállai Éva Gimnázium, Egészségügyi Szakközépiskola és Egészségügyi Szakiskola, Veszprém

A kis gyűjteményben 1801 előttről mindössze 3 db latin nyelvű töredék kötet található. Az állomány gerincét a 20. század eleji magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő munkák alkotják. A könyvtárhelyiség kicsi, a könyvek egy részét

folyosón elhelyezett zárt szekrényben tárolják. Az elkülönítetlen állomány nyilvántartott s töredékesen feltárt. Az intézmény a gyűjteményt szívesen átadná. Tennivalók: a régi könyveket megfelelőbb körülmények között kellene elhelyezni és elkülöníteni. A feltárást be kellene fejezni. Mintegy 50 db könyvet köttetni kellene.

109. Kisfaludy Sándor Gimnázium és Kollégium, Sümeg

A nagyon értékes kis gyűjteményben 200 kötetnyi 1801 előtti kiadású dokumentum van, melynek jelentős hányada nincs leltári nyilvántartásba véve. A gyűjteményben nagyértékű sorozatok, egyháztörténeti forrásmunkák, törvénytárak (civil- és kánonjog), német, latin klasszikusok, évkönyvek és folyóiratok vannak. A könyvtár szűk, túlszűfolt, még a földön is tárolnak könyveket. A régi állományt részben elkülönítetten, de különböző helyiségekben, nem minden esetben biztonságos körülmények között őrzik. A könyvek egy része nagyon rossz állapotban van.

Tennivalók: gondoskodni kellene az értékes gyűjtemény méltóbb és biztonságosabb elhelyezéséről. Halaszthatatlan a könyvek leltári nyilvántartásba vétele és a régi állomány elkülönítése. A feltárást a feltétele lenne a kutatási célokra történő igénybevételnek. Ezenkívül gombátlanítani és féregteleníteni is kellene. Kb. 200 db könyv köttetésre, s mintegy 50 dokumentum sürgős restaurálásra szorul.

110. Lovassy László Gimnázium, Veszprém

A kis gyűjteményben 40 kötet 1801 előtti kiadású mű található. Az állomány pedagógiai, történelmi, művészeti, természettudományos és szépirodalmi művekből, továbbá lexikonokból, kézikönyvekből áll. Egy részüket elkülönítetten tárolják. Az állomány teljes egészében nyilvántartott és részben feltárt.

Tennivalók: jó lenne egy helyen, elkülönítetten kezelni a régi állományt s mielőbb feltárni. Fontos lenne a féregtelenítés is. Kb. 200 könyvet köttetni, 20 könyvet pedig restauráltatni kellene.

111. Mezőgazdasági Szakközépiskola, Élelmiszeripari Szakmunkásképző Intézet, Pápa

A kis gyűjtemény mindössze 100 kötetnyi 20. századi kertészeti, szőlészeti, agro-technikai, tudományos ismeretterjesztő és néhány szépirodalmi kiadványból áll. Az elkülönített állomány nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: az állományt feltárni s kb. 20 könyvet köttetni kellene.

112. Petőfi Sándor Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Pápa

A közepesnél kisebb gyűjteményben — noha csak 1 db 1801 előtti kiadású töredékes dokumentummal rendelkeznek — jelentős értékek vannak. A természettudományos, történelmi, művelődéstörténeti, művészeti forrásmunkákon kívül jelentős szépirodalmi állományuk is van, köztük számos első kiadás. A könyvtárhelyiség

elég szűkös, s a régi állomány nincs is elkülönítve. A nyilvántartásba vétel befejezett, de az állomány nincs feltárva.

Tennivalók: szükséges lenne a könyvtár bővítése, s ezáltal lehetőség nyílna a régi állomány elkülönítésére. El kellene kezdeni az állomány feltárását. Kb. 150 könyvet köttetni kell.

113. Türr István Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola, Pápa

A kis gyűjteményben néhány (9 kötet) 1801 előtti kiadású könyv található. Az állomány zöme 19-20. századi művelődéstörténeti, egyháztörténeti, szépirodalmi munka, továbbá kézikönyv és lexikon. Értékesek a kéziratok és a régi folyóiratok. Az állomány elhelyezése megfelelő, az iskola becsben tartja a régi könyveit. Az elkülönített állomány 50%-a leltárba van véve, de nincs feltárva.

Tennivalók: szükséges a teljes régi állomány nyilvántartásba vétele és feltárása. Kb. 50 könyvet köttetni kell.

114. Varga Jenő Közgazdasági Szakközépiskola, Veszprém

A kis gyűjtemény a 19. század második és a 20. század első felében megjelent magyar, latin, német nyelvű kiadványokból áll. Feltűnően sok a töredék. Az állomány zöme olcsó, agyonkölcönzött népszerű szépirodalomból és ismeretterjesztő kiadványokból áll. Az állomány nincs elkülönítve, a nyilvántartásba vétel befejezetlen s nincs feltárva.

Tennivalók: be kellene fejezni a nyilvántartásba vételt és elkezdni a feltárást. Kb. 200 könyvet köttetni kell.

Zala megye

Az öt, régi könyvekkel rendelkező gyűjtemény közül egy közepesnél nagyobb (egyben ez a legértékesebb is), három közepesnél kisebb, egy pedig egészen kicsi. Három könyvtár rendezett, gondozott, a másik kettő rendezetlen, különösen a keszthelyi Vajda János Gimnáziumé. A régi könyveket az intézmények felében elkülönítetten kezelik. A nyilvántartások egy könyvtár kivételével rendben vannak. A feltárás egy könyvtárban teljes, a többiben részleges vagy teljes egészében hiányzik. Az iskolák általában megbecsülik a régi könyveket, amit a könyvtárak állapota, rendezettsége is mutat. A könyvek állapota kielégítő, bár elég sokat kellene köttetni.

115. Csány László Közgazdasági Szakközépiskola, Zalaegerszeg

A közepesnél kisebb gyűjteményben 29 db 1801 előtti kiadású dokumentum van, zöme teológiai témájú. Nagy értékű antikvitásokkal nem rendelkezik a könyvtár, ugyanakkor számos, ma már ritkaságnak számító dokumentumot birtokolnak (történelmi, művelődéstörténeti kézikönyvek, forrásmunkák). A szépirodalmi

sorozatok nagyrésze töredék. Az elkülönítetlen állomány nyilvántartott, feltárása befejezetlen.

Tennivalók: szükséges a régi állomány elkülönítése a használatos könyvektől, továbbá fel kellene tární. Kb. 200 könyvet köttetni, 15 db-ot pedig restauráltatni kell.

116. Landler Jenő Gimnázium, Nagykanizsa

A közepesnél jóval nagyobb gyűjtemény könyvállománya mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt jelentős. Az 1801 előtti kiadású művek száma 200 kötet, számos ritkasággal és különlegességgel (pl. 1697-ből származó színes, rézmet-szetes térkép, kéziratok). A gyűjtemény gerincét a 19-20. századi természettu-dományos, művészeti, szépirodalmi, történelmi művek, alapvető forrásmunkák, kézikönyvek, lexikonok alkotják. A könyvtár működési feltételei jók. A jelentő-sebb értékeket üvegszekrényben őrzik, a többit besorolták a használatos könyvek közé. Az állomány nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: A régi könyveket ki kellene vonni a használatos állományból és elkülö-níteni. A meglévő szakkatalógus is korszerűsítésre szorul. Mintegy 1200 könyvet köttetni, 50 db-ot pedig restauráltatni kellene.

117. Thury György Kereskedelmi Szakközépiskola, Nagykanizsa

A 105 kötetből álló kis gyűjtemény (ennyi maradt meg az 1952-es tűzvész után) zömmel szépirodalmi és ismeretterjesztő könyvekből áll. Az elkülönítetlen állo-mány nyilvántartott, de nincs feltárva.

Tennivalók: a régi állományt el kellene különíteni és fel kellene tární. Kb. 20 db könyvet köttetni kell.

118. Vajda János Gimnázium, Keszthely

A közepesnél kisebb gyűjteményben kb. 2 ezer kötet könyv van. Az állomány összetétele feltehetően 19-20. századi szak- és szépirodalom, kb. fele-fele arány-ban. Pontos megállapítani nem lehet, mert nyilvántartás nincs, a könyvek pedig vagy hozzáférhetetlen és megközelíthetetlen helyen vannak (eltorlasztott szekré-nyekben) vagy áttekinthetetlenül ömlesztve a földön kupacokban és szekrényekbe beszórva.

Tennivalók: halaszthatatlan feladat a rendcsinálás. A szétzilált könyvállományt ki kellene válogatni és a megmenthető könyveket alkalmas helyiségben tárolni. Ezt követheti az állomány rendezése, nyilvántartásba vétele és feltárása. A még használható dokumentumokat gombátlanítani és féregteleníteni szükséges. Az arra érdemes könyveket (kb. 800 kötet) be kellene köttetni.

119. Zrinyi Miklós Gimnázium, Zalaegerszeg

A közepesnél kisebb gyűjteményben nincs 1801 előtti kiadású dokumentum. A 19-20. századi gazdag anyagban megtalálható szinte minden tudományág alapvető

irodalma. Számtottevő a lexikonok, szótárak, kézikönyvek, továbbá a szépirodalmi sorozatok száma. Az elkülönítetlen állomány teljes egészében nyilvántartott, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: a régi állományt el kellene különíteni a használatostól. A feltárást be kellene fejezni s mintegy 150 könyvet beköttetni.

Budapest

Huszonhárom középiskolában vannak régi könyvek. Ezek közül három gyűjtemény tekintélyes nagyságú és értékű, egy kicsi, a többi közepesnél kisebb. Meglepően kevés az 1801 előtti kiadású dokumentum, számuk együttesen sem éri el az ezret. A gyűjtemények többsége rendezett, gondozott, néhány helyen nagy a helyhiány okozta zsúfoltság, de akadnak elhanyagolt könyvtárak is. A nyilvántartások csaknem minden iskolában rendben vannak, öt-hat iskolában befejezetlenek. Az állományok általában részben vagy töredékesen feltártak. A feltárás négy-öt iskola könyvtárában teljes, kettő-három viszont teljesen feltáratlan. A könyvek elfogadható állapotban vannak, noha elég sokat kell köttetni és restauráltatni.

120. Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium

A kis gyűjteményben 1801 előtti kiadású dokumentum nincs. Régi könyveiket az egykori Pedagógiai Főiskolától örökölték. A tárolás módja sajnos olyan, hogy az állományt nem lehet áttekinteni. A régi leltárkönyvek nincsenek meg, az állomány ellenőrizhetetlen. A régi gyűjtemény — 19-20. századi kézikönyvek, művelődés-történeti munkák, lexikonok — külön helyiségben elkülönített, feltárva nincs.

Tennivalók: célszerű lenne a raktárban lévő anyagot rendezni, nyilvántartásba venni és feltárni. Kb. 200 kötet könyvet köttetni szükséges.

121. Árpád Gimnázium

A közepesnél kisebb gyűjteményben 19 kötet 1801 előtti kiadású könyv van. A többi 19-20. századi művelődéstörténeti, történelmi, nyelvészeti és szépirodalmi munka, továbbá kézikönyvek, lexikonok. Az állomány 1850 előtről származó része elkülönített, a többit besorolták a használatos könyvek közé. A nyilvántartás teljes, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: a régi gyűjtemény egészét el kellene különíteni s be kellene fejezni a feltárást. Kb. 50 db könyv kötetésre, 5 könyv pedig restauráltatásra szorul.

122. Berzsényi Dániel Gimnázium

A főváros legnagyobb gyűjteményeinek egyike. Az 1801 előtti kiadású művek száma 50. A 19-20. századi művelődéstörténet, történelem, természettudomány szinte minden fontos alapműve megvan a könyvtárban, továbbá jelentős értékű kézikönyvek, lexikonok, szótárak, kéziratok és régi folyóirat-gyűjtemény is talál-

hatók a gazdag gyűjteményben. Az új, könnyűszerkezetes épület könyvtára megfelelő, bár túlságosan száraz. Az 1850 előtti kiadású könyveket — egy korábbi restaurálás során — szakszerűtlenül, barna ragasztószalaggal erősítették meg, így az eredeti kötésből, előzékből alig látszik valami. Az elkülönítetten kezelt gyűjtemény a nyilvántartásban szerepel, a feltárást elkezdték.

Tennivalók: időszerű lenne egy teljes leltári ellenőrzés, s a feltáró munkát gyorsabban kellene végezni. A fent jelzett könyvekről jó lenne a barna ragasztót eltávolítani, ami az összes így gondozott kötet restaurálását jelentené. Mintegy 500 könyvet köttetni, 225 kötetet pedig restauráltatni kellene.

123. Dózsa György Gimnázium

A kis gyűjteményben 4 kötet 1801 előtti kiadású mű van, a többi a 19-20. századforduló történeti forráskiadványai, kézikönyvei. A karbantartott gyűjtemény jó állapotú. Az elkülönítetten tárolt régi könyvek nyilvántartottak és feltártak.

Tennivalók: 2 db könyvet kellene restauráltatni.

124. Eötvös József Gimnázium

A közepesnél kisebb gyűjteményben 58 db 1801 előtti kiadású dokumentum van, köztük néhány igen értékes régi könyv. Az állomány gerincét a 19-20. századforduló kézikönyvei, művelődéstörténeti és ismeretterjesztő kiadványai valamint szépirodalmi sorozatai alkotják. A régi, bőrkötéses könyvek elég rossz állapotban vannak. Az elkülönített állomány felerészben nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: a nyilvántartásba vételt és a feltárást be kellene fejezni. A bőrkötéses könyveket tisztítani és konzerválni kellene. Kb. 3 kötetet kötetni, 7 könyvet pedig restauráltatni kellene.

125. Fazekas Mihály Gimnázium

A közepesnél nagyobb gyűjteményben 35 db 1801 előtti kiadású dokumentum van. Az állomány gerincét a 19-20. századból való kézikönyvek, lexikonok, szótárak, művelődéstörténeti, történelmi munkák és szépirodalmi sorozatok alkotják. Helyhiány miatt a gyűjtemény java ládákból van. A gyűjtemény lényegében elkülönített (csak mintegy 200 kötet van besorolva a kurrens állományba), teljes egészében nyilvántartott és feltárt.

Tennivalók: meg kellene oldani az állomány olyan elhelyezését, hogy az hozzáférhető, azaz használható legyen. Ki kell válogatni a köttetendő (kb. 100 db) és a restaurálandó (kb. 15 db) műveket.

126. Fáy András Közlekedésgépészeti Szakközépiskola

A gyűjtemény közepesnél kisebb s mindössze 17 db 1801 előtti kiadású dokumentumuk van. A néhány értékes szakkönyvön kívül az állomány zöme 19-20. századi kiadású nagy, összefoglaló munkákból, lexikonokból, kézikönyvekből áll. Van néhány értékes kéziratuk és egy Fáy különgyűjteményük. A régi könyveket

elkülönítetten kezelik, a legértékesebbeket zárt, üveges szekrényben. A gyűjtemény nyilvántartott és feltárt, a katalógus ugyan szakszerűtlen. A 19-20. századi kiadású könyvek elég rossz állapotban vannak.

Tennivalók: a régi könyveket szakszerűen kellene feldolgozni. Mintegy 100 könyvet köttetni, 10 db-ot pedig restauráltatni kell.

127. I. István Gimnázium

A közepes nagyságú gyűjteményben kevés (6 db) 1801 előtti kiadású mű van. A gazdag állomány 19-20. századi művelődéstörténeti, történelmi, természettudományi művekből, szépirodalmi sorozatokból és régi folyóiratokból áll. Jelentős számú kéziratuk is van. A nagyon szépen rendbehozott, századeleji szekrényekkel berendezett, három teremből álló könyvtár teljesen rendezett, nyilvántartott és feltárt. Az állomány állapota kielégítő, portalanított, szakszerűen tárolt. Az elkülönített gyűjteményt részben külön helyiségben, részben a használatos könyvtárban helyezték el.

Tennivalók: mintegy 100 db könyvet köttetni kell.

128. I. István Közgazdasági Szakközépiskola

A közepesnél kisebb könyvtárban kizárólag 19-20. századi művek: kézikönyvek, lexikonok, szótárak, tudományos és szépirodalmi sorozatok, művelődéstörténeti munkák találhatóak. Az állományt külön helyiségben tárolják, de teljesen rendezetlen. A nyilvántartás teljes, a feltárás viszont csak töredékes.

Tennivalók: mindenekelőtt rendezni kellene a régi gyűjteményt, majd feltárni. Köttetni kellene mintegy 100, restauráltatni pedig 20 könyvet.

129. József Attila Gimnázium

A közepes nagyságú gyűjteményben mintegy 200 kötetnyi értékes, 1801 előtti kiadású könyv található. Az állomány gerincét a 19-20. századi, legtöbb régi iskolában fellelhető művelődéstörténeti, történelmi, természettudományos művek, szépirodalmi sorozatok, kézikönyvek, lexikonok, szótárak és folyóiratok alkotják. A régi gyűjtemény nagyon szépen tárolt, gondozott, részben elkülönített. A 19-20. századi könyveket besorolták a használatos állományba. A nyilvántartás teljes, a részletes címléírás most készül.

Tennivalók: a teljes állományt el kellene különíteni és be kellene fejezni a feltárást. A bőrkötésű könyveket tisztítani és konzerválni kellene. Mintegy 30 kötetet restauráltatni kell.

130. Kossuth Zsuzsa Egészségügyi Szakközépiskola

A közepesnél kisebb gyűjteményben 150 kötet 1801 előtti kiadású könyv van, a többi a 19-20. századforduló idejéből való művelődéstörténeti, nyelvészeti, történelmi munka, továbbá szépirodalmi sorozat, kézikönyv, lexikon, szótár. Van néhány különlegességük is (Hofer Károly hagyaték, 1831-ből való növénygyűjtemény)

mény). Az új, könnyűszerkezetes épület levegője túlságosan meleg és száraz. A gyűjteményt elkülönítetten kezelik, nyilvántartása teljes, a feltárás részleges.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni s mintegy 500 kötetet kötetni, egyet pedig restauráltatni szükséges.

131. Kölcsey Ferenc Gimnázium

A főváros legnagyobb és legértékesebb gyűjteményeinek egyike, melyben kb. 200 db 1801 előtti kiadású, zömében magyar és latin nyelvű könyv, köztük számos ritkaság (kézzel festett atlasz, Teleki hagyaték) található. Rendkívül értékes a könyvtár 19-20. századi gyűjteménye, hiszen abban szinte minden megtalálható, amit a korabeli Magyarországon kiadtak és az iskolában hasznosítani tudtak. Külön figyelmet érdemlő a 20. századelő mintegy 50 folyóméternyi (kb. másfél ezer kötet) matematika-fizika anyaga, mely sajnos a leltárban nem szerepel. A nyilvántartás — ezt leszámítva — teljes, a feltárás részleges. Az állomány egyik része (az 1850 előtti kiadások) elkülönített, a másik nem.

Tennivalók: a könyvtárhelyiséget és bútortatot fel kellene újítani, alapos takarításra és portalanításra lenne szükség. Ellenőrizni kellene az állományt, megállapítani a tényleges hiányokat s felvenni az esetlegesen előkerülő, lappangó dokumentumokat. A feltárást is be kellene fejezni. Indokolt a gombátlanítás és a féregtelenítés, továbbá 5-6 ezer könyv kötetése s mintegy 30 db restauráltatása.

132. Madách Imre Gimnázium

A közepesnél jóval kisebb gyűjteményben 16 db 1801 előtti kiadású mű van. Értékes, régi könyvek nagy részét 1963-ban selejtezték (6 ezer kötet), illetve átadták az ELTE görög-latin tanszékeinek (607 db), s csak a használható kézikönyvek, lexikonok, szótárak, összefoglaló munkák maradtak meg, valamint egy tudománytörténeti szempontból értékes matematika-fizika gyűjtemény. Az elkülönített állomány nyilvántartott, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni. Hasznos lenne egy kiadós takarítás és néhány bőrkötéses könyv konzerválása. Kb. 400 könyvet kötetni, egyet pedig restauráltatni szükséges.

133. Móricz Zsigmond Gimnázium

A közepesnél kisebb gyűjtemény kizárólag 19-20. századi művekből áll. A használatos kézikönyveken, lexikonokon, szótárakon kívül néhány ritkaság is akad (Kármán Mór különgyűjtemény, dedikált művek, első kiadások). A könyvtár rendszerben tartott, de az állomány nagyobbik része leltározatlan és feltáratlan. A régi könyvek kisebbik része elkülönített, a nagyobbik részét besorolták a használatos állományba.

Tennivalók: a teljes régi állományt leltárba kellene venni, elkülöníteni és feltárni. Mintegy 150 könyvet kötetni, 20 db-ot pedig restauráltatni kell.

134. Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakközépiskola

A kis gyűjteményben 31 kötet 1801 előtti kiadású mű van. Elkülönítve csak a legértékesebb és legmutatósabb darabok vannak. A többi — együtt tartva ugyan - az olvasóteremben egy nyitott szekrényben ömlesztve zsúfolódik. Az állomány nyilvántartott, de nincs feltárva. Az iskola fontolgatja néhány ritkán használt könyv — elsősorban 18. századi idegen nyelvű — eladását.

Tennivalók: teljes leltári ellenőrzés után át kellene rendezni a régi gyűjteményt, beleértve az olvasóteremben hányódó köteteket is. Az eladási szándékot az OSZK-nak be kell jelenteni és véleményétől függően dönteni. Kb. 30 könyvet köttetni, 10 könyvet pedig restauráltatni kell.

135. Petőfi Sándor Gimnázium

A kis gyűjteményben a 23 db 1801 előtti kiadású könyvön kívül van néhány különlegesség, dedikált mű, első kiadás és kézirat is. Az elkülönített állomány nyilvántartása befejezetlen, a feltárás töredékes.

Tennivalók: a nyilvántartásba vételt és a feltárást be kellene fejezni. Kb. 100 db könyvet köttetni, 10 db-ot pedig restauráltatni szükséges.

136. II. Rákóczi Ferenc Gimnázium

A közepesnél kisebb gyűjteményben kevés (18 kötet) 1801 előtti kiadású könyv van. A 19-20. századi állomány zömét a művelődéstörténeti, történelmi, irodalomtörténeti, természettudományi munkák, továbbá a kézikönyvek, lexikonok, szótárak és szépirodalmi sorozatok alkotják. A régi állomány egy része elkülönített, a másik része szakrendben, a használatos állományba sorolva található. A nyilvántartásba vétel hiányos, a feltárás befejezetlen. Sok a töredék és a rossz állapotú könyv.

Tennivalók: a régi állományt teljesen el kellene különíteni a leltári nyilvántartásba vétel után, majd feltárni. Mintegy 100 könyvet köttetni, 5 dokumentumot pedig restauráltatni szükséges.

137. Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium

A legnagyobb régi gyűjtemény a fővárosban. Az 1801 előtti kiadású dokumentumok száma (kb. 120 db) viszonylag kevés, de értékes a nagy mennyiségű 19-20. századi állomány: alapvető forrásmunkák a művelődéstörténet, történelem, irodalomtörténet, nyelvészet, természettudományok köréből, szépirodalmi sorozatok, kézikönyvek, lexikonok, szótárak, sokféle, nagy mennyiségű folyóirat-sorozat. Az állomány nyilvántartásba vétele teljes, de a feltárás csak töredékes. A részben elkülönített gyűjtemény tárolása nem megoldott, a dokumentumok egy részét - polcok hiányában — a földön tárolják.

Tennivalók: a régi gyűjteményt mindenképp rendezni és hozzáférhetővé kellene tenni, majd gondoskodni a megfelelő elhelyezésről. A rendkívül gazdag állományt

— értékére tekintettel — sürgősen fel kellene tární. Kb. 1 ezer könyvet köttetni, 30 db-ot pedig restauráltatni szükséges.

138. Steinmetz Miklós Gimnázium

A közepes nagyságú gyűjteményben mindössze 3 db 1801 előtti kiadású könyv van, az állomány túlnyomó többsége 20. századi, iskolában használatos, közismert történelmi, művelődéstörténeti, természettudományi munka, szépirodalmi sorozat, továbbá kézikönyv, lexikon, szótár. A régi könyvek egy részét elkülönítetten, jó körülmények között tárolják, másik részét (főként a szépirodalmat) besorolták a használatos könyvek közé. Az állomány teljes egészében nyilvántartott és részben feltárt.

Tennivalók: a teljes állományt fel kellene tární. Mintegy 200 könyvet köttetni, 3 db-ot pedig restauráltatni szükséges.

139. Szilágyi Erzsébet Gimnázium

A közepesnél jóval kisebb gyűjteményben egyetlen egy 1801 előtti kiadású mű van, a többi — csaknem teljes egészében — 20. századi megjelentetésű történelmi, irodalomtörténeti, szépirodalmi munka. Az elkülönítetten kezelt gyűjtemény nyilvántartott és részben feltárt.

Tennivalók: a feltárást be kellene fejezni s mintegy 50 könyvet be kellene köttetni.

140. Táncsics Mihály Gimnázium

A közepesnél kisebb gyűjteményben 41 db 1801 előtti kiadású könyv van. Igen értékesek a különgyűjteményeik (Lyka Károly gyűjtemény, Budapest XII. kerületi helytörténeti gyűjtemény) és a kézírataik. A könyvtár példaszerűen elhelyezett, rendezett és gondozott. A régi állomány teljes egészében nyilvántartott és feltárt. A könyvek többsége elfogadható állapotban van.

Tennivalók: sürgősen fertőtleníteni, gombátlanítani kellene, mert a zárt szekrényekben való tárolás miatt szinte az egész állomány fertőzött. A Lyka-képeket is tisztíttatni kellene. Kb. 200 db könyvet szükséges köttetni s 60 db-ot pedig restauráltatni.

141. Teleki Blanka Gimnázium

A közepesnél kisebb gyűjteményben az 57 kötet 1801 előtti kiadású munkán kívül számos ritkaság és gazdag évkönyv-gyűjtemény is található. A régi könyvek kisebbik részét elkülönítetten, de elég rossz körülmények között tárolják, a nagyobbik részét a használatos könyvekkel együtt. A nyilvántartásba vétel csaknem teljes, a feltárás befejezetlen.

Tennivalók: a feltételezhetően kallódó könyvek miatt ajánlatos lenne teljes leltári ellenőrzés. Be kellene fejezni a feltárást s gondoskodni kellene az állomány megfelelő elhelyezéséről és az elkülönített rész fertőtlenítéséről. Kb. 600 db könyvet köttetni, 10 db-ot pedig restauráltatni szükséges.

142. Veres Pálné: Gimnázium

A közepes nagyságú gyűjteményben 40 db 1801 előtti kiadású mű van, közte néhány igen értékes ritkaság. A későbbi időből származó dokumentumaik sem értéktelenek, hiszen a régi állomány közel fele idegen nyelvű. Az állományösszetétel hasonlít a más iskolákéhoz: művelődéstörténet, történelem, irodalomtudomány, természettudomány, továbbá kézikönyvek, lexikonok, szótárak. A részben elkülönített állomány nyilvántartása befejezés előtt áll, a feltárás részleges.

Tennivalók: a zsúfoltságon valamilyen módon enyhíteni kellene, hogy a régi állományt teljesen el lehessen különíteni. Be kellene fejezni a nyilvántartásba vételt és a feltárást. Szükség lenne gombátlanításra is. 21 dokumentumot restauráltatni kellene.

7. Az iskolai muzeális gyűjteményekre jogszabályok jegyzéke

- a) Mit tekintünk muzeális értékű gyűjteménynek? Meghatározza az 1/1967. (VI. 18.) MM sz. rendelet 4. §(1) és (2) bekezdése.
- b) Az őrzés, kezelés, védelem, nyilvántartásba vétel módját es fontosságát az alábbiak szabályozzák:
- Az 1963. évi 9. sz. tvr (egységes szövege az 1981. évi 19. sz. tvr.-ben) a muzeális emlékek védelméről.
1. §. (1) „A természet és a társadalom olyan kiemelkedő tárgyi, írásos és egyéb emlékeit, amelyek a természet alakulásának és a társadalom fejlődésének pótolhatatlan, jellegzetes bizonyítékai e törvényerejű rendeletben meghatározott módon kell védelemben részesíteni, a nemzeti, illetőleg az egyetemes kultúra számára megőrizni, tudományosan feldolgozni és hozzáférhetővé tenni...”
 - A 2/1965. (I. 8.) MM sz. rendelet (egységes szövege a 18/1981. (XII. 5.) MM sz. rendeletben) a muzeális emlékek védelméről szóló 1963. évi 9. sz. tvr. végrehajtásáról.
 - A 117/1984. (M.K. 14.) MM sz. utasítás 44-46., 75. és 51-52. §-ai.
 - Irányelvek a pedagógiai vonatkozású muzeális emlékek kezeléséről (1972. OPKM).
 - A 26.383/1972. IV. sz. miniszterhelyettesi körlevél.
 - A 3/1975. (VIII. 17.) KM-PM sz. együttes rendelet IV. fejezete.
28. §. (1) A könyvtár köteles a muzeális értékű dokumentumok épségben való megőrzéséről fokozottan gondoskodni.
26-29. §-ai szabályozzák a nyilvántartás, a leltári ellenőrzés, az állományból való törles és az elhelyezés módját.
 - Az 1976. évi 15. sz. tvr. a könyvtárakról.
6. §. c) ... megőrizze és hozzáférhetővé tegye azokat a könyvtári anyagokat, amelyek az egyetemes, a nemzeti és nemzetiségi kutatások szempontjából jelentősek.
15. §. (2) A muzeális értékű könyvtári anyagok védelmére...a muzeális emlékek védelméről szóló jogszabályokat kell megfelelően alkalmazni.
 - A 17/1976. (VI. 7.) sz. MT rendelet, amely az 1976. évi 15. sz. tvr. végrehajtási utasítása, amelynek
25. §. (3) pontja előírja, hogy az OSZK a muzeális dokumentumok védelméhez, kezeléséhez szakmai segítséget nyújt.
 - Az 5/1978. (XII. 12.) KM sz. rendelet a könyvtári rendszer szervezetéről és működéséről.

III. 10. §. A hálózati központ a tagkönyvtáraknak

- c) „...támogatást nyújt a könyvtári állomány számszerű nyilvántartásában és annak feltárásában...”
- o) „...segíti a könyvtári állomány védelmét szolgáló tevékenységet.”
- A 27.829/1980. (VIII. 12.) március 19-én kelt miniszterhelyettesi körlevél, mely szerint „Az állományukban lévő nagyértékű és könyvészeti és pedagógiai ritkaságok megőrzése országos kulturális érdek...” és felhívja a figyelmet a muzeális könyvek gondozásával, ellenőrzésével, szolgáltatásával kapcsolatos rendeletekre.
 - A 203/1986. (M.K. 24.) MM sz. útmutató az iskolai könyvtárak fejlesztéséről 11. és 14. pontja.
- c) Több jogszabály foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a muzeális gyűjteményt keletkezési helyén kell megőrizni és hogyan.
- A 26.383/1972. IV. sz. miniszterhelyettesi körlevél leszögezi, hogy a muzeális gyűjteményt az iskolában kell megőrizni és jó katalógusokkal feltárni.
 - A 3/1975. (VIII. 17.) KM-PM sz. együttes rendelet IV. fejezete, amelynek 28. §. (2) pontja arról is rendelkezik, hogy „Ha egy könyvtár fenntartója a muzeális értékű dokumentumok megfelelő védelmét, kezelését, vagy feltárását nem tudná biztosítani, azok más könyvtárba való elhelyezéséről a kulturális miniszter – a könyvtár felügyeleti szervével egyetértésben – gondoskodik.”
 - A 27.829/1980. VIII. sz. miniszterhelyettesi körlevél leszögezi: „Igen fontos tehát, hogy e muzeális értékű gyűjtemények hiánytalanul és keletkezési helyükön őrződjenek meg.”
 - A 203/1986. (M.K. 24.) MM sz. útmutató az iskolai könyvtárak fejlesztéséről
 - IV. 11.p. „Az iskolai könyvtárak muzeális gyűjteményeit (régii középiskolák 1945 előtti gyűjteményei, könyvészeti ritkaságok) eredeti helyükön kell megőrizni, feltárni és a tudományos kutatás számára hozzáférhetővé tenni.”
- d) A megőrzés, nyilvántartás, feldolgozás, feltárás személyi feltételei megteremtéséhez a
- 203/1986. (M.K. 24.) MM sz. útmutató ad irányelvet.
 - V. B. 2. Személyi feltételek 2. bekezdés. „A nagyobb muzeális gyűjtemények rendezésére, feltárására, felsőfokú könyvtárosi szakképzettséggel rendelkező könyvtárost kell alkalmazni.”
 - V. B. 2.8. bekezdés: „...muzeális gyűjteménnyel rendelkező középiskolákban az előzőeknél gyorsabb ütemben, kiemelt fejlesztéssel kell megteremteni a távlati programokban meghatározott személyi feltételeket.”
- e) A muzeális gyűjtemények országos számbavétele érdekében a kötelező bejelentéssel az alábbi jogszabályok foglalkoznak:

- A 2/1965. (I. 8.) MM sz. rendelet (egységes szövege a 18/1981. (XII.5.) MM sz. rendeletben) a muzeális emlékek védelméről szóló 1963. évi 9. sz. tvr. végrehajtásáról.
- 3. §. (1) pontja a bejelentést kötelezően 1965. július 1-ben jelölte meg.
- Az 1/1967. (VI. 18.) MM sz. rendelet a muzeális értékű könyvek ... és egyéb nyomtatványok bejelentéséről – részletesen meghatározza, hogy
- mit kell bejelenteni és hogyan,
- a birtokbavételtől számított 30 napon belül kell bejelenteni,
- a bejelentést az OSZK-nak, mint illetékes országos múzeumnak kell megküldeni.
- A 158/1969. (M.K. 15.) sz. utasítás a pedagógiai vonatkozású muzeális tárgyak, könyvek és egyéb emlékek bejelentéséről 1. pontja úgy rendelkezik, hogy „Az alsófokú és középfokú oktatási intézmények, diákotthonok, kollégiumok és nevelőotthonok, valamint óvónőképzők, tanítóképzők és tanárképző főiskolák tulajdonában lévő muzeális értékű pedagógiai vonatkozású emlékeket...az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumhoz 1969. december hó 31. napjáig kell bejelenteni.”
- A MT 17/1976. (VI. 7.) sz. rendelete a könyvtárakról szóló 1976. évi 15. sz. tvr. végrehajtásáról 25. §-a (2) pontja előírja, hogy „A könyvtár az állományában lévő muzeális könyvtári anyagokról – a külön jogszabályokban meghatározott feltételek szerint – az OSZK-nak köteles bejelentést tenni.”
- A 7/1985. (IV. 16.) MM sz. rendelet a könyvtári anyagok bejelentéséről 4. §-ában a muzeális könyvtári anyagra vonatkozó bejelentési kötelezettséget megerősíti.

f) A számbavétellel, nyilvántartással és felügyelettel kapcsolatos igazgatási feladatokat

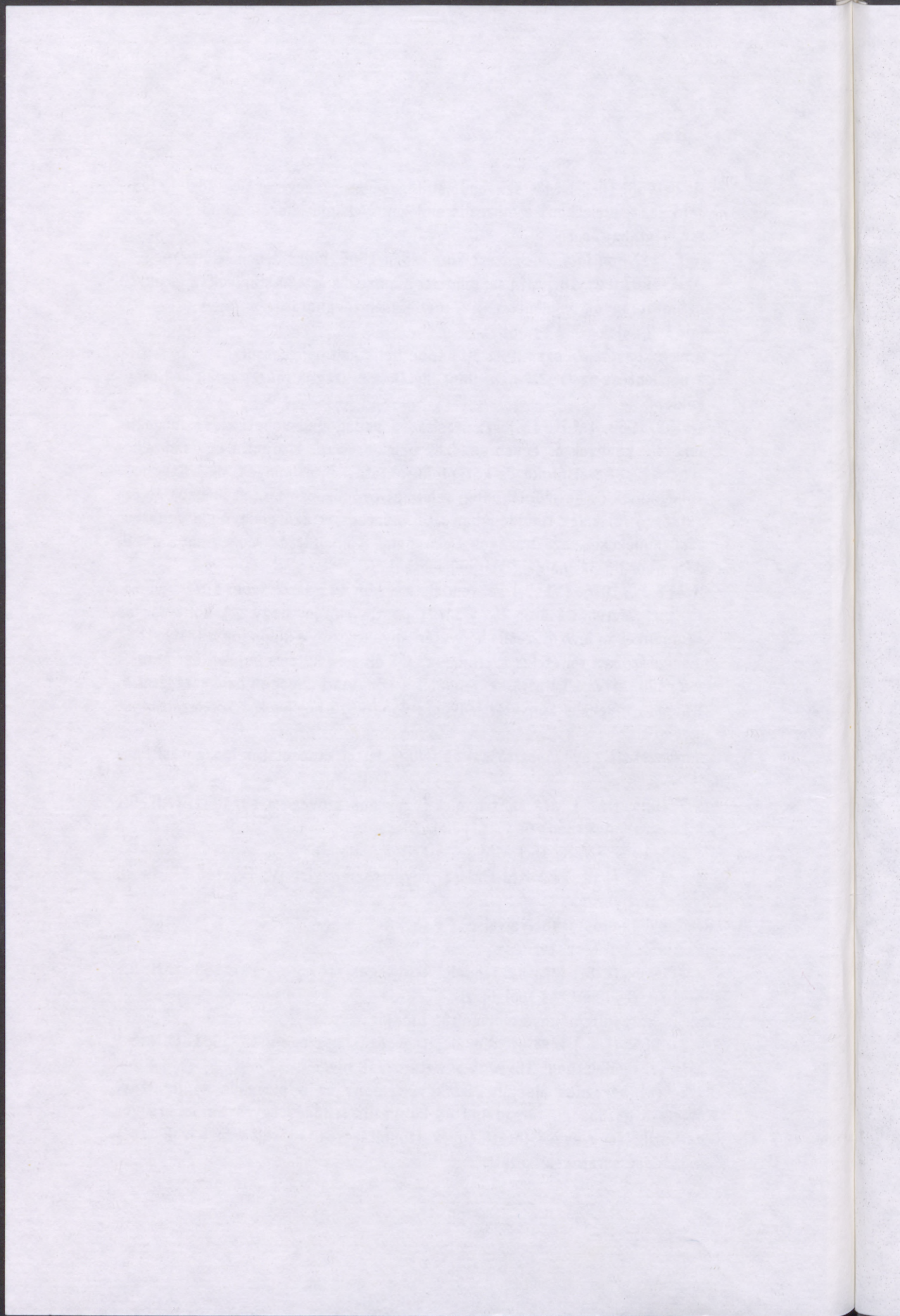
- a 2/1965. (I. 8.) MM sz. rendelet (egységes szövege a 18/1981. (XII. 5.) MM sz. rendeletben) 6. §. (1) bekezdése,
- a 158/1969. (M.K. 15.) MM sz. utasítás, valamint
- a 3/1975. (VIII. 17.) KM-PM sz. együttes rendelet IV. Fejezet 27. és 29 §-ai szabályozzák.

g) A védetté nyilvánítás szabályaival

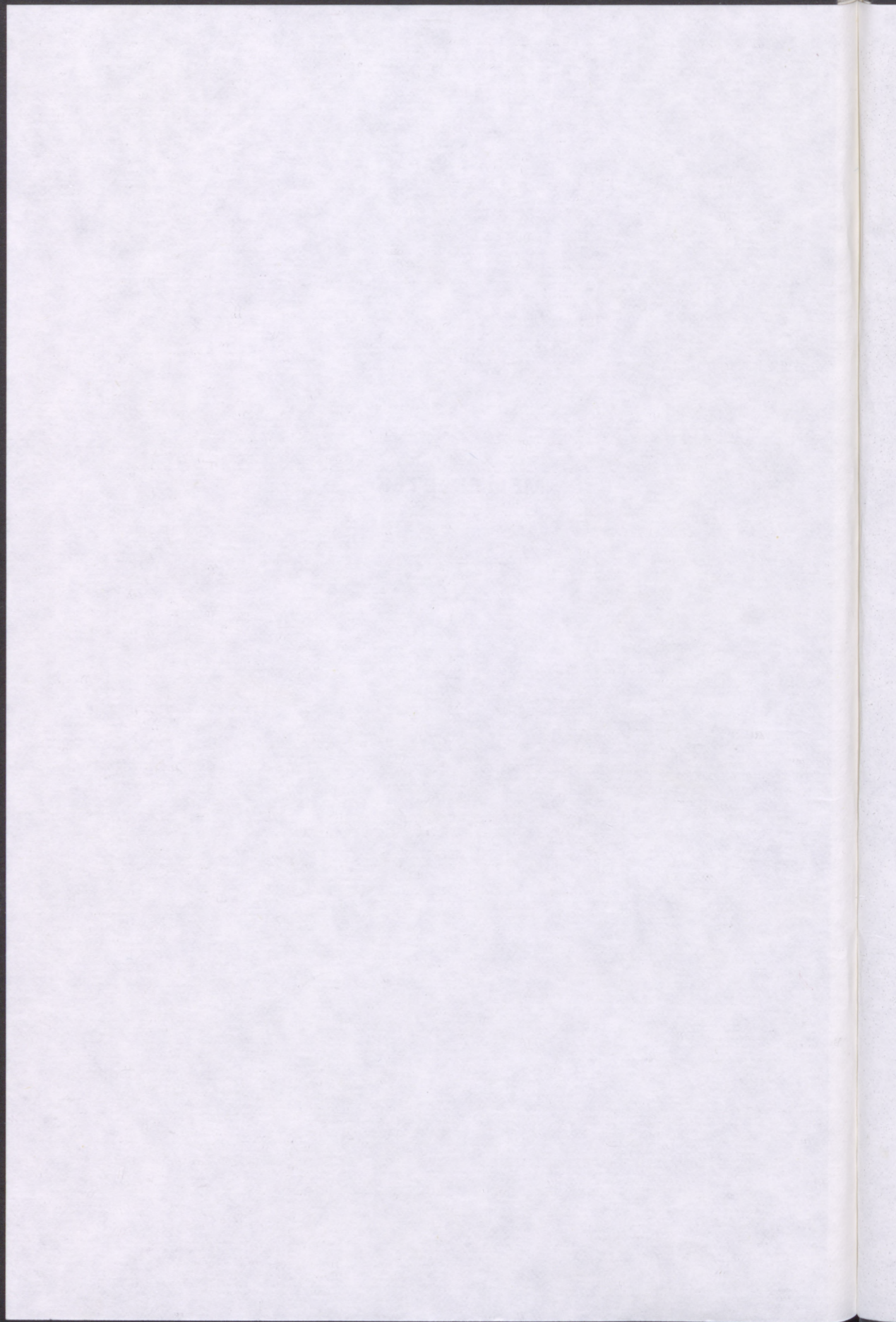
- az 1963. évi 9. sz. tvr. és
- a 2/1965. (I. 8.) MM sz. rendelet (egységes szövege a 18/1981. (XII. 5.) MM sz. rendeletben) foglalkozik.

h) A muzeális közgyűjteménnyé nyilvánítás módját

- a 2/1965. (I. 8.) MM sz. rendelet (egységes szövege a 18/1981. (XII. 5.) MM sz. rendeletben) 16-19. §-ai határozzák meg:
- 17. §(3) bekezdés alapján „Szakgyűjtemény az a muzeális gyűjtemény, amely a gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés egyes területeire vonatkozik, vagy egyes intézmények (tanintézetek, művelődési házak stb.) működése során keletkezett.”

MELLÉKLETEK

Előterjesztés

a közoktatási felügyeleti terület vezetői értekezletére

(Az ebben közölt számozott melléleteket nem adjuk közre.)

A nagy múltú középiskolák muzeális gyűjteményeinek helyzete és a problémák megoldásának cselekvési programja

Előterjesztő: Balázs Mihály

Készítette: Pózár Istvánné és dr. Fabulya László

Ezt az előterjesztést 1987. június 2-án megvitatta az Iskolai Könyvtári Kollégium. Az elhangzott észrevételekkel, javaslatokkal előterjesztésünket kiegészítettük. Az Iskolai Könyvtári Kollégium ebben a formában ajánlja a közoktatási felügyeleti terület vezetői értekezletének az anyagot megtárgyalásra és elfogadásra.

A nemzet önbecsülésének csalhatatlan jele múltja tárgyi és szellemi értékeinek megőrzése, ápolása, gondozása és az utókorra örökítése. Ennek társadalmi szintű felismeréséhez elég későn jutottunk el. Pedig a levéltáraink, a múzeumaink, a könyvtáraink – köztük jónéhány nagy múltú iskolánk könyvtára is – az európai és a nemzeti kultúra számos értékét őrzik. Tulajdonképpen csak becsült adatokkal rendelkezünk, nem is tudjuk pontosan, hogy mink van, mennyi van, hol van. Éppen ezért féltő, hogy értékeink – kevés kivételtől eltekintve – fizikailag tönkremennek, nem ritkán illetéktelen kezekbe kerülnek, a tudomány – s nemegyszer a nemzet számára – elvesznek.

E felismerés nyomán az elmúlt 25 esztendőben (a 7. fejezetben felsorolt és ismertetett) számos minisztertanácsi és miniszteri rendelet, utasítás jelent meg a muzeális értékű könyvek számbavételéről, nyilvántartásáról, feltárásáról, feldolgozásáról, megőrzéséről stb. Azonban a gyakorlatban nem vagy csak elenyészően kevés esetben történt meg ezek végrehajtása. Így a szinte mindere kiterjedő szabályozás ellenére megdöbbentő és elkésérítő, hogy ezek a gyűjtemények milyen elhanyagolt állapotban vannak.

E sommás megállapítást az alábbi tényekre alapozzuk.

I.

A 158/1969. (M.K. 15.) MM sz. utasítás kötelezővé tette a pedagógiai vonatkozású muzeális értékű könyvek bejelentését az OPKM-be, de csak néhány iskola jelezte állományát. Az eredménytelenség miatt az OPKM kérésére 1972-ben miniszterhelyettesi körlevél erősítette meg ezt az utasítást, de így is csak 21 vidéki és 12 budapesti iskola jelentkezett.

1975-ben az MM Könyvtári Osztálya, az OSZK és az OPKM együttesen kérte az iskolákat muzeális értékű könyvek adatain történő bejelentésére. Ekkor 128 iskola jelentette be gyűjteményét, amelyek állománya néhány kötettől 37 ezer kötetig

terjed. Ebből az OPKM – a muzeális értékű gyűjtemény kritériumainak megfelelően 50 középiskola és 2 pedagógusképző intézmény könyvtárát tartja nyilván. E könyvtárakban összesítve közel félmillió kötet található, melyekből több mint 20 ezer darab az 1801. év előttről származó mű. Ezek az adatok csak tájékoztató jelleggel fogadhatók el, mivel az iskolák – a megfelelő és pontos nyilvántartás hiányában – csupán becsléssel állapították meg. De még bőven vannak olyan iskolák is, amelyek nem jelentették be állományukat, ezért az összesített adatoktól való eltérések – feltehetően felfelé – jelentősek lehetnek. E bizonytalanság miatt a védetté nyilvánítás is elmaradt.

A következő években a gyűjtemények helyzetének rendezésére újabb erőfeszítések történtek. 1980-ban a kulturális miniszterhelyettes körlevélben kérte a megyei tanácsok elnökhelyetteseinek a segítségét. Ugyanebben az évben az OPKM intézkedési tervet készített. Ezt követően a MM Könyvtári Osztálya 1982-ben, 1984-ben és 1985-ben ismételt felhívta az illetékes tanácsok figyelmét a hatályos jogszabályokban foglaltak végrehajtására. 1983-ban az OSZK-KMK az OPKM közreműködésével „Régi könyvek feldolgozása és gondozása” címmel tanfolyamot indított iskolai könyvtárosok számára, hogy ezzel is növelje szakértelmüket, hozzáértésüket. Mindezek ellenére a helyzet nem sokat változott. Az 1986-ban megjelent iskolai könyvtári fejlesztési útmutató is részletesen foglalkozik a muzeális értékű könyvekkel és gyűjteményekkel kapcsolatos feladatokkal. Megbízható, pontos adataink ma sincsenek a gyűjteményekről. Helyzetük változatlanul aggasztó: elhelyezésük, védelmük, feltárásuk megoldatlan, kezelésük sok esetben ma is gondatlan. A rendelkezéseket – kevés kivételtől eltekintve – ma sem hajtják végre.

II.

Hogy a valóságos helyzet konkrétan milyen, azt egy reprezentatív felmérés alapján tudjuk körvonalazni. 1986-ban az Országos Könyvtárügyi Tanács Állományvédelmi Szakbizottsága felmérte az ország könyvtárainak állományvédelmi helyzetét. Az iskolai könyvtárak vizsgálatát – mint e szakbizottság tagja – az OPKM vállalta el. A muzeális értékű gyűjteménnyel rendelkező említett 50 iskola közül 11 iskola könyvtárát vizsgáltuk meg. Az országos helyzetet jól és megközelítően pontosan reprezentáló vizsgálat az állományvédelem minden területét felölelte.

A 11 könyvtárban közel 280 ezer kötetet találtunk, s ebből több mint 10 ezer kötet az 1801. év előtti kiadású magyar és az 1600. év előtti kiadású külföldi mű. Találhatók köztük kódextörédek, 18 darab ősnymtatvány, s olyan művek is, amelyekből csupán 1-2 példány van az országban. Az 1870. év előtti értékes és csaknem teljesen feltáratlan kéziratok száma több mint 60 ezer lap, és az 1870. év utáni kéziratok száma is meghaladja a 10 ezer lapot.

A vizsgálat során fontosabb megállapításaink a következők voltak.

A gyűjtemények elhelyezése nem megnyugtató. A 11 iskolából nyolcban a muzeális gyűjtemény külön helyiségben van, nem keveredik az 1945. év utáni állománnyal. Nem így a másik háromban, köztük a nagykovácsi Arany János Gimnáziumban, ahol együtt zsúfolódik-keveredik rendezetlenül a régi és az új anyag.

A helyiségek állapota, kialakítása, gondozottsága igen különböző. Mintaszerű a helyzet a csurgói Csokonai Gimnáziumban, a szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban, a miskolci Földes Ferenc Gimnáziumban (Lévay Könyvtár) és a mezőtúri Dózsa György Mezőgazdasági Szakközépiskolában. A legelszomorítóbb a soproni Berzsenyi Dániel Gimnázium híres gyűjteményének az elhelyezése, mely bár külön, de fűtetlen helyiségben van, a hideg dermesztő, nincs villany, a falak több méter magasságban is nedvesek, dolgozni nem lehet benne. Az állomány penészedik és más módon is rohamosan megy tönkre. Ha ezek az állapotok akár csak néhány évig is változatlanul maradnak, a közel 50 ezer kötetes gyűjteményre a gyors enyészet vár.

A gyűjtemények szakszerű állagmegóvása, raktározása, tárolása, gondozása (kötetés, restaurálás) csaknem mindenütt megoldatlan. A könyvek a polcokon több helyen sérülékenyen, össze-vissza dobálva, raktári rend nélkül állnak. A könyveket elvételek portalanítják, rendszeresen csak 1-2 helyen. Hőszabályozó sehol sincs, hő- és páratartalommérő csak 1-2 helyen. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között a gyűjtemények jelentős része rossz állapotban van. A 11 könyvtár közül mindössze kettőben kötetnek (ott is csak esetlegesen, váratlan pénzből), s csupán a csurgói könyvtárban restauráltak rendszeresen, de évente csak 1-2 kötetet. A bőrkötések konzerváló kezelésére is csak Csurgón került sor, máshol mindenütt törik, mállik, porlad a kötés. Sok könyvtár könyveiben megtelepedtek a gombák, rovarok – elengedhetetlenül sürgős lenne a fertőtlenítésük. E munkát csupán a kunszentmiklósi Damjanich János Gimnáziumban végezték el. A múlt század 70-es éveitől a könyveket, folyóiratokat savas papírra nyomták, ezek „elégnek”, elsárgulnak, törnek – fontos lenne a savtalanítás és a mikrofilmzés. Erre még csak kísérlet sem történt sehol.

A gyűjtemények vagyónvédelme, tűzvédelme kevés helyen kielégítő.

Az iskolai muzeális gyűjtemények teljes állománya feltáratlan, feldolgozatlan. (Egyetlen kivétel a miskolci Lévay Könyvtár, amely a város iskolai könyvtárainak közös muzeális gyűjteménye. 3 főállású, egyetemet végzett könyvtárszakos munkatárs folyamatosan végzi a szakszerű feltáró-feldolgozó munkát – jelenleg kb. az állomány felénél tartanak.) A régi leltárkönyvek több iskolában elvesztek. A meglévőkről pedig kiderült, hogy sok esetben hiányosan, pontatlanul vezették, s ezért lehetetlen az állomány áttekintése. Nehezíti a tisztánlátást, hogy egy-egy gyűjteményben igen nagyok a hiányok. A háború alatt sok könyvnek nyoma veszett, de egyik-másik állományt megcsapolták – átvételi bizonylatok nélkül – az új társadalmi rend kialakulásakor az állam és az egyház közötti megállapodások is. A régi katalógusok, kötetkatalógusok ugyancsak szétszóródtak, a maradékok megbízhatatlanná váltak. A művek újbóli állományba vétele, leltározása, feldolgozása sehol sem történt meg. Ily módon napjainkra a sok százezer könyv, köztük a több 10 ezer igen nagy értékű könyvészeti és pedagógiai ritkaság „elveszett” a kutatás, a nemzet számára. Kizárólag a könyvtárosok memóriája vagy az állomány darabonkénti kézbevétele deríti ki egy-egy mű létét vagy hollétét.

A nyomasztó gondoktól – meggondolatlanságból, tájékozatlanságból, netán felelőtlenségből – az utóbbi években néhány iskola úgy próbált szabadulni, hogy figyelmen kívül hagyta az érvényes jogszabályokat, melyek szerint a muzeális értékű iskolai gyűjte-

ményt eredeti helyén, a fenntartó iskolával elszakíthatatlan egységben kell megőrizni. A gyűjtemény egy-egy részét átadták múzeumoknak, egyetemi tanszékeknek (nagykőrösi Arany János Gimnázium, nagykállói Korányi Frigyes Gimnázium) vagy éppen eladták az antikváriumokban (pl. 1980/81-ben a budapesti Madách Gimnázium, 1983/84-ben a budapesti Veres Pálné Gimnázium, 1985-ben a budapesti Teleki Blanka Gimnázium). Elrettentő példaként említjük meg Pestalozzi műveinek 1819-1826 között 15 kötetben megjelent első kiadását, melyet az OPKM évtizedekig nem tudott megszerezni. 1985-ben – a Teleki Blanka Gimnázium által áruba bocsátott csonka sorozat (3 kötet hiányzott) – az antikváriumtól szereztük be 7 ezer forintért. A teljes sorozatot 7 ezer NSZK márkáért tudták volna értékesíteni külföldön. A Fővárosi Pedagógiai Intézet megvizsgálta az említett három iskola eljárását. A helyhiánnyal küszködő iskolák felajánlották a könyveket az OSZK-nak. Volt, amelyik éveig várt válaszra, nem kapott segítséget. Nem csoda, ha a központi segítségnyújtás elmaradása miatt az iskola túladdott a könyveken, hiszen azt tapasztalta, hogy akik a témához nála jobban értenek, azoknak közömbös a megoldás.

III.

Az iskolák muzeális könyvgyűjteményei nemzeti értékeink, nemzeti vagyionunk része. Szorosan összefonódtak nagy múltú iskoláink sorsával, történetével – ily módon iskola-, pedagógia-, oktatás- és művelődéstörténeti értékeket képviselnek. Fontos kutatási területei és forrásai lehetnek a magyar tudományos életnek, de csak akkor, ha mielőbb megtörténik pontos számbavételük, nyilvántartásuk, feldolgozásuk, méltó elhelyezésük és működtetésük – azaz, ha hozzáférhetővé válnak a kutatás számára. Az iskolák muzeális, történeti könyvtáraival kapcsolatos tennivalókat a hatályos jogszabályok mindenre kiterjedően, körültekintően meghatározták. Azonban végrehajtásuk nem, vagy csak nagyon vontatottan valósul meg, melynek okait a következőkben látjuk.

A muzeális értékű gyűjteményeket birtokló intézményekben és az azokat fenntartó és irányító tanácsi szervezetekben jelentős mértékű a kádermozgás. Az egymást váltó vezetők és dolgozók a gyűjteményekkel kapcsolatos jogszabályokat és feladatokat nem, vagy csak részben ismerik.

A gyűjteményekkel kapcsolatos jogszabályok előírásainak egyszeri és folyamatos realizálása a fenntartóktól nagyobb anyagi juttatást követel (külön helyiség megteremtése, berendezése: biztonsági felszerelések, kötetés, restaurálás, feltárás-feldolgoztatás díja stb.), mert ezek jelentősen meghaladják az intézmény mindennapos működési költségeiből erre a célra jelenleg fordítható összegeket. Ám a fenntartóknak erre sem biztosított fedezetük, sem egyéb, erre a célra fordítható anyagi forrásuk nincs.

A rendelkezések egyes előírásai irreálisak, nem azért, mert a fontos követelményeket előírja, hanem azért, mert megvalósításukat kizárólag az iskolákra hárítja. Márpedig e követelmények központi segítség nélkül nem valósíthatók meg. (Ilyen pl. a restaurálás, amely nemcsak a szándéktól, az anyagi fedezettől függ. Még napjainkban sincs az országnak egy olyan központi restauráló műhelye, amely az iskolák igényeit is képes lenne kielégíteni. A könyvtári feldolgozás, feltárás szintén nem valósítható meg

maradéktalanul az iskolában még akkor sem, ha meg tudják teremteni egy kizárólag a muzeális gyűjteménnyel foglalkozó munkatárs alkalmazásának az anyagi fedezetét. Ez a munka speciális szakértelmet igényel.)

Végül, az eredménytelenség szemléleti okokra is visszavezethető. Ahol az igazgató tisztában van azzal, hogy milyen érték van az iskolájában, ott nagyobbak az eredmények (pl. Molnár László volt igazgató – Csurgó, Győrfi Györgyné igazgató – Mezőtúr). Ahol a muzeális gyűjtemény terhet jelentő „elavult, ócska könyvek” tömege, ott az eredménytelenség dominál és nagyon messziről kell elindulni a rendteremtésben.

IV.

Az iskolai muzeális gyűjtemények helyzete és a fenti okok mérlegelése alapján a következő feladatok végrehajtását tartjuk szükségesnek:

1. Az OPKM a MM Könyvtári Osztályával egyetértésben kérje fel a megyei könyvtárakat, hogy a megyei pedagógiai intézetek közreműködésével

a) mérjék fel az ország összes iskoláinak teljes muzeális gyűjteményét. A felmérés alapján az OPKM készítsen központi nyilvántartást.

Felelős: OPKM
MM Könyvtári Osztály
megyei pedagógiai intézetek
megyei könyvtárak

Határidő: 1990. június 30.

Az MM Könyvtári Osztálya e javaslatunkkal nem ért egyet. Azt javasolják, hogy a megyei könyvtárak részvétele nélkül a megyei pedagógiai intézetek könyvtárai és az OPKM végezzék el a felmérést.

Az OSZK sem tartja megfelelőnek a megyei könyvtárak felmérésében való részvételét a szükséges szakértelem hiánya miatt. Helyette javasolják, hogy a felmérést az OPKM által felkért néhány szakember végezze el megfelelő díjazás ellenében.

Mindkét vélemény ellenében fenntartjuk eredeti javaslatunkat.

b) A felmérés alapján tájékoztatni kell az illetékes tanácsok művelődési osztályait a hatáskörükbe tartozó iskolai muzeális gyűjteményekről.

Felelős: OPKM
Határidő: 1990. december 31.

Az OSZK javasolja, hogy a felmérést követően a MM kötelezze az érdekelt tanácsokat és iskolákat arra, hogy az iskolai muzeális gyűjtemények méltó elhelyezésének megoldására készítsenek tervet.

Felelős: MM
érdekelt tanácsok és iskolák
Határidő: 1991. június 30.

d) A kritériumoknak megfelelő iskolai muzeális gyűjtemények védetté nyilvánítását kezdeményezni kell.

Felelős: OPKM

Határidő: 1990. december 31.

2. Az iskolai muzeális gyűjteményekre vonatkozó jogszabályok jegyzékét minden érdekelt iskolának és művelődési osztálynak el kell küldeni.

Felelős: OPKM

Határidő: 1988. június 30.

3. Meg kell oldani az iskolai könyvtárak könyvészeti, pedagógiai és művelődéstörténeti szempontból ritka, értékes műveinek restaurálását.

a) Erre a célra a MM és az illetékes tanácsok létesítsenek központi pénzalapot, kezelje az OSZK legyen.

Felelős: MM

illetékes tanácsok

OSZK

Határidő: 1989. december 31.

b) Az iskolák a restaurálandó művek jegyzékét az OSZK restaurátoraival közösen készítsék el és állapítsák meg az érvényesítendő sorrendet.

Felelős: az érdekelt iskolák

Határidő: 1990-től folyamatos

c) Az OSZK Központi Restauráló Laboratóriuma (a jelenlegi és a szerveződő új) adjon évi kvótát az iskolák arra érdemes könyveinek a restaurálásra.

Felelős: OSZK

Határidő: 1989. december 31.

4. Központi segítséget kell nyújtani az iskolák muzeális értékű gyűjteményeinek a feldozásához.

a) A MM a Szakmai Fejlesztési Program pénzalapjából biztosítson erre megfelelő, évenként felhasználható fedezetet, melyet az OPKM kezel. (A jelenlegi ismereteink szerinti állomány teljes feldozásának a költsége mintegy 30 millió forint lenne.)

Felelős: MM

OPKM

Határidő: 1988. június 30.

b) Az érdekelt iskolák és iskolafenntartók az OPKM által kezelt pénzalap felhasználásával (elképzelt, hogy pályázat útján is lehet a központi pénzalapból részesülni), az OSZK és az OPKM szakmai segítségével szervezzék meg szakemberekből álló teamekkel a feldolgozást, a kötetkatalogusok elkészítését és kiadását.

Felelős: OPKM

az érdekelt iskolák

és iskolafenntartók

Határidő: 1989-től folyamatos

5. A fenti feladatok végrehajtásáról az OPKM évente tájékoztassa az Iskolai Könyvtári Kollégiumot, kétévenként pedig a közoktatási felügyeleti terület vezetői értekezletét.

Felelős: OPKM
Határidő: évenként ill. 2 évenként

Határozati javaslat

A közoktatási felügyeleti területi vezetői értekezlete – A nagy múltú középiskolák muzeális gyűjteményeinek helyzete és a problémák megoldásának cselekvési programja c. jelentést

elfogadja
módosításokkal elfogadja
nem fogadja el.

Az előterjesztésnek két melléklete volt. Az 1. sz. mellékletet kiemeltük, az azóta történt módosításokat átvezettük és e kötet végén a 7. fejezetben közöljük. A 2. sz. melléklet azoknak az iskoláknak a névjegyzékét tartalmazza, amelyeket gyűjtemény nagyságúnak minősítettek. Közlésétől azért tekintünk el, mert valamennyi iskola szerepel az 1988/89-es felmérés kimutatásában.

A D A T L A P

az iskolai könyvtárak 1945 előtti állományának felméréséhez

1. Az iskola megnevezése:
-
2. Az 1945 előtti könyvtári dokumentumok számadb
megoszlása
- a/ Az 1801 előtti dokumentumok számadb
 ebből:
- ősnymtatványdb
- magyar nyelvű (becsléssel)db
- német nyelvű "db
- latin nyelvű "db
- más idegen nyelvű "db
- b/ Az 1801-1944 közötti dokumentumok számadb
3. Kéziratok számalap
4. Az 1945 előtti dokumentumok nyilvántartása
- a/ van - nincs
- b/ az egészről - %-áról
- c/ a nyilvántartás formája: leltárkönyv
 cédula-nyilvántartás
 egyéb:
5. A gyűjtemény: feltárt - részben feltárt (.....%-ban) -
nincs feltárva
- Ha feltárt, a feltárás rendszere: betűrendes, szakrendi,
nyomatott katalógus (ez esetben kérjük a pontos adatokat)
-
- egyéb:

6. Az 1801 előtti állományt ért jelentősebb csökkenés mértéke
becsléssel: Mikor?
- a) elpusztult
- b) selejtezett
- c) más intézménynek átadott
- d) egyéb csökkenés
7. Az 1945 előtti dokumentumok elhelyezése
- a) elkülönített
- külön helyiségben
- az iskolai könyvtárral egy helyiségben
- b) nincs elkülönítve
- c) az elhelyezés módja: szabadpolcon - szekrényben -
raktárban - egyéb módon:
8. A gyűjtemény különlegességei (pl. különgyűjtemények, dedikált
könyvek, első kiadások stb.)
-
-
9. Legértékesebb dokumentumaik:
-
-
10. A gyűjtemény kuttási célokra: használható - nem használható
11. A dokumentumokat: az iskolai könyvtáros(ok) kezelifő
- külön könyvtáros kezelifő
12. Az állományvédelem: megoldott - nem megoldott
- a) gombátlanítani kell
- b) féregteleníteni kell
- c) köttetni kell (kb. db-ot v. f-ot)
- d) restaurálásra szorul kb.db
13. Az iskola évente mennyit áldoz a régi gyűjteményre?Ft

14. Az iskola környezetében vannak-e olyan szakemberek, akik szakértelmükkel segíteni tudnának a feldolgozásban? (név, cím)

.....
.....

15. A felmérést végző

a) véleménye:

b) javaslata

..... 19..hónap

.....
a felmérést végezte

A felmérés dokumentációja

A felmérés teljes dokumentációját az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum Múzeumi Osztályának az irattárában helyeztük el a jelen kötet kéziratával együtt.

Kiadványunkat eljuttattuk:

- valamennyi érintett iskolának és fenntartóiknak,
- minden megyei pedagógiai intézet szakkönyvtárának,
- minden megyei könyvtárnak és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak,
- a Művelődési Minisztérium iskolai és egyetemi főosztályainak
- minden érdekelt országos hatáskörű szervnek és közgyűjteménynek.

TARTALOM

Előszó	3
1. A nagy múltú középiskolák könyvtárai	5
2. Az 1988–1989-es felmérés előkészítése és lebonyolítása	6
3. A nagy múltú középiskolai könyvtárak helyzetének elemzése és értékelése ..	7
4. A nagy múltú középiskolák könyvtárainak muzeális értékű állománya (táblázatok)	13
5. A különlegesen értékesnek tartott dokumentumok jegyzéke	30
6. A könyvtárak állománya, helyzete és tennivalói megyénként és iskolánként .	49
7. Az iskolai muzeális gyűjteményekre vonatkozó jogszabályok jegyzéke	93
Mellékletek	97

5079-2